

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta Filozofická

Diplomová práce

Vliv ropné politiky Saúdské Arábie na globální ekonomiku

Plzeň 2016

Štěpán Patrovský

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

Vliv ropné politiky Saúdské Arábie na globální ekonomiku

Vedoucí práce:

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval (a) samostatně a použil (a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce, panu Mgr. Danielu Křížkovi, Ph.D. za ochotu, připomínky a čas, který mi věnoval při mé přípravě. Dále bych chtěl poděkovat Ing. Martině Vašendové za konzultaci a zaslání své diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	1
2	„Ropná zbraň“ v počátcích 70. let, v 80. letech a v roce 1990	2
2.1	Ropné embargo v roce 1973	2
2.1.1	Politická situace na BV a pozadí ropného embarga	3
2.1.2	Dopad ropného embarga v roce 1973	4
2.1.3	Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 70. let	7
2.2	Irácko-iránská válka	10
2.2.1	Historické pozadí konfliktu	10
2.2.2	Ropný vliv	11
2.2.3	Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 80. let	13
2.2.4	Vlastní názor na ropnou problematiku v 80. letech	15
2.3	Válka v Perském zálivu v roce 1990 a 1991	15
2.3.1	Historické pozadí konfliktu	15
2.3.2	Ropný vliv	17
2.3.3	Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 90. let	19
2.4	Doklady o ropné strategii a jejím vlivu na globální ekonomiku	21
2.5	Závěr ropného vlivu Saúdské Arábie v období 1970 až 1991	34
3	Ekonomický stav Saúdské Arábie od roku 2010	35
3.1	Vývoj cen ropy od roku 2010 do roku 2016	35
3.2	Ekonomické ukazatele Saúdské Arábie	36
4	Dluh jako dominantní ekonomický problém 21. století	44
5	Současná situace na komoditním trhu s ropou	47
5.1	Těžební náklady Saúdské Arábie	47
5.2	Ropná politika Saúdské Arábie v roce 2014, 2015 a 2016	49
5.2.1	Rok 2014	49
5.2.2	Rok 2015	52
5.2.3	Rok 2016	56
5.2.4	Shrnutí dosavadní ropné politiky Saúdské Arábie v letech 2014 až 2016	62
6	Dopady ropného dění let 2014 až 2016 na Saúdskou Arábii	64
7	Globální dopady poklesu cen ropy v letech 2014 až 2016	66
7.1	Dopady poklesu cen ropy na vybrané společnosti	66
7.2	Dopady poklesu cen ropy na vybrané regiony a státy	69
7.2.1	Spojené státy americké	71

7.2.2	Státy Evropské unie	73
7.2.3	Čínská lidová republika	74
7.2.4	Bolívarovská republika Venezuela	77
7.2.5	Blízký východ a severní Afrika.....	79
8	Závěr	82
9	Seznam použité literatury a zdrojů.....	83
9.1	Literatura	83
9.2	Internetové zdroje.....	85
9.3	Zdroje obrázků a tabulek	95
9.4	Ostatní zdroje.....	101
10	Seznam tabulek a obrázků.....	102
11	Resumé	104

1 Úvod

Svět a světová ekonomika je v dnešním 21. století ve větší míře globalizována než v letech dřívějších. Dění na Blízkém východě dokáže ovlivnit ekonomickou situaci a finanční trhy nejenom v Evropě ale po celém světě a to během pár minut. Problémy Islámského státu, dění v Palestině, jaderný program v Íránské islámské republice či konflikty na východě Turecka mezi Kurdy a vládou otřásají celým světem nejenom ze sociálního, etického či morálního hlediska ale i z toho ekonomického. Do této problematiky vstupuje ropa, která hraje na Blízkém východě a speciálně na Arabském poloostrově dominantní roli. Její cena, objem těžby i způsob distribuce dokáže ovlivnit hospodaření nejen arabských států ale i jejich odběratelů.

Tato diplomová práce se zabývá tématem ropy jako prostředku Saúdské Arábie k ovlivňování světových finančních i komoditních trhů. Téma ropa a ropná politika Saúdské Arábie jsem pokládal za velice zajímavé téma a v letech 2014 až 2016 i velmi významné. Významné z toho důvodu, že ropa a uplatňovaná „ropná zbraň“ má vliv na růst HDP, růst ekonomik jednotlivých států, vliv na akciové indexy i hospodaření některých firem, které vede v mnoha situacích k propouštění zaměstnanců a růstu nezaměstnanosti v daném státě.

Diplomová práce je rozčleněna do několika tematických celků. V prvním celku se zabývám historickým vlivem ropy v počátcích 70. let a zejména rokem 1973, kdy bylo saúdskoarabským králem Fajsalem vyhlášeno ropné embargo kvůli bojům s Izraelem. Druhým časovým intervalem je období První války v zálivu probíhající v 80. letech. Dalším rokem je rok 1990, kdy proběhla irácká invaze v čele se Saddámem Husajnem do Kuvajtu a byla zničena část tamních ropných polí, což vyvolalo zásah Spojených států amerických a ekonomickou ropnou krizi. V dalším celku diplomové práce je uveden vývoj ropné politiky Saúdské Arábie a její následky v roce 2014, 2015 a částečně 2016, kdy probíhaly „ropné války“ mezi Saúdskou Arábií a zejména americkými ropnými společnostmi kvůli vlivu na světových trzích. Tato událost vedla k poklesu globální ceny ropy, podpoře hospodářského růstu jednotlivých zemí a společností zabývajících se hlavně

dopravou. Pokles cen ropy vyvolává i negativní důsledky, mezi které patří pokles hodnoty společností zabývajících se těžbou ropy z „těžko přístupných“ zdrojů či energetických společností. Pokles cen ropy však vyvolává i pokles celkové inflace, která v dnešní ekonomické situaci hraje významnou roli.

Veškerá zjištění o vlivu ropy na ekonomickou situaci jednotlivých světových regionů bude zajištěna analýzou informací z vybraných médií, kterými jsou např. mees, patria, bloomberg, cnbc, investicniweb a dalšími zdroji, mezi které patří např. www.nasdaq.com či statistické úřady jednotlivých zemí.

2 „Ropná zbraň“ v počátcích 70. let, v 80. letech a v roce 1990

Historický vývoj ceny ale i produkce ropy, které vyvolávají politické, sociální i ekonomické dopady, jsou důležitým tématem této diplomové práce. V následujících kapitolách se budu snažit ve stručnosti objasnit ekonomickou situaci, která na světových trzích vládla v 70., 80. letech a v roce 1990. Bohužel se však nemohu ve své práci věnovat všem zákoutím ekonomického dopadu ať už na celé vlády nebo jednotlivé společnosti z důvodu omezeného rozsahu práce.

2.1 Ropné embargo v roce 1973

Ropné embargo nebo také první ropný šok v roce 1973 bylo prvním větším využitím ropy jakožto ropné zbraně, kterou využila Saúdská Arábie k ovlivnění světových trhů. Toto využití ovlivnilo dění nejenom na Blízkém východě, ale zejména ve Spojených státech amerických či některých evropských zemích.

V té době byla ropa levná a státy ji využívaly jakožto hlavní energetickou surovinu. Při tomto využívání odvracely pozornost od diverzifikace energetických zdrojů či hledání nových energetických alternativ v podobě obnovitelných zdrojů. Levná ropa zažívala „světový boom“, neboť byla velice žádaná i ze strany rozvojových států, které se díky ní mohly úspěšně rozvíjet a zvyšovat životní úroveň obyvatel. Mezi léty 1951 až 1972 cena ropy v porovnání s cenou vyráběného zboží stále klesala (díky dovozu levné ropy). Během těchto let se například Spojené státy americké změnily z vývozce na dovozce. Spotřeba

ropy, která tvořila 7 % z dovozu, rostla během šedesátých let o 5 % ročně.¹ V Evropě v roce 1950 tvořila ropa zdroj 14 % spotřebované energie. O 22 let později se hodnota vyšplhala na 60 %.²

Příznivá ekonomická situace netrvá věčně. Po úspěšných letech, kdy ropa byla dostatečnou a levnou komoditou přišla „černá labuť“³ v podobě přiškrcení ropných kohoutků hlavně ze strany Saúdské Arábie, která příznivý ekonomický stav změnila a nastartovala tak „medvědí trend“.⁴ Tento trend byl charakteristický poklesem cen akcií společností, které byly na ceně ropy závislé.

2.1.1 Politická situace na BV a pozadí ropného embarga

Důvodem přiškrcení ropných kohoutků byla angažovanost Spojených států amerických a některých evropských států ve válce Jomkipur nebo také říjnové válce, která proběhla v roce 1973. Válka byla zahájena koalicí Egypta a Sýrie, které provedly překvapivý útok na Izrael v oblasti Suezského průplavu a na Golanských výšinách. Právě jméno Jomkipurská vychází ze svátečního dne, na který připadá svátek Jomkipur. Izrael tuto válku vyhrál s podporou zejména Spojených států amerických. Saúdská Arábie i další vývozcí ropy prohlásili, že přidrží ropné kohouty a přestanou dodávat ropu do doby, než západ přestane podporovat Izrael. Podmínkou bylo také vyklizení okupovaného území ze strany Izraele. Produkce byla omezována během roku 1973. Na přelomu let 1973 a 1974 poklesla produkce států OPEC z 29,9 na 29,7 milionu barelů/den. Již 16. října se dohodla Saúdská Arábie, Írán, Irák, SAE, Kuvajt, Katar, Sýrie, Bahrajn a Egypt na zvýšení cen ropy o 70 %. 23. 12. 1973 se státy dohodly na zvýšení ceny až o 128 %.⁵ Ropa se do této doby držela přibližně na stejné cenové úrovni jako od konce roku 1945. V roce 1972 činila prodejní

¹JOHNSON, P. (1991): *Dějiny 20. Století*, str. 646

²LICKLIDER, R. (1988): *Political Power and the Arab Oil Weapon. The Experience of Five Industrialized Nations*, str. 2

³Za „černou labuť“ jsou považovány nepředvídatelné události, které ovlivňují sociální, politické i ekonomické dění.

⁴Termín „medvědí trend“ je často používán ve finančním odvětví. Jedná se o hromadný či individuální pokles cen akcie/akcií na obchodních burzách. Termín vznikl připodobněním útočícího medvěda. Medvěd útočí na svoji oběť tlapou z hora dolů. Právě tento útok představuje pokles cen akcie/akcií, které taktéž graficky klesají z hora dolů. Opakem „medvědího trendu“ je trend býčí, kdy býk útočí rohy ze zdola nahoru. Stejným směrem se vydávají graficky také akcie.

⁵COPAKEN, R. (2003): *The Arab oil japon of 1973-1974 as a double-edged sword: its implications for future energy security*, str. 6

průměrná cena/barel států OPEC 1,82 USD, v roce 1973 2,7 USD a v roce 1974 již 11 USD.⁶

Evropské státy se během ropného konfliktu velice pohotově rozhodly o zamezení jakékoli pomoci Izraeli. Výjimkou bylo pouze Portugalsko a Nizozemsko, které stály na straně Spojených států amerických. Tyto státy nedovolily slevit ze svých záruk Izraeli, ani nehodlaly snížit jeho bezpečnost omezením finančních i materiálních pomocí. V listopadu 1973 se pod tlakem hospodářských problémů, které vyvstaly z ropného embarga, uskutečnila schůze ministrů zahraničí Evropského společenství, kteří vyzvali Izrael ke stažení a vyklizení okupovaného území. K tomuto činu se poté připojilo i Japonsko. Izrael se z okupovaného území opravdu stáhl na základě rozhodnutí v Camp Davidu a tlaku Evropského společenství i arabských států.⁷

Obecně se o zavedení ropného embarga v roce 1973 vyjádřil také íránský šáh: „Samozřejmě (že cena ropy) bude stoupat. Určitě! Vy (západní státy) zvyšujete cenu pšenice, kterou nám prodáváte o 300 % a podobně i u cukru a u cementu... Kupujete surovou ropu a prodáváte nám ji zpět jako petrochemické výrobky za cenu stonásobně vyšší... je jen správně, abyste odted' platili za ropu víc. Řekněme desetkrát tolik.“⁸

2.1.2 Dopad ropného embarga v roce 1973

Když zavládl nedostatek ropy, mělo to společenské, politické a hlavně ekonomické dopady. Fungování hospodářství v jednotlivých státech bylo ochromeno. U čerpacích stanic ve Spojených státech amerických se tvořily fronty na benzín a zavládl nedostatek topného oleje, který sloužil k vytápění budov. Postižené státy na to reagovaly např. zkracováním pracovního týdne, systémem, který řešil přiděl benzínu či zákazem provozu soukromých automobilů. Veškeré státní instituce začaly fungovat jen v omezeném režimu. Pro rozvojové země bylo zvýšení ceny ropy přímo ekonomickou pohromou.⁹ Pohroma nastala v podobě tzv. dluhové krize. Tato krize má svůj původ v počátcích sedmdesátých let, přičemž její dopad je znát hlavně v počátcích 80. let. V těchto letech státy OPEC

⁶ Average annual OPEC crude oil price from 1960 to 2016 (in U.S. dollars per barrel), www.statista.com

⁷ VOLEK, S. (2002): *Ropná krize v roce 1973*; www.penize.cz

⁸ POLLUTION, P. (2005): *Greenhouse Gas Emissions and Vehicle Fuel Efficiency Standards for Canada*, str. 31

⁹ VYKOUKAL, P. (2006): *Ropná krize a nepřehledná závislost na černém zlatu*, www.penize.cz

inkasovaly příjmy z prodeje ropy v podobě amerických dolarů, ve kterých se tato komodita prodávala. Světové banky byly ochotny poskytovat rozvojovým státům úvěry při variabilních úrokových sazbách. Rozvojové státy tyto úvěry používaly k přímé spotřebě a ne k investování.¹⁰ V roce 1971 činily úvěry 87 mld. USD, v roce 1980 350 mld. USD. Tomuto nárůstu přispělo zvýšení úrokových sazeb v USA v zájmu snížení inflace pomocí monetární politiky.¹¹

Přiškrcení ropných kohoutů mělo neblahý vliv zejména na Spojené státy americké, které byly v kombinaci s dopady dřívějšího rozhodnutí prezidenta Nixona drastické. Rozhodnutí prezidenta Nixona týkající se opuštění zavedeného Brettonwoodského mezinárodního měnového systému a směnitelnosti amerického dolaru za zlato vyvolalo nejen schodky státních rozpočtů, ale i obchodní deficit. Vlivem toho narůstala nezaměstnanost, inflace a ekonomika se ponořovala do recese.¹²

Výsledkem ropného šoku bylo poučení vyspělých států o jejich závislosti na blízkovýchodní ropě. Začaly se rozvíjet vzájemné vztahy mezi státy jak investiční, tak i diplomatické či technické. Tento vývoj poté znamenal diverzifikaci zdrojů a tvorbu strategických ropných zásob. Hlavním a důležitým výsledkem byla realizace investic v oblasti nahrazování ropy zdroji alternativními (zejména energie z jadra). V obecném slova smyslu lze tvrdit, že si postižené státy uvědomily možný budoucí růst cen ropy. „*Díky zvýšené ceně ropy se investoři zapojili také do rizikového projektu těžby ropy v Severním ledovém oceánu.*“¹³

Pro kratší objasnění ekonomické situace v postižených státech uvedu, že růst cen ropy vyvolává růst ceny spotřebního koše¹⁴, který vede k růstu celkové inflace. Inflace je definována jako nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb v ekonomice.¹⁵ Toto cenové zvýšení zboží a služeb následně vyvolá pokles poptávky ze strany konečného

¹⁰VAŠENDOVÁ, M. (2005): *Příčiny, průběh a dopady ropných šoků v 70. letech*, str. 64

¹¹VAŠENDOVÁ, M. (2005): *Příčiny, průběh a dopady ropných šoků v 70. letech*, str. Židek, str. 64

¹²JOHNSON, P. (1991): *Dějiny 20. století*, str. 646

¹³KISSINGER, Henry A. (2004): *Bouřlivé roky*, str. 802

¹⁴Spotřební koš představuje reprezentativní skupinu statků. Může obsahovat náklady na bydlení, stravu, kulturu, pojištění atd. V Makroekonomii se používá pro měření cenové hladiny. Pokud roste cena jednotlivých státek, tak roste také cena spotřebního koše, která vyvolává růst inflace.

¹⁵BÁRTA, Z. (2014): *Finanční gramotnost – Výpočty v Excelu*, str. 75

spotřebitele, neboť si někteří spotřebitelé nemohou zboží z důvodu růstu cen z finančního hlediska dovolit. Pokud však není zájem o zboží a služby ze strany spotřebitele, není také zájem ze strany investorů nabízené zboží a služby poskytovat. Tato situace vede k rušení investičních projektů, uzavírání průmyslových továren a k propouštění zaměstnanců. Celá tato situace poté způsobuje pokles životní úrovně ve společnosti dané země a ekonomickou stagnaci, což vede k poklesu HDP. Pokles HDP ve spojení s vysokou inflací dokázalo v sedmdesátých letech vyvolat něco neobvyklého a tedy stagflaci. Stagflace je kombinace vysoké inflace a současné stagnace ekonomiky. V obecném slova smyslu bylo zjištěno, že cenová hladina může vlivem inflace růst, ale ekonomika vyjádřena prostřednictvím HDP nikoli.¹⁶

Během ropného embarga došlo také k přelivu kapitálu. Ten se přeléval ke státům produkujícím ropu z důvodu poklesu nabídky a růstu poptávky po této komoditě. „Ropné“ státy ze zvýšení cen ropy získaly přibližně 80 miliard dolarů ročně (Saúdská Arábie a Kuvajt získaly ročně 37 miliard dolarů) a to při snížení produkce ropy o 30 %.¹⁷ Postupně si však členské státy OPECu začaly uvědomovat realitu, ve které zásadní růst cen ropy poškodí ekonomiky západních států. Vlivem toho poklesne podíl OPECu na světovém trhu s ropou a zvýší se investice do alternativních technologií. Další obavou byl růst moci Sovětského svazu, který těžil z dodávek zbraní na Blízký východ, poklesu ekonomiky západních států a růstu ceny ropy. Poslední hrozbou byl fakt, že se jednota zemí uplatňujících „ropnou zbraň“ bude rozpadat z důvodu růstu cen ropy, která bude jednotlivé státy distribuující ropu lákat ke zrušení embarga.¹⁸

Vývoj v sedmdesátých letech také zapříčinil růst kontroly nad ropnými zásobami u arabských států. Došlo tedy k přesunu držení ropných zdrojů od západních společností do rukou států. V letech 1970 vlastnila Saúdská Arábie 0,9 % domácí ropné produkce. O čtyři roky později již vlastnila 58,5 %. U Kuvajtu byl tento posun ze 1,2 % na 55,1 %, u Alžírsko z 14,6 % na 76,9 %, u Kataru a SAE z nuly na 49,5 %.¹⁹

¹⁶JUREČKA, V. a kolektiv (2010): *Makroekonomie*, str. 113

¹⁷ČERNOCH, F. (2007): *Ropná zbraň: strašák nebo reálná hrozba*, str. 12

¹⁸ČERNOCH, F. (2007): *Ropná zbraň: strašák nebo reálná hrozba*, str. 11

¹⁹ČERNOCH, F. (2007): *Ropná zbraň: strašák nebo reálná hrozba*, str. 13

2.1.3 Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 70. let

O ropě jako politické zbrani se začalo mluvit již v 60 letech. Ohlasy pro zavedení embarga šlo slyšet zejména po roce 1967, kdy proběhla Šestidenní válka, ve které koalice arabských států prohrála válku proti Izraeli. Již roku 1970 se 10 členských států Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) dohodlo na jednotné strategii růstu ceny této komodity a to na XXI. konferenci v Caracasu, která probíhala od 9 do 12. prosince.²⁰ Osoby, které hrály významnou roli v ropném embargu na Saúdské straně, byly král Fajsal bin Abd Ál-Azíz Ál-Saúd²¹ a také Ahmed Zaki Jamani.²²

Právě Zaki Jamani varoval 12. února roku 1973 na přednášce na univerzitě v Džiddě, že jakýkoliv pokus ropných zemí z řad západních států o vytvoření bloku útočícího na ostatní producenty by mohl vést k „ropné válce“, jejíž důsledky by byly škodlivé pro průmysl vyspělých států. Zaki Jamani také varoval před možným vytvořením spotřebitelského bloku a to hlavně ze strany židovského obyvatelstva a Spojených států amerických. *„Pokud by však spotřebitelský blok existoval, Saúdská Arábie by se „ropné válce“ nevyhnula“*. Přednáška se týkala podílu Saúdské Arábie v ropné společnosti Aramco, ve které probíhaly změny ve vlastnictví, o kterých se jednalo už od 50. let. Saúdská Arábie navyšovala svůj podíl ve společnosti Aramco v počátcích 70. let s cílem realizace většího zisku a možného ovlivňování geopolitického dění pomocí ropné produkce.²³

Významným incidentem je varování krále Fajjala bin Abd Ál-Azíze Ál-Sauda v červenci roku 1973 na tiskové konferenci v Tayifu. Král Fajsal varoval Spojené státy americké z jejího proizraelského politického přístupu. *„Pokud by americká proizraelská politika pokračovala, bylo by pro Saúdskou Arábii obtížné dále úzce spolupracovat“*. Varování krále Fajjala následovalo po obdobných prohlášeních zejména ministra ropného průmyslu Zakiho Jamaniho a ministra zahraničních věcí Omara Saqqafa.²⁴ I když král Fajsal pronesl

²⁰MEES, (1970): *OPEC Adopts Unified Price Strategy*, www.mees.com

²¹Fajsal bin Abd Ál-Azíz byl třetím králem Saúdské Arábie v letech 1964 až 1975 znám zejména svým rozhodnutím ropného embarga a hospodářským rozvojem Saúdské Arábie

²²Šejk Ahmed Zaki Jamani byl saúdskoarabský právník a ministr ropy a nerostných surovin od roku 1962 do roku 1986. Dále byl významnou postavou v radě OPECu zejména v 60. a 70. letech.

²³MEES, (1973): *Yamani Warns Against Formation Of Consumer Bloc*, www.mees.com

²⁴MEES, (1973): *Faisal Warns Us On Mideast Policy*, www.mees.com

toto prohlášení, je pravdou, že jeho vztah ke Spojeným státům americkým byl spíše úzký a přátelský, o čemž vypovídá jeho opětovná snaha o napravení postupně se horšících vztahů.

Již 31. srpna roku 1973 zveřejnil týdeník al-Hawadith rozhovor Sauda bin Fajsala bin Abd Ál-Azíze Ál-Saúda. Saud zastával post náměstka ministra ropy a nerostných surovin. Saud v rozhovoru definuje ropu jako ekonomickou zbraň, která je naprosto totožná s jinými hospodářskými zbraněmi, které používají světové velmoci. V rozhovoru je zdůrazněno, že objektem použití ropné zbraně je hlavně USA z důvodu proizraelského postoje. *„USA je poslední zemí, kterou bude ropné embargo bolet, protože USA se nestává plně závislou na arabské ropě v sedmdesátých letech. USA není závislá na arabské ropě, protože arabská ropa ještě plně nezačala plynout do USA z důvodu omezení dovozu. Ropné embargo ublíží nejvíce Evropě a Japonsku, které jsou závislé na arabské ropě. Chceme však vstoupit do konfrontace s nimi? Saúdská Arábie nemá zájem narušovat vztahy Evropanů a Japonců. Hlavním cílem je přesvědčit každého Američana, že jeho zájmy jsou totožné s těmi našimi.“*²⁵

Skutečné použití ropy jako zbraně se uskutečnilo 16. října 1973. Tento den proběhlo rychlé jednodenní setkání arabských států v sídle Organizace arabských zemí vyvážejících ropu v Kuvajtu. Státy Saúdská Arábie, Kuvajt, Irák, Libye, Alžírsko, Egypt, Sýrie, Abu Dhabi (SAE), Bahrajn a Katar souhlasily s plánem pro absolvování škrtů v produkci ropy s cílem vyvinout tlak na stažení Izraele z okupovaného území, obnovení a přiznání palestinských práv a vyvinout tlak na USA ve věci změny proizraelské politiky. Hlavní body plánu jsou uvedeny v oficiálním komuniké (III – IV. strana). Hlavním bodem je zmínka o:

- okamžitým snížení ropné produkce již zmíněných států o 5 % s postupným budoucím nárůstem tohoto omezení o další cca. 5 % každý měsíc,
- ujednání, ve kterém je státům zachovávající si přátelský postoj a podporu arabským státům ponechána dodávka ropy ze strany arabských států na stejné úrovni jako před použitím ropného embarga,
- domluvě, kdy není pro USA zavedeno absolutní embargo (naprostý zákaz vývozu ropy).

²⁵MEES, (1973): *Prince Sa'ud Spells Out Saudi Guidelines On Use Of Oil As A Weapon*, www.mees.com

Většina arabských států, které byly vedeny hlavně Katar, Libyí a Abu Dhabi (SAE), se zasadily o uplatnění absolutního zákazu vývozu arabské ropy do USA. Saúdská Arábie zastávala opačný postoj. Vláda Saúdské Arábie ale vydala prohlášení, které je součástí dohody z 16. října, ve kterém uvádí možnost plného omezení ropných dodávek v případě, že USA neprojeví změnu své proizraelské politiky v příštích letech.

Vypracované komuniké z 16. října nejde do podrobností. Např. nejsou jasně definovány státy, proti kterým je ropné embargo použito. Dále není zmíněn systém komunikace mezi jednotlivými arabskými státy a jejich ropnými společnostmi. Myšlenkou tedy je, že každá země zřejmě informovala své provozní společnosti o jednotlivých státech, na které je embargo uvaleno a také procentuální výši snížení produkce.²⁶

Jak můžeme vidět na obrázku č. 1, arabské státy svůj slib dodržely. Procentuální pokles ropné produkce byl průměrně 23 % mezi zářím a listopadem roku 1973. Saúdská Arábie snížila svoji ropnou produkci o 27 %.

Obrázku 1: Ropná produkce vybraných států OPEC (září–listopad) roku 1973

OPEC CRUDE PRODUCTION: SEPTEMBER-NOVEMBER 1973				
	Production		Change	
	September	November	Rate	%
	1,000 b/d			
ARAB OPEC				
Saudi Arabia	8,570	6,268	-2,302	-27
Kuwait	3,526	2,470	-1,056	-30
Libya	2,286	1,766	-520	-23
Iraq	2,112	2,148	+36	+2
UAE	1,671	1,308	-363	-22
Algeria	1,100	900	-200	-18
Qatar	609	474	-135	-22
Subtotal	19,874	15,333	-4,541	-23
REST OF OPEC				
Iran	5,828	6,046	+218	+4
Venezuela	3,387	3,380	-7	-
Nigeria	2,138	2,238	+100	+5
Indonesia	1,420	1,450	+30	+1
Subtotal	12,773	13,114	+341	+3
Total OPEC	32,647	28,447	-4,200	-13

Source: Seymour, L., "OPEC Instrument of Change," St. Martin's Press, 1981.

Zdroj: SEYMOUR, L. (1981): *OPEC Instrument of Change*, St. Martin's Press

²⁶MEES, (1973): *The Oil Weapon*, www.mees.com

2.2 Irácko-iránská válka

Írácko-iránská válka byl válečný konflikt probíhající v letech 1980 až 1988. Válka byla zahájena iráckou stranou a v čele se Saddámem Husajnem. Jedním z hlavních důvodů tohoto konfliktu byl zisk pohraničních území, která si Irák nárokoval. Saúdská Arábie v rámci této doby neuplatňovala žádná ropná embarga. Uplatňovala však svoji ropnou zbraň a to v podobě zvyšování či snižování její produkce, což mělo vliv na vývoj cen ropy.

2.2.1 Historické pozadí konfliktu

Historické pozadí konfliktu začíná před rokem 1980 a to v roce 1979. V roce 1979 proběhla Íránská islámská revoluce. Po této revoluci se k moci v Íránu dostali šíitští duchovní v čele s ájattolláhem Rúholláhem Chomejním. V letech 1980 se tedy na jedné straně objevil Írán ovládaný šíitskými náboženskými duchovními a lidem, který byl nábožensky motivován ještě z dob revoluce. Druhou stranu konfliktu zastával Irák a to v čele se Saddámem Husajnem a jeho „kultem osobnosti“. Velice významnou roli hraje v konfliktu také náboženství. Jedná se o konflikt mezi šíitským Íránem a sunnitsko/šíitským, i když v té době částečně sekulárním (vlivem strany Baas) Irákem.

Jedním z důvodů války, jak již bylo uvedeno, byla sporná pohraniční území mezi Irákem a Íránem, na kterých se nacházela ropná naleziště. Dalším důvodem byly obavy ze strany Saddáma Husajna z možné radikalizace utlačovaných šíitů v Iráku. Hrozilo, že šíité v Iráku vlivem utlačování naváží na Íránskou islámskou revoluci a svrhnou iráckou vládu.

Samotná válka začala rokem 1980 silným útokem Iráku, který byl však odražen ze strany Íránu. Írán od roku 1982 následně získává dominantní pozici v konfliktu. Od roku 1984 do roku 1988 se poté z války stává spíše „vyčerpávající válka“, kdy jsou poškozovány z obou stran ropná zařízení a probíhají útoky na ropné tankery. Během války Írán také oznámil odmítnutí proplutí iráckých ropných tankerů Hormuzským průlivem, který spojuje Perský záliv s Arabským mořem či dále s Indickým oceánem. Touto cestou v době války mířilo obrovské množství ropy na globální komoditní trhy. Z důvodu tohoto uzavření začala v západních státech panovat značná nervozita a ceny ropy rychle rostly. Ceny ropy rostly právě z toho důvodu, že v případě omezení vývozu irácké ropy vznikne převis poptávky nad její nabídkou. Konflikt mezi Irákem a Íránem probíhal do roku 1988, kdy skončil na základě rezoluce 598 organizace OSN.

2.2.2 Ropný vliv

Irácko-iránská válka dle mého názoru přímo nezpůsobila novou krizi na trhu s ropou, ale pouze navázala na již probíhající z roku 1979. Průměrná prodejní cena ropy za barel v době války v Zálivu dosahovala úrovní kolem 60 \$.²⁷ Příčinou této hodnoty byl nejprve růst ceny ropy v letech 1979 a následná nervozita z Irácko-iránské války.

Válka mezi Irákem a Íránem přinesla náhlé snížení ropy přibližně o čtyři miliony barelů denně. Díky poučení se ze 70. let tvorbou strategických zásob, nižší poptávce po ropě vlivem energetické diverzifikace, šetrnějším automobilům co do spotřeby nafty se týče a snaze Saúdské Arábie o vyšší produkci (od roku 1985) se nakonec ukázalo, že ropný vliv nezanechal takové dopady jako v 70. letech.²⁸

Roku 1981 učinila americká vláda rozhodnutí, že odstraní regulaci ropného průmyslu. Tržní síly nahradily regulační program a domácí cena ropy (v USA) vystoupala na úroveň trhu. Tento krok poté vedl k zavření menších rafinérií (zabývající se těžbou ropy ale také destilací ropy), které nebyly schopny konkurovat globálním společnostem. Počet rafinérií klesl o 101 na 223. Po uzavření rafinérií se snížil počet společností, které upravovaly ropu pro konečnou spotřebu. Množství polotovarů se zvýšilo z 55 000 barelů/den v roce 1980 na 112 000 barelů/den v roce 1981. V roce 1993 to bylo již 491 000.²⁹

Vlivem růstu ceny ropy Saúdská Arábie zvýšila svoji produkci. Saúdská Arábie uvrhla na komoditní trhy masivní množství ropy, které v následujících letech snížilo ceny ropy vlivem růstu nabídky nad poptávkou. Tabulka č. 1 dokládá export ropných produktů Saúdské Arábie mezi roky 1980 až 1990. Pro porovnání jsem uvedl export ropných produktů Spojených arabských emirátů. Z této tabulky je znát nárůst mezi rokem 1984 a 1986 ze strany Saúdské Arábie.

²⁷Možno vidět na obrázku č. 5

²⁸LEVY, J. W. (2014): *Oil: An Agenda for the 1980 s*, www.foreignaffairs.com

²⁹EIA, (2002): *Consolidation, Concentration and Restructuring 1995 – 2000*, www.eia.go

Tabulka 1: Export obchodu s ropnými produkty Saúdské Arábie a SAE v letech 1980 až 1990 v tisících barelech/den

	Rok										
	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
SAE	2.7	5.9	10.1	23.6	36.3	30.1	4.3	9.8	7.2	14.1	4.2
Saúdská Arábie	72.5	28.2	44.5	45.2	29.5	76.2	128.9	169.2	184.9	182.2	199.2

Zdroj: Statistická databáze organizace OAPEC³⁰

V červenci roku 1986 se průměrná cena za barel z organizace OPEC snížila z 23,29 \$ na 9,85 \$. Toto zhroucení cen ropy zvrátilo vzestupný trend produkce v USA. Mnoho společností, které nastartovaly ropnou produkci v USA v 70. letech, aby se situace po ropné krizi již neopakovala, musela zavřít své ropné vrty. Z toho důvodu vzrostlo množství dovozu ropy z 3,2 milionů barelů denně v roce 1985 na 9,1 milionů barelů denně v roce 2000. Většinu z tohoto dovozu pokrývaly státy OPEC, jejichž podíl na dovozu ropy do USA vzrostl ze 41 % v roce 1985 na 60 % v roce 1990. V 90. letech dovoz ropy klesl znovu na 46 %, ale v roce 2000 dosáhl opět 51 %. Prudký pokles cen ropy tlačil americkou poptávku po ropě stále výše. Od roku 1985 do roku 2000 se poptávka vyšplhala z 15,7 milionů barelů denně na 19,5 milionů barelů denně. Růst ekonomiky v USA v těchto letech nabral rychlejší růst. Nízké ceny ropy snižovaly náklady u průmyslových společností, které si mohly dovolit expanzi a nábor nových zaměstnanců.³¹ Růst ekonomiky nebyl znát nejenom v USA ale také v Evropě či Japonsku, které byly v té době taktéž závislé na dovozu ropy ze států OPEC. Dalšími znaky bylo snižování nákladů společností, jejich další růst a možná expanze či snižování nezaměstnanosti (kromě společností produkujících ropu či společností závislých na dodávkách produktů či služeb společnostem produkujícím ropu). Pozitivní dopady byly znát zejména u automobilového průmyslu či dopravních společností v čele s leteckou dopravou.

Situace či přesněji její dopady, které panovaly v 80. letech, jsou často přirovnávány právě k probíhajícím „ropným válkám“ v letech 2014 až 2016. V obou případech se jedná o radikální pokles cen ropy, který vede k již zmíněnému růstu ekonomiky, snížení provozních nákladů atd. Rozdíl mezi těmito událostmi ale existuje. Jedná se především o

³⁰Zpřístupněno na www.oapecdbsys.oapecc.org

³¹EIA, (2002): *Consolidation, Concentration and Restructuring 1995 – 2000*, www.eia.go

příčinu snížení cen, kdy v 80. letech byla důvodem válka a v letech 2014 konkurenční boj o pozici na trhu. Rozdíl můžeme vidět také v jakési panice ze stany států produkujících ropu. Tyto státy v roce 2016 promeškaly možnost diverzifikace v oblasti investic a zaměřily se převážně na dosavadní příjmy z ropy. Toto rozhodnutí mohlo být uspokojivé v 80. letech ovšem nikoli v 21. století, kdy masivně narůstá poptávka po elektromobilech a čisté energii. Ropa se dle mého názoru tedy pomalu stává stále méně využívanou komoditou. Státy produkující ropu zejména z oblastí Perského zálivu jsou si této skutečnosti vědomi, proto se snaží o co největší zisk bohatství z prodeje ropy, který bude v budoucích letech klesat.

2.2.3 Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 80. let

Počátkem ropné problematiky v 80. letech byla konference OPEC na Bali, která se uskutečnila roku 1980. OPEC požadoval svolání této schůze jednak z důvodu konfliktu mezi Irákem a Íránem, ale také z důvodu uklidnění veřejnosti, že je organizace schopna problematiku řešit. OPEC na konferencích vždy řeší prodejní cenu ropy v jednotlivých státech či její produkci. Nepředpokládalo se, že však OPEC změní prodejní cenu ve větší míře. Šejch Alí Chalífa Ál-Sabáh popsal zvýšení ceny ropy z rozmezí 28 \$/barel – 32\$/barel na 32 \$/barel – 36 \$/barel. Po této konferenci Saúdská Arábie oznámila narůst prodejních cen za barel na 32 \$ s účinností od 1. listopadu roku 1980 i přes to, že na konferenci požadovala nižší prodejní ceny.³² Státy jako Kuvajt, Irák a Katar navýšily prodejní cenu až na stanovený strop 36 \$, který v roce 1981 překonaly v ceně 37 \$ a dále ho navyšovaly.³³ Z důvodu konfliktu mezi Irákem a Íránem a také z důvodu navýšení prodejní ceny ropy arabskými státy se navýšila globální cena ropy, kterou můžeme vidět na obrázku č. 5.

Zvyšování cen ropy některých arabských států v organizaci OPEC vyvolalo roztržku uvnitř organizace. Na jedné straně stály státy, které prodávaly ropu za cenu “nad stanovený limit” a státy, které prodávaly ropu za cenu “v limitech”. OPEC se tedy potýkal s nejednotností prodejní ceny ropy, kterou bylo nutné sjednotit.

³²MEES, (1980): *OPEC Agrees On \$ 32-36/B Marker Price Spread*, www.mees.com

³³MEES, (1981): *Gulf Producers Raise Official Prices By \$ 4/B To Reach \$ 36/B Ceiling*, www.mees.com

V rozhovoru pro americkou televizi v roce 1981 vystoupil saúdský ministr ropy Šejch Ahmed Zaki Jamani, který reagoval na nejednotnost cen ropy několika body:

- Saúdská Arábie je připravena držet současnou produkci ropy na stávající úrovni.
- Saúdská Arábie v současné době vlastní zásoby ropy s cílem uvést cenu ropy do stabilizace.
- Saúdská Arábie bude dále udržovat svoji prodejní cenu 32 \$/barel.

Tyto body, o kterých se vyjádřil Šejch A. Z. Jamani, měly vést primárně ke sjednocení cen ropy. Snahou Saúdské Arábie bylo snížení prodejních cen ropy ostatních států vyvážejících ropu. Jamani se pro americkou televizi vyjádřil takto: *“Prvním krokem, který chceme udělat (myšleno Saúdská Arábie) není dlouhodobá ropná politika. Jedná se o sjednocení ceny. Jakmile bude tento cíl splněn, pak budeme v pozici, kdy bude možno použít vzorec pro uplatňování strategie”*³⁴ Strategií je zde myšlena ropná strategie, kdy se jednotlivé státy musí nejprve dohodnout na společné produkci a prodejní ceně, po které je možné uplatňovat ropný vliv.

Snížení prodejní ceny ropy začalo až v roce 1982, kdy se nejprve snížila prodejní cena ropy v Severním moři. Z tohoto důvodu a také vlivem snižující se poptávky po ropě se členské státy OPEC musely uchýlit k postupnému snižování prodejních cen.

15. února proběhla schůzka kuvajtského ropného ministra Šejcha Alího Chalífy Ál-Sabáha a saúdského korunního prince Fahda ibn Abd Ál-Azíze. Debata, kterou vedli a o které se dále jednalo i na setkání OPEC, se týkala přesvědčení saúdské strany o nutnost snížení její produkce a nastartování opětovného růstu prodejních cen.³⁵ Jak můžeme vidět na obrázku č. 6, Saúdská Arábie se opravdu uchýlila k razantnímu snížení produkce ropy ve snaze zastavit prudký pokles cen ropy. Z obrázku č. 5 je patrné, že globální prodejní cena ropy se snižovala až k roku 1986.

Jak již bylo uvedeno dříve, pokles cen ropy vedl k oživení ekonomiky a k jejímu rychlejšímu růstu nejenom v Americe, ale i v Evropě a dalších státech.

³⁴MEES, (1981): *No Output Cut Before Price Unification Says Yamani*, www.mees.com

³⁵MEES, (1982): *Market Weakness Intensifies Pressure On Official Prices*, www.mees.com

2.2.4 Vlastní názor na ropnou problematiku v 80. letech

V rámci Irácko-iránské války bych chtěl zmínit také vlastní názor ohledně ropného pozadí konfliktu. Saúdská Arábie jakožto silně náboženský stát (sunnité) opírající se o wahhábovskou ideologii se staví proti šíitům a tedy proti Íránu, kde je tento islámský směr dominantní. Je možné, že zvýšená produkce ropy ze strany Saúdské Arábie měla cílit na snížení globální ceny ropy a tedy způsobit hlavně na pokles finančních příjmů Íránu z prodeje této komodity. Saúdská Arábie a Írán jsou dvě mocnosti, které mají politický vliv na Blízkém východě z historického hlediska i v současné době. Navýšení ropné produkce Saúdské Arábie však snížilo také ropné příjmy Iráku. Irák tvořený šiitskou i sunnitskou částí obyvatel procházel však stavem určité sekularizace vlivem strany Baas a nehrál dle mého názoru pro Saúdskou Arábii roli významného politického partnera. Rozhodnutí Saúdské Arábie se však nedá žádným způsobem podložit a proto je tento názor pouhou domněnkou, kterou mohu podpořit názorem Kiren Aziz Chaudhry vyučující na Univerzitě v Kalifornii. Kiren Aziz Chaudhry je autorkou knihy *The Price of Wealth: Economies and Institutions in the Middle East* píšící také pro Al-Jazeera. Ve svém článku *Kingdom of the terrified* vyslovila stejný názor ohledně politiky Saúdské Arábie, která byla v roce 1979 a v letech následujících ve spolupráci s USA zaměřena na ekonomickou destabilizaci Íránu.³⁶

2.3 Válka v Perském zálivu v roce 1990 a 1991

Válka v Perském zálivu byl válečný konflikt mezi Irákem a koalicí, která čítala 28 států (USA, SA, Spojené království, Egypt, Kanada, Francie, Československo a další). Stejně jako u Irácko-iránské války i zde panovala na trzích nervozita z důvodu uzavření ropných kohoutů a útoků na ropná pole.

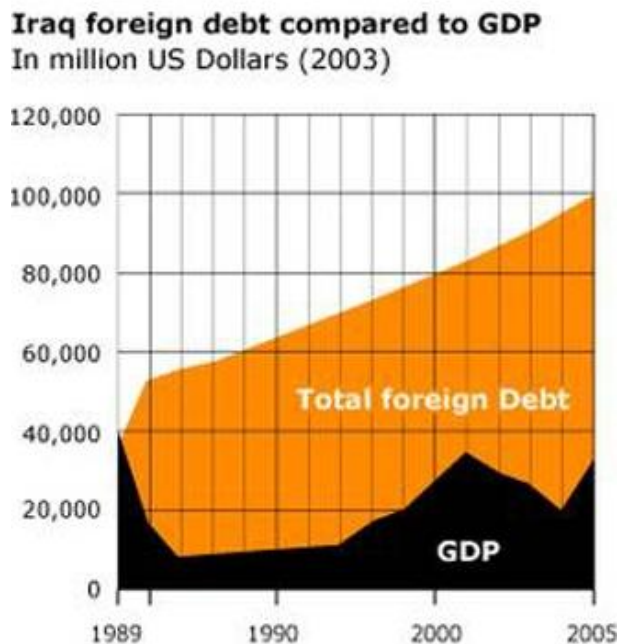
2.3.1 Historické pozadí konfliktu

Důvody k válce v roce 1990 až 1991 můžeme hledat již v Irácko-iránské válce. Tato válka Saddáma Husajna a celý Irák finančně zruinovala. Válka Iráku byla financována z ropných příjmů a dále z úvěrů od zahraničních investorů, kterými byl Kuvajt nebo Saúdská Arábie. Podíl iráckého dluhu vůči HDP můžeme vidět na obrázku č. 2. Ke špatné finanční pozici Iráku také napomohlo rozhodnutí OPECu na uvalení těžebních limitů, kvůli kterým byla

³⁶ CHAUDHRY, Aziz K. (2012): *Kingdom of the terrified*, www.aljazeera.com

ropná těžba Iráku omezena. K další těžké ráně přispěla také zvýšená těžba Kuvajtu, která přesáhla své limity a zapříčinila navýšení množství této komodity na světových komoditních trzích, což vyvolalo převis nabídky nad poptávkou a snížení cen ropy. Zvýšená produkce Kuvajtu přesáhla v počátcích 90. let stanovenou kvótu 1,5 milionu barelů/den³⁷

Obrázek 2: Podíl iráckého dluhu k GDP (HDP)

Zdroj: <https://chronicle.fanack.com/iraq/economy/>

Samotný konflikt mezi Irákem a Kuvajtem začal otevřenou provokací, kdy Irák požadoval po Kuvajtu náhradu ušlých ropných zisků z „ukradené ropy“, kterou Kuvajt pravděpodobně těžil pomocí šikmých vrtů u ropného pole Rumaila. Dalším důvodem bylo stanovisko, že Kuvajt je provincií Iráku, což vycházelo z historického vývoje obou zemí. Kuvajt by se na tomto základě měl spojit s Irákem a vytvořit jednotný samostatný stát.³⁸

Válka začala v srpnu roku 1990 rychlým obsazením Kuvajtu Irákem. Po pár dnech a pokusem o vyjednávání se Saúdská Arábie uchýlila k žádosti o mezinárodní vojenskou účast USA. Spojené státy americké započaly operaci Pouštní štít, ve které bylo primárním

³⁷MEES, (1990): *OPEC President Calls Upon Non-OPEC Exporters to Restrain Output*, www.mees.com

³⁸ČTK, (2010): *Saddámův vpád do Kuvajtu předznamenal válku v Perském zálivu*, www.ceskatelevize.cz

úkolem zastavit postup vojsk Saddáma Husajna a ochránit zbylé státy v čele se Saúdskou Arábií. V rámci obsazení Kuvajtu Irákem vydala OSN rezoluci, která odsuzovala napadení Kuvajtu a agresi Iráku. V rámci Rady bezpečnosti vznikla koalice 28 států, které v roce 1991 začaly operaci Pouštní bouře. Operace Pouštní bouře skončila 28. února 1991. Ke svržení Saddáma Husajna však došlo až během války v Iráku.

2.3.2 Ropný vliv

Saúdská Arábie a Turecko se třetím dnem války v zálivu rozhodly uzavřít své ropovody, kterými přes jejich území tekla irácká ropa. Válka si vyžádala také odchod zahraničních dělníků z Kuvajtu i Iráku, což mělo negativní dopady na zajištění bezchybného provozu ropných vrtů a zařízení. Tyto faktory vedly k růstu cen ropy mezi srpnem a zářím roku 1990 z přibližné hodnoty 20 na 40 USD. Růst cen ropy vyvolalo také zapálení ropných vrtů ustupujícími vojsky Saddáma Husajna.³⁹

Přiškrcení ropných kohoutků ze strany Turecka či Saúdské Arábie nemělo dlouhého trvání. Cena barelu ropy se přibližně zdvojnásobila ovšem jen na krátký časový úsek. Vliv na globální ekonomiku byl minimální z důvodu dřívějších investic vyspělých států do alternativních zdrojů energie ovšem fatální v případě Irácké ekonomiky. Irák během této operace ztratil přibližně 208 miliard dolarů v rámci ztracených příjmů z ropy a válečných výdajů. Další škoda 200 miliard dolarů byla Iráku způsobena v rámci válečných škod na infrastruktuře.⁴⁰ Jak můžeme vidět na obrázku č. 2, Irák nevyšel ani z jedné války z ekonomického hlediska „vítězně“. První válka s Íránem stála Irák pokles růstu HDP a růst zadlužení u věřitelů z řad vyspělých států (také Kuvajtu).

Důležitou roli v konfliktu sehrála, jak jsem již zmínil Saúdská Arábie. Nejenom uzavřením ropovodů, kterým zamezila distribuci ropy ze strany Iráku, ale také politickým rozhodnutím v případě vstupu Spojených států amerických a dalších západních států na své území, což mělo zásadní vliv na průběh války.

V tabulce č. 3 můžeme vidět pokles exportu surové ropy Iráku mezi roky 1988 až 1994. Pro srovnání jsem uvedl export surové ropy Íránu a Saúdské Arábie, u kterých je vidět na

³⁹ ČERNOCH F. a spol. (2014): *Ropná politika USA: historie a výzvy*, str. 63

⁴⁰ HURST, S. (2009): *The United States and Iraq Since 1979: Hegemony, Oil and War*, str. 83

přelomu roku 1990 a 1991 nárůst oproti Iráku, kterému byly uzavřeny ropovody i možnost exportu kvůli uvaleným sankcím.

Pokud k exportu surové ropy v letech 1989 až 1991 dosadím průměrnou roční prodejní cenu surové ropy v rámci prodejních cen států OPEC, dostanu přibližný příjem jednotlivých zemí za den. Hodnoty příjmů zemí v tabulce č. 2 jsou uváděny již v tisících barelech na den a jsou násobeny průměrnou roční cenou/barel států OPEC.

Tabulka 2: Cena surové ropy v letech 1989 až 1991 a příjem zemí z exportu surové ropy Íránu, Iráku a SA

Položka	Rok			Změna 1989 a 1991
	1989	1990	1991	x
Průměrná cena/barel	17,31	22,26	18,62	+8 %
Stát	Příjem zemí (v USD)			
Írán	36 697 200	49 417 200	45 060 400	+22,8 %
Irák	42 755 700	35 616 000	782 040	-99,992 %
Saúdská Arábie	58 680 900	105 957 600	123 301 640	+110 %

Zdroj: www.eia.gov⁴¹

Z tabulky č. 2 můžeme vidět, že přibližné příjmy ropy Iráku klesly mezi rokem 1989 až 1991 o cca. 99 %, což mělo zcela jistě drastický vliv na ekonomickou a hospodářskou situaci v Iráku. Příjmy států Íránu a Saúdské Arábie však rostly a to zejména neustále se zvyšující poptávkou po ropě, kterou musely státy produkující ropu na úkor Iráku i Kuvajtu uspokojit zvyšující produkcí.

Tabulka 3: Export Crude Oil v letech 1988 až 1994 států Iráku, Íránu a Saúdské Arábie (v tis. barelů denně)

Země	Rok						
	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Írán	1640	2120	2220	2420	2517	2596	2635
Irák	2300	2470	1600	42	50	57	54
Saúdská Arábie	3490	3390	4760	6622	6716	6429	6412

Zdroj: www.eia.gov

⁴¹Dostupné na

<https://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=57&aid=4&cid=CG8,&syid=1988&eyid=2000&unit=TBPD>

2.3.3 Ropná politika Saúdské Arábie v počátcích 90. let

Pro pochopení politické i ekonomické situace, ve které se Saúdská Arábie pohybovala a která panovala v počátcích 90. let, si musíme nejprve osvětlit významný moment z roku 1989. 23.-27. září 1989 probíhalo OPEC zasedání v Ženevě. Nejvýznamnějším bodem tohoto zasedání bylo zvýšení produkce ropy, které bylo stanoveno na 20,5 milionů barelů/den (navýšeno z předchozího zasedání o 1 milion barelů/den). Saúdská Arábie i přes snahu na zvyšování produkčních kvót projevila gesto dobré vůle tak, aby usnadnila dohodu na konečné stanovení kvót. Saúdská Arábie se tedy rozhodla držet svých kvót, které byly stanoveny již dříve a které čítaly 5,014 milionů barelů/den.⁴²

Dohoda na stanovených kvótách nevydržela dlouho. V únoru 1990 se kuvajtský ministr ropy Šejch Alí Chalífa Ál-Sabáh vyjádřil na nutnost odstranění kvót, aby byla zajištěna stabilita trhu. Šejch Chalífa dále přiznal, že Kuvajt produkuje větší množství ropy, než mu dovolují kvóty (1,5 milionu barelů/den). V dubnu 1990 se pro nesouhlas se zavedením kvót vyjádřil také irácký ministr ropného průmyslu Isam Ál-Chalabi. Irácký ministr tvrdil, že je zbytečné stanovovat produkční kvóty v rámci OPEC, když jednotlivé státy (např. Kuvajt) stanovené kvóty porušují.⁴³ K porušování těžebních kvót se vyjádřil i saúdský ministr ropného průmyslu Hisham Nazer. „*Státy by měly přijmout závazná opatření proti zvyšování těžby ropy.*“⁴⁴ K porušování těžebních limitů se také vyjádřil alžírský ministr ropného průmyslu Sadek Boussena, který zašel dále a oslovil státy z organizace IPEC, aby se podílely na stabilizaci ropné problematiky ve světě.⁴⁵

Válka v zálivu, kdy Irák zaútočil na Kuvajt, začala 2. srpna 1990 a již 29. srpna proběhla konference států OPEC ve Vídni. Státy organizace OPEC a zejména Saúdská Arábie dosáhly možnosti navýšit těžební limity, aby uklidnily veřejnost a zejména investory, kteří panikařili z důvodu dění v Kuvajtu. Primárním cílem saúdkoarabské ropné strategie nebylo navýšení produkce ropy, ale dodržování těžebních limitů jednotlivých států v organizaci OPEC. Pro uplatnění ropné strategie v rámci OPECu je důležitá jednota a dodržování zásad jednotlivých států. Pokud však členské státy překračují své těžební

⁴²MEES, (1989): *After Near Miss In Geneva: OPEC To Purse Quota Redistribution Agreement*, www.mees.com

⁴³MEES, (1990): *Iraqi Oil Minister Opposes Abolition of OPEC Quota System*, www.mees.com

⁴⁴MEES, (1990): *OPEC Keeps Cool In Face Of Market Downturn*, www.mees.com

⁴⁵MEES, (1990): *OPEC President Calls Upon Non-OPEC Exporters to Restrain Output*, www.mees.com

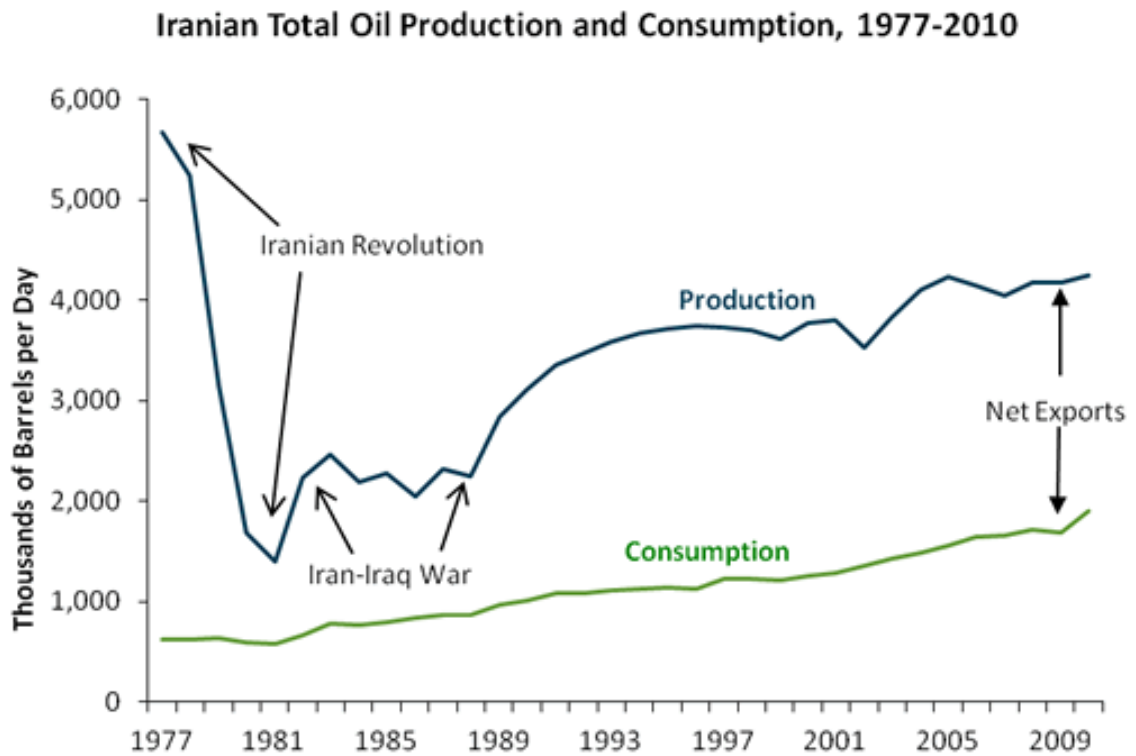
limity, těžko se dá uplatňovat určitá strategie. Během války se snížila produkce jak Kuvajtu, který byl okupován, tak i Iráku, na kterého byly uvaleny sankce. OPEC však musel splňovat své těžební limity, které byly schváleny v Ženevské dohodě a tedy udržet 22,5 milionů barelů/den. Členské státy OPECu v čele se Saúdskou Arábií tedy těžební schodek Iráku i Kuvajtu musely vyrovnat v rámci udržení limitů a přispět tak ke stabilizaci situace, která panovala na trhu.⁴⁶

Díky Saúdské Arábii válka v zálivu trvala podstatně kratší dobu a neměla na globální ekonomické trhy významný dlouhodobý vliv. Již počátkem 90. let se Saúdská Arábie snažila o jednotnost v těžebních kvótách v rámci organizace OPEC. Při okupaci Kuvajtu Irákem navýšila Saúdská Arábie i další členské státy OPECu svoji produkci ropy i přes to, že Saúdská Arábie dříve nesouhlasila s jejím navýšením a spíše nabádala k dodržování limitů, tak aby byla zajištěna jednotnost států a mohla být uplatňována ropná strategie. Navýšení ropné produkce přineslo na globální trhy dostatečné množství ropy, aby byla uspokojena poptávka po této komoditě a nepanovala panika z nedostatku „černého zlata“. Saúdská Arábie pomohla k rychlému ukončení války pozváním mezinárodní koalice států bojujících proti Iráku na svá území i přes odpor části muslimských obyvatel. Saúdská Arábie tímto činem zcela jistě chtěla ochránit svá ropná pole, ale nutno říci, že svoji ropnou politikou i pozváním zahraničních států na své území riskovala své postavení v regionu oproti jiným arabským státům a pomohla k rychlému průběhu války bez většího dopadu na finanční trhy.

⁴⁶MEES, (1990): *OPEC's Vienna Agreement Should Go Far To Defuse Oil Supply Crisis*, www.mees.com

2.4 Doklady o ropné strategii a jejím vlivu na globální ekonomiku

Obrázek 3: Historie ropné produkce Íránu

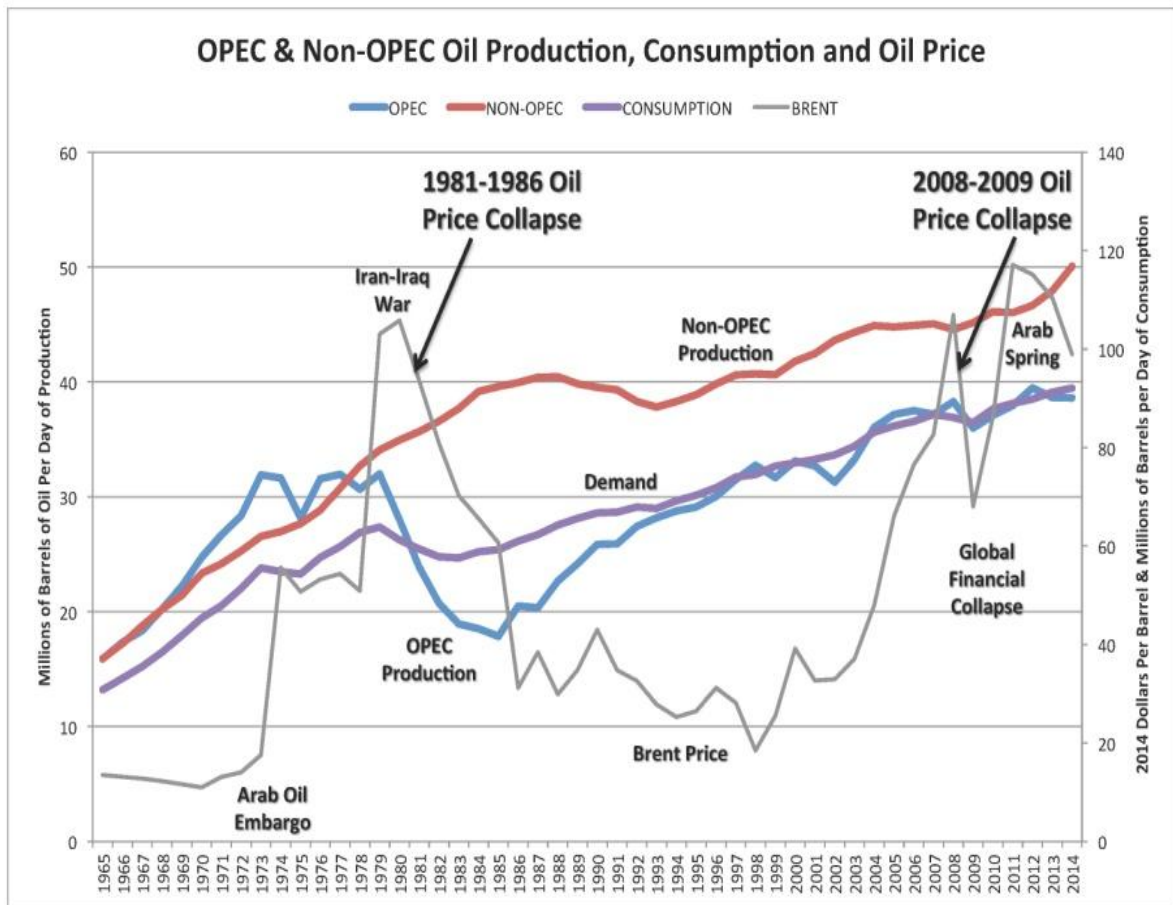

Source: U.S. Energy Information Administration

Zdroj: www.eia.gov

Na obrázku č. 3 můžeme vidět porovnání těžby a spotřeby ropy v Íránu od roku 1977 do roku 2009. Pokud porovnáme tento obrázek s tabulkou č. 4, na kterém vidíme průměrnou prodejní cenu ropy v rámci organizace OPEC od roku 1971 do roku 1980, tak zjistíme, že se cena vlivem Íránské revoluce zvýšila více než o 100 %. Írán tedy po roce 1977, kdy omezil těžbu a v podstatě i vývoz ropy západním zemím snížil také své příjmy z ropy. Írán byl od roku 1980 ve válce s Irákem. Opětovné navýšení těžby ropy bylo nevyhnutelným krokem z důvodu financování této války

Obrázek 4: Produkce států OPEC, NON-OPEC, cena ropy Brent, spotřeba

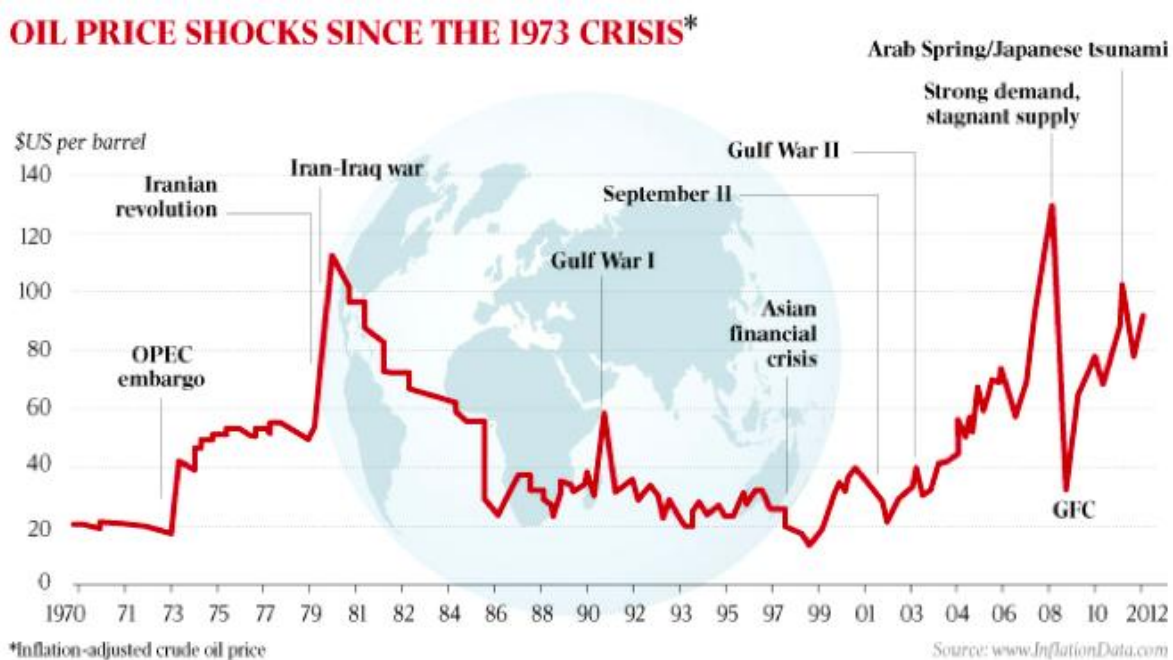
Zdroj: www.zerohedge.com

Na obrázku č. 4 je zobrazena produkce ropy zemí OPEC a Non-OPEC. Dále je zde uvedena spotřeba této komodity a cena ropy Brent. Zajímavostí je, že produkce ropy Non-OPEC států stále roste ovšem větší navýšení této produkce je znát od druhé poloviny 70. let, kdy se dá předpokládat navýšení produkce z důvodu ropného embarga v roce 1973 a snaze vyhnout se tomuto problému do budoucnosti.

Rok 1973, kdy ropné státy uvalily embargo je znát na obrázku č. 4 jen minimálním snížením produkce ropy. Toto minimální snížení však vyvolalo veliký nárůst cen ropy. Cena ropy se tedy nerovnoměrně vyvíjela s její produkcí. Samozřejmě velikou roli hraje také panika investorů, ale dá se předpokládat, že minimální snížení produkce ze strany OPEC dokáže vyvolat vysoké výkyvy s cenou.

Z hlediska ceny ropy Brent jsou významnými roky 1979, 2008 a 2011. V těchto letech cena ropy vystoupala do svých maxim a to z důvodu geopolitických rizik v regionu Blízkého východu. Dnes v roce 2015, kdy je napětí na Blízkém východě neustále stupňováno z důvodu války v Sýrii, Iráku, problému zbrojení arabských zemí, konfliktů v Jemenu, se však cena ropy razantně snižuje. Současné zvyšování produkce, jak ze strany Saúdské Arábie, jiných států zálivu či společností v Americe má i přes vysoká geopolitická rizika, která oproti roku 1979 představují vyšší hrozbu pro region Blízkého východu, má veliký vliv na pokles cen ropy.

Obrázek 5: Oil price shocks since the 1973 crisis*

Zdroj: www.theaustralian.com.au

Na obrázku č. 5 je možné vidět průměrnou prodejní cenu ropy za barel v časovém intervalu let 1970 až 2012. Jako první bych chtěl zmínit ropné embargo OPECu, které vyvolaly některé státy Arabského zálivu a které je velice dobře značeno na obrázku. Můžeme vidět, že průměrná prodejní cena ropy se vlivem zavedení embarga na vývoz ropy do Spojených států amerických a dalších západních zemí zvýšila z hodnoty cca. 20 \$/ barel na cca. 40 \$/barel, což indikuje nárůst cca. 100 %. Během Íránské islámské revoluce a v Irácko-íránské válce se tato hodnota vyšplhala až k hodnotě cca 110 \$/barel. V roce 1990 se cena opět navýšila k ceně přibližně 60 \$/barel.

Saúdská Arábie byla v posledních dekádách 20. století rozhodujícím producentem a exportérem ropy. Např. v roce 1980 na ni připadlo 23 % těžby a 34 % exportu ropy západního světa. Saúdské příjmy z ropy se zvýšily z necelých tří miliard dolarů roku 1972 na 113 miliard dolarů roku 1981. Vládnoucí rodina dokázala tohoto vývoje využít ke změně své regionální a globální pozice. Saúdská Arábie přeměnila pozici „polokolonie“ na vztah společenství, partnerství a vzájemné závislosti se světovými mocnostmi. V posledních dekádách 20. století Saúdská Arábie začíná na základě své finanční moci vystupovat jako velmi aktivní činitel mezinárodní politiky. Cíle saúdské ropné politiky byly přitom jen okrajově spojeny s hospodářským rozvojem země. Odrážely hlavně ambice saúdského režimu, který usiloval o dominantní postavení v arabském světě i na mezinárodní scéně. Snaha o upevnění pozice Saúdské Arábie v regionu vedla krále Fajsala po nezdařilých pokusech změnit diplomatickou cestou proizraelský kurs americké zahraniční politiky k tomu, že v roce 1973 začal hovořit o využití „ropné zbraně“.⁴⁷

Tabulka 4: Průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel v roce 1971 až 1980

	Rok									
	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Průměrná prodejní cena surové ropy (USD)	1,7	1,8	2,7	11	10,4	11,6	12,5	12,8	29,2	35,5

Zdroj: www.statistica.com⁴⁸

V tabulce č. 4 jsou uvedeny průměrné prodejní ceny surové ropy států OPEC/barel v letech 1971 až 1980. V roce 1973 je vidět veliký nárůst cen oproti předchozím letem. Rok 1974 je však zásadní, kdy se průměrná prodejní cena států OPEC vyšplhala k hodnotě 11 \$/barel. Významným rokem je také rok 1979, kdy je opět vidět nárůst zejména z důvodu Íránské islámské revoluce a snížení produkce ropy ze strany Íránu. V roce 1980 můžeme opět vidět poměrně vyšší nárůst. Cena ropy v tomto roce rostla z důvodu Irácko-íránské války.

⁴⁷BOUČEK, J. (2005): *Stručná historie států Saúdská Arábie*; str. 79

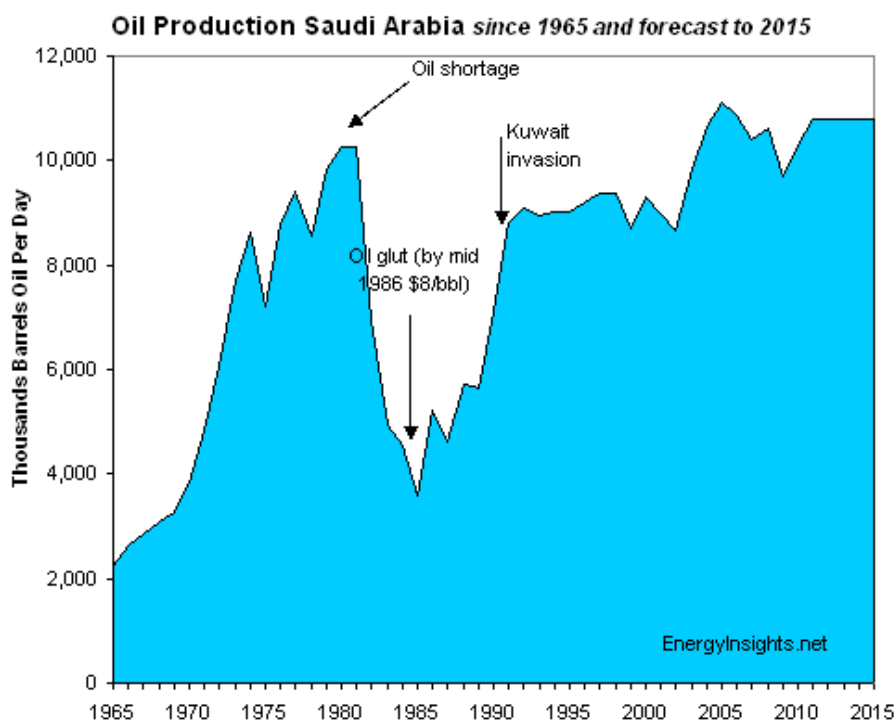
Tabulka 5: Průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel v roce 1981 až 1990

	Rok									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Průměrná prodejní cena surové ropy (USD)	34	32,3	29	28,2	27	13,5	17,7	14,2	17,3	22,3

Zdroj: www.statistica.com

V tabulce č. 5 je uváděno časové období let 1981 až 1990 a průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel. Cena ropy za barel dosahuje maxim v roce 1981 z důvodu Irácko-iránské války a paniky investorů z geopolitického dění na Blízkém východě. Protože však nebyly nikterak ovlivněny dodávky ropy na světové trhy a panika investorů po roce 1980 a 1981 vyprchala, cena ropy klesla až k hodnotě 13,53 \$/barel v roce 1986. Vyšších hodnot, které se částečně přiblížily roku 1981, dosáhla ropa až v roce 1990, kdy se uskutečnila invaze Iráku do Kuvajtu.

Obrázek 6: Historie ropné produkce Saúdské Arábie

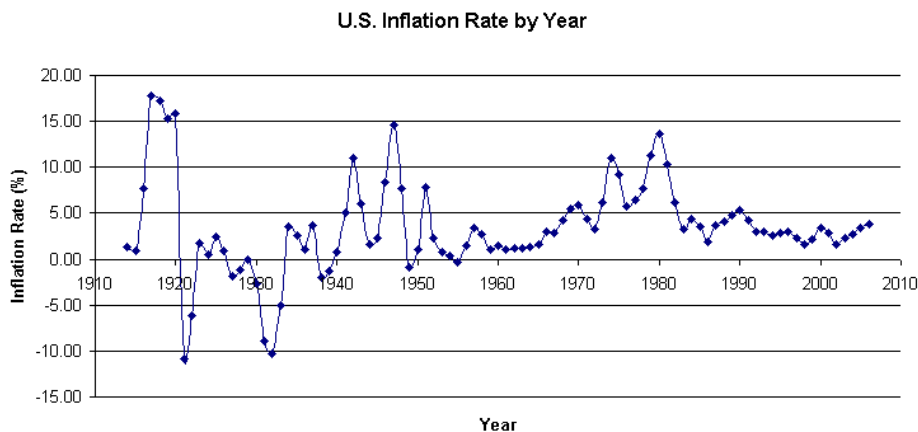

Zdroj: www.energyinsights.net

Na obrázku č. 6 vidíme přibližnou historii ropné produkce Saúdské Arábie v časovém rozmezí roku 1965 až 2015. Na obrázku můžeme nalézt první ropný šok v roce 1973, kdy Saúdská Arábie omezila produkci spolu s dalšími státy a uvalila ropné embargo. Následně po poklesu produkce a po růstu globální poptávky po “černém zlatu”, se produkce Saúdské Arábie vyšplhala až k hranici cca. 10,000 tis. barelů/den. Tento nárůst proběhl roku 1979 a to z toho důvodu, že Írán omezil vývoz ropy, kdy na globálním trhu vznikla “mezera” mezi nabídkou a poptávkou po této komoditě, kterou částečně vyplnila právě Saúdská Arábie.

Jak jsme mohli vidět, ceny ropy dosahovaly vyšších hodnot v roce 1980 a 1981. V těchto letech také Saúdská Arábie produkovala vysoké množství ropy. V nadcházejících letech cena ropy spolu s produkcí Saúdské Arábie klesala do roku 1986, kdy se ceny ropy ustálily. Produkci ropy Saúdská Arábie razantně zvyšovala (až na pár výjimek) od roku 1986 do roku 1990, kdy proběhla Irácká invaze do Kuvajtu a kdy arabské státy musely čelit poklesu produkce ropy z Kuvajtu a Iráku (z důvodu sankcí), se kterým se vypořádaly zvýšenou těžbou.

Obrázek 7: Historie inflace v USA

Zdroj: www.inflationdata.com

Obrázek č. 7 nám dokládá důkaz o již zmíněné stagflaci, která vznikla roku 1973 po přiškrcení ropných kohoutů Saúdy. Inflace, jak je z obrázku patrné, dosahovala hodnot přes

10 % v polovině 70. let. Pro porovnání dnešní inflace USA činí za rok 2014 0,8 %⁴⁹. Další větší nárůst inflace je vidět v roce 1980, kdy probíhala Irácko-iránská válka.

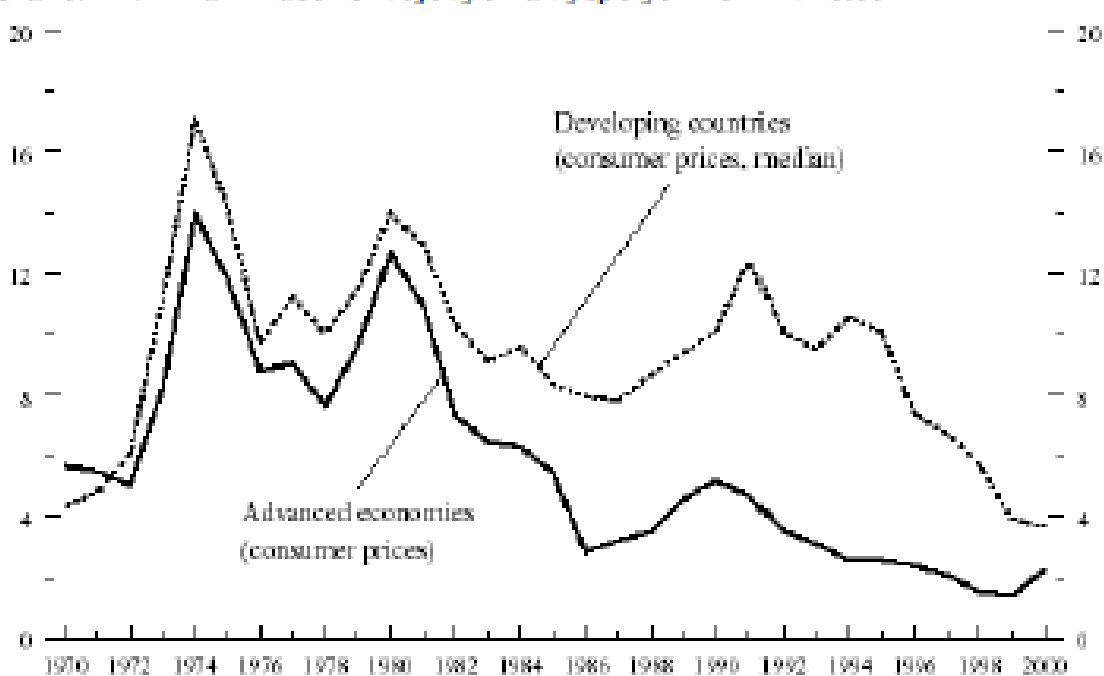
Obrázek 8: Historie inflace v Německu

Zdroj: www.inflation.eu

Na obrázku č. 8 můžeme vidět inflaci v Německu, která právě v letech 1973 nacházela své hodnoty přibližně v 5 %. V roce 1981 nabývala maxim přes 6 %, ke kterým se blížila také po roce 1990, kdy probíhala invaze Iráku v Kuvajtu.

Obrázek 9: Míra inflace ve vyspělých a rozvojových zemí v roce 1970 až 2000

Zdroj: MMF; 2004

⁴⁹Current US Inflation Rates: 2006-2016, www.usinflationcalculator.com

Na obrázku č. 9 můžeme vidět, že míra inflace v rozvojových zemích předčila inflaci ve vyspělých. Tento stav je způsoben zranitelností rozvojových zemí v přechodu na alternativní paliva z důvodu finanční nákladnosti. Růst dovozu ropy byl příčinou destabilizace obchodní bilance a tedy vyšší míry inflace. To spustilo větší zadlužování a růst nákladů na dluhovou službu.

Z obrázku č. 7, 8 a 9 lze jasně vidět, že inflace dosahovala svých závratných výšin právě v období „ropných šoků“. Inflace vyvolává růst cen „spotřebitelského koše“. Právě v roce 1973 státy na tento dramatický růst cen nebyly připraveny. Investiční projekty, jak již bylo dříve zmíněno, krachovaly, klesala poptávka po produktech i službách, čímž docházelo k ohromnému masovému propouštění zaměstnanců firem. Celková nezaměstnanost v USA se zvýšila na hodnotu 6 % z předchozích 3,7 %. V roce 1979 hodnota dosahovala téměř 8 %.⁵⁰ Za zmínku však stojí také např. nezaměstnanost OECD, která shrnuje stav 34 světových zemí. Průměrná hodnota nezaměstnanosti roku 1973 pomalu začínala stoupat ze svých cca. 5,8 % na cca. 6,5 % v roce 1979 a pokračuje v růstu i dále v roce 1980.⁵¹

Obrázek 10: Růst HDP v tržních cenách v období 1972 – 1978 (v %)

Země	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
USA	5,8	5,4	- 1,3	-1,0	5,5	4,8	4,4
Japonsko	8,9	9,8	- 1,0	2,4	6,0	5,4	5,6
EHS	4,0	5,9	1,7	- 1,4	5,1	2,3	3,1

Zdroj: Židek, L. (2003): Dějiny světového hospodářství; str. 17 - 23

Obrázek č. 10 dokládá skutečnost vlivu stagflace na „hlavní centra světové ekonomiky“. Zatímco v roce 1973 můžeme vidět růst HDP v rozmezí od 5,4 % v USA do 9,8 % v Japonsku, tak o rok později se tyto hodnoty posouvají převážně do záporných hodnot. K oživení a zpětnému návratu ekonomiky do doby před krizí dochází až v roce 1976.

Obrázek 11: Růst reálného HDP v období 1979 až 1983 (v %)

Země	1979	1980	1981	1982	1983
USA	2,8	- 0,3	2,6	- 0,5	2,4
Kanada	3,4	1,0	4,0	- 4,2	3,0
Japonsko	5,1	4,9	4,0	3,2	3,0
EHS (10 zemí)	3,5	1,1	- 0,3	0,5	0,8

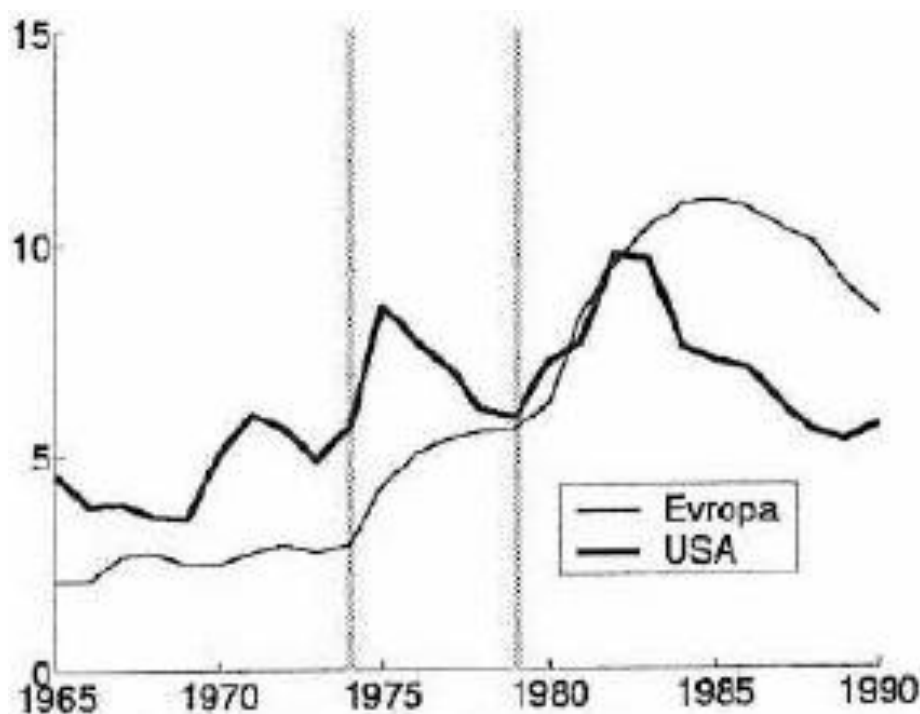
Zdroj: Židek, L. (2003): Dějiny světového hospodářství; str. 17 - 23

⁵⁰ DONNA, Rothstein S. (2013): *Beyond the Numbers – Employment and Unemployment*, str. 2-7

⁵¹ Data z Australské Centrální banky - www.rba.gov.au

Na obrázku č. 11 můžeme vidět vliv druhého ropného šoku v letech 1979. V samotném roce není vidět žádná větší odchylka. K poklesu HDP dochází až v roce 1980, přičemž Japonsko nezaznamenává větší vliv ropného omezení.

Obrázek 12: Míra nezaměstnanosti v USA a Evropě (v %)

Zdroj: Vašíček, O (2004): Makroekonomická analýza

Z důvodů poklesu ropného vývozu do USA a některých Evropských států došlo ke snížení hodnoty HDP, která sebou nese i růst nezaměstnanosti. Nezaměstnanost je výsledkem většího zadlužení podniků a domácností, které v dobách krizí omezují své výdaje. Na obrázku č. 12 je vidět míra nezaměstnanosti v letech 1965 až 1990. V letech 1973 a 1980 je vidět nárůst vlivem ropných zásahů. Rozdíl ve vývoji nezaměstnanosti mezi oblastmi je však v tom, že nezaměstnanost v USA zaznamenává na rozdíl od Evropy po krizích jistý pokles. Tento fakt zřejmě vypovídá o tvorbě sociálních států v Evropě či o roli odborníků.

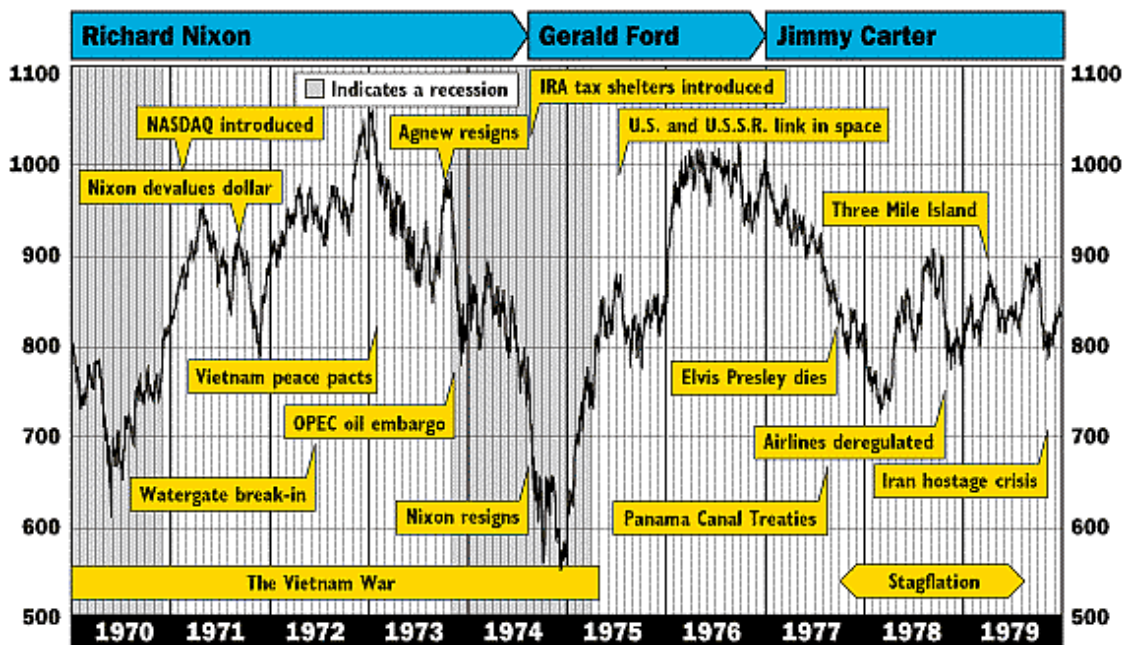
Obrázek 13: Historický vývoj akciového indexu DAX

Zdroj: www.penize.cz

Na obrázku č. 13 je zobrazen akciový index DAX v letech 1970 až 1979. Rád bych zmínil, že index vznikl až v letech 1988, existuje však jeho propracování na základě údajů všech společností do minulých let. Tento index je blue chips index akciového trhu. Je tvořen 30 hlavními německými společnostmi, které jsou obchodovány na frankfurtské burze. Do těchto 30 hlavních německých firem, na jejíž hospodaření měl vliv ropný kolaps 1973 i 1979 a 1980, mohu začlenit zejména automobilky BMW a Volkswagen. Tento index, který je založen na tržní hodnotě všech společností, klesl ze své hodnoty 550 bodů na 376 bodů v roce 1974.

Obrázek 14: Historický vývoj akciového indexu Dow Jones

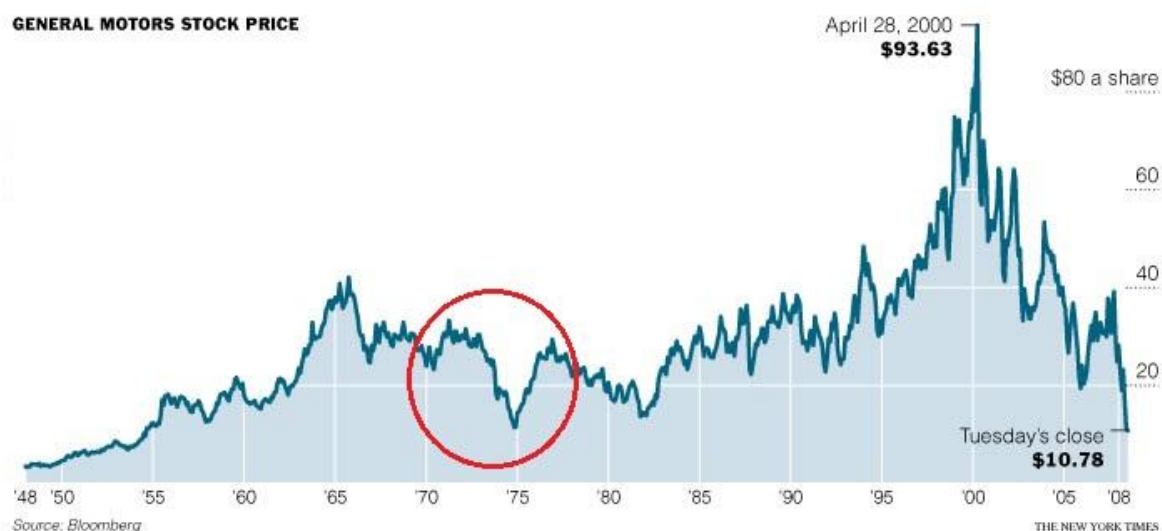
Zdroj: www.penize.cz

Na obrázku č. 14 vidíme vývoj akciového indexu Dow Jones v letech 1970 až 1979 a vládu jednotlivých amerických prezidentů. Tento index je jeden z nejznámějších ukazatelů vývoje na americkém akciovém trhu. Index měří výkonnost amerických průmyslových, mediálních, finančních a technologických „blue-chips“ – aktuálně nejznámějších a největších společností.

Na indexu můžeme vidět propad v roce 1973, který zapříčinilo první ropné embargo ve spojení se zrušením zlatého standardu prezidentem Nixonem v roce 1971. Tento propad amerického indexu je tvořen propadem finančních hodnot jednotlivých společností, které se ve zmíněném indexu nalézají a které se v již zmíněných letech musely potýkat s finančními problémy.

Íránská krize v roce 1979 na indexu nezanechala „vážnější poškození“ a to zejména z toho důvodu, že byla distribuce ropy nahrazena dílčími státy OPECu. Na menší vliv měla také podíl zvýšena energetická diverzifikace USA.

Obrázek 15: Akciový vývoj společnosti General Motors

Zdroj: www.bloomberg.com

Obrázek č. 15 zobrazuje vývoj tržní hodnoty společnosti General Motors v časovém období let 1948 až 2008. Společnost je jednou z největších firem na trhu ve výrobě automobilů. Na obrázku můžeme vidět jasný pokles tržní hodnoty společnosti v roce 1973, kdy se společnost musela potýkat s poklesem poptávky po automobilech z řad spotřebitelů. Jak již bylo uvedeno, spotřebitelé Spojených států amerických vlastnili v roce 1973 a také v letech následujících „benzínové žrouty“, které nebyly uzpůsobeny do prostředí, kde dominantní roli hraje vysoká cena ropy. V tehdejších letech se tedy výrazně propadla poptávka po automobilech závislých na vysoké spotřebě této komodity. Pokles hodnoty společností je vidět také v roce 1980 při Irácko-iránské válce. V roce 1990 je vidět řada menších poklesů. V těchto letech již nebyly západní společnosti tolik závislé na ceně „černého zlata“ jako v 70. letech a proto zvýšení cen ropy nehrálo významnou roli v hospodaření společnosti.

Spolu s tržním vývojem společnosti General Motors můžeme sledovat také pokles tržní hodnoty firmy Ford Motors na obrázku č. 16, která se v letech 1973, v počátcích 80. let a v roce 1990 potýkala též s poklesem poptávky spotřebitelů ze stejných důvodů jako společnost General Motors. Ve zmíněných období je vidět pokles hodnot akcií společnosti.

Obrázek 16: Akciový vývoj společnosti Ford Motors

Zdroj: www.businessforecastblog.com

Obrázek č. 17 dokládá skutečnost poklesu závislosti na ropě v letech 1979 až 1999. Došlo zejména k poklesu spotřeby ropy mezi rokem 1979 a 1999. Hlavní nárůst ve spotřebě energie je vidět u jaderné energie. Alternativní zdroje energie se začaly rozvíjet od roku 1973 z důvodu budoucímu vyhnutí se ropným šokům.

Obrázek 17: Spotřeba energie vyjádřena jako podíl na celkové spotřebě energie (v %)

	Ropa		Zemní plyn		Jaderná energie		Uhlí		Voda	
	1979	1999	1979	1999	1979	1999	1979	1999	1979	1999
Spojené státy americké										
podíl v %	46,8	40,0	27,9	25,2	3,7	9,0	20,3	24,6	1,3	1,2
Západní Evropa										
podíl v %	55,7	44,4	14,5	22,3	3,8	14,9	23,2	15,5	2,9	3,0
Japonsko										
podíl v %	67,4	50,1	5,2	13,0	12,8	17,7	12,8	17,7	1,8	1,5
Austrálie, Kanada, Nový Zéland										
podíl v %	47,9	36,9	22,4	25,1	3,3	5,5	18,3	22,8	8,1	9,6
OECD										
podíl v %	52,5	42,5	20,8	22,9	3,8	11,5	20,6	20,7	2,4	2,5
Bývalý Sovětský svaz										
podíl v %	35,2	20,0	28,4	53,2	1,3	5,8	33,7	18,9	1,3	2,1
Svět celkem										
podíl v %	47,5	40,6	19,8	24,2	2,5	7,6	28,0	25,0	2,2	2,7

Zdroj: Chalabi, F. J. (2000): *Oil Price Volatility in the World Market: Causes and Impact on the Economies of the Oil producing Countries in the ESCWA Area*

2.5 Závěr ropného vlivu Saúdské Arábie v období 1970 až 1991

Saúdská Arábie se v čase 20. století pomocí ropy vyvinula z bezvýznamného závislého státu na dominantního hráče v regionu i v celém světě. Saúdská Arábie měla v historii nespočet možností pro zásah do politického i ekonomického vývoje jednotlivých regionů či přímo států pomocí „ropné zbraně“. Dokázala ovlivnit ekonomický vývoj v USA, Evropě či v Japonsku a dalších zemích. Dokázala však také přibrzdit ekonomický vývoj či dokonce nastolit pokles. V 70. letech změnila také politiku v Evropě, která byla cílena na podporu Izraele během Jomkipurské války. Je až zarážející zjistit, jak jeden stát dokáže pomocí ropy ovlivnit hospodaření států či jejich politiku.

Podle mého názoru však Saúdská Arábie využívala ropnou zbraň s rozmyslem. V Jomkipurské válce byla do použití ropného embarga spíše tlačena jinými státy jako např. Kuvajtem. V jiných dobách právě Saúdská Arábie respektovala těžební kvóty organizace OPEC oproti jiným státům produkující ropu. K vytváření ropné politiky je nutné, aby panovala jednota a shoda států OPEC. Saúdská Arábie si tohoto faktu byla vědoma, proto převážně respektovala dohody na shromáždění OPEC oproti jiným státům, u kterých panovala touha po moci i bohatství a často překračovaly své těžební limity. Saúdská Arábie

často také napomáhala ekonomickému vývoji nejčastěji v USA, kdy zvýšila produkci ropy a snížila globální prodejní cenu ropy.

V současné době 21. století je ropa stále dominantní komoditou ovlivňující politiku i ekonomický vývoj ve světě. Od roku 2014, kdy je na globálních trzích vysoká nabídka ropy a západní státy investují do energetické diverzifikace, ropa však ztrácí svoji „moc“ natolik ovlivňovat jiné státy a Saúdská Arábie musí reagovat na tyto problémy.

3 Ekonomický stav Saúdské Arábie od roku 2010

Ekonomický stav Saúdské Arábie stejně jako například Ruska či Venezuely je závislý na globálních cenách ropy. Ty dosahovaly svých výšin koncem roku 2008 a poté mezi léty 2011 a 2014. Ve své práci uvedu ekonomický vývoj Saúdské Arábie od roku 2010 do počátku roku 2016. Právě v těchto letech je možno u Saúdské Arábie spatřit období prosperity a od roku 2014 její zvyšující se zadlužení a rostoucí závislost na jiných státech.

3.1 Vývoj cen ropy od roku 2010 do roku 2016

Proto, že je ekonomický stav Saúdské Arábie závislý na vývoji cen ropy, je nutné nejprve uvést vývoj cen surové ropy, jak v cenách států OPEC, surové ropy Brent i West Texas Intermediate. V tabulce č. 6, 7 a 8 je přehled vývoje jednotlivých průměrných cen.

Tabulka 6: Prodejní průměrná cena surové ropy států OPEC (v USD/barel)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OPEC	77,38	107,46	109,45	105,87	96,29	49,51

Zdroj: www.statista.com

Tabulka 7: Prodejní průměrná cena surové ropy Europe Brent (v USD/barel)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU, Brent	79,61	111,26	111,63	108,56	99,02	54,07

Zdroj: www.statista.com

Tabulka 8: Prodejní průměrná cena surové ropy West Texas Intermediate (v USD/barel)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
W. Texas. I.	79,48	94,88	94,05	97,98	93,26	48,68

Zdroj: www.statista.com

Nejdůležitější pro nás je průměrná prodejní cena států OPEC. Můžeme vidět nárůst této ceny do roku 2012. Od roku 2013 je znát menší pokles ceny. V roce 2014 a 2015 můžeme poté vidět pád ceny ropy až k hranici cca. 49 USD/barel.

Pokud bychom měli započítat také průměrné ceny pro rok 2016, musíme vycházet z jednotlivých průměrných hodnot za pouhé dva měsíce, neboť diplomovou práci píše právě v této době. Průměrné ceny ropy za měsíc březen nebyly do konce dubna 2016 stále zveřejněny. 18.4.2016 (den po konferenci v Dauhá) jsou hodnoty cen stanoveny na úrovni 38,5 USD/barel (OPEC), 41,79 USD/barel (Brent) a 38,88 (WTI).

Tabulka 9: Prodejní cena Brent, států OPEC a West Texas Intermediate za leden, únor a březen 2016 (v USD/barel)

	Leden 2016	Únor 2016	Průměr
OPEC	26,5	28,72	27,61
EU, Brent	30,7	32,18	31,4
W. Texas. I.	31,68	30,32	31

Zdroj: www.statista.com

3.2 Ekonomické ukazatele Saúdské Arábie

Statistická fakta týkající se Saúdské Arábie budu čerpat ze serveru www.statista.com. Tento server však u nějakých údajů nezahrnuje rok 2015. Údaje z tohoto roku tedy budu čerpat z jiných internetových zdrojů, které vždy uvedu pod tabulkou či v poznámkách pod čarou.

Jedním z nejzákladnějších údajů o státě je její populace a růst populace. Růst populace v Saúdské Arábii hraje již v současnosti komplikaci, neboť nejenom Saúdská Arábie ale také jiné státy Arabského zálivu patří do tzv. skupiny rentiérských států.⁵² Saúdská Arábie musí tedy vynakládat na „péči“ o své obyvatelstvo nemalé finanční výdaje, které neustále rostou a v současné době při nízkých cenách ropy představují pro Saúdskou Arábii problém. V tabulce č. 10 je uveden vývoj obyvatelstva od roku 2010 do roku 2016. Údaje jsou v milionech obyvatel. Rok 2016 je v tabulce č. 10 již odhadován. V tabulce č. 11 je předpověď vývoje obyvatelstva až do roku 2020.

⁵²Rentiérský stát je stát, ve kterém jsou sociální, zdravotní a jiné potřeby hrazeny ze strany státu. Stát tedy obyvatelstvu platí zdravotní péči, vytváří sociální politiku ve formě mimořádných příspěvků na bydlení či rodinu atd.

Tabulka 10: Vývoj obyvatelstva Saúdské Arábie od roku 2010 do roku 2016 (v mil. obyvatel)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Populace	27,56	28,39	29,2	29,99	30,77	31,39	32,01

Zdroj: www.statista.com

Tabulka 11: Plánovaný vývoj populace do roku 2020

	2017	2018	2019	2020
Populace	32,65	33,31	33,97	34,65.

Zdroj: www.statista.com

Dalším důležitým údajem vypovídajícím o obyvatelstvu je jeho průměrný věk. Právě průměrný věk v řadě států zejména v Evropě hraje obrovský problém, kdy průměrný věk obyvatelstva razantně stoupá. Z toho důvodu se nachází stále méně obyvatel v tzv. produktivním věku.⁵³ Z Tabulky č. 12 je vidět, že průměrný věk obyvatel Saúdské Arábie stoupá. Oproti průměrnému věku např. Evropy či USA má však stále prostor pro částečný bezproblémový růst. Vývoj průměrného věku uvedu již od roku 1990, kdy je vidět rychlý nárůst. Kvůli přehlednosti uvedu průměrný věk vždy po 5 letech. V tabulce je také uveden plánovaný průměrný věk roku 2020.

Tabulka 12: Průměrný věk obyvatelstva Saúdské Arábie

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Průměrný věk	19,5	19,6	22,2	24,2	26	28,3	29,8

Zdroj: www.statista.com

Jedním z nejzákladnějších ukazatelů o ekonomické situaci států je hrubý domácí produkt na obyvatele. Hrubý domácí produkt neboli HDP (GDP) je ukazatelem, který se používá pro stanovení výkonnosti ekonomiky a je vyjádřen v peněžních jednotkách. Je to součet celkové hodnoty statků a služeb, které byly nově vytvořeny v daném období na určitém území. Jedná se o sumu peněžní hodnoty spotřeby, investic, vládních nákupů či čistých vývozu.⁵⁴ V tabulce č. 13 je uvedeno HDP na obyvatele v roce 2010 až 2014 v USD. HDP za rok 2015 bohužel Ministerstvo ekonomiky a plánování Saúdské Arábie dosud nevedlo. Ministerstvo však plánuje růst HDP o 2,8 %.⁵⁵

⁵³ Produktivní věk je období člověka, kdy obyvatel daného státu chodí do zaměstnání a svým příjmem z práce přispívá na ekonomický rozvoj státu.

⁵⁴ HRONOVÁ, S. a spol. (2009): *Národní účetnictví, nástroj popisu globální ekonomiky*, str. 26.

⁵⁵ *Saudi Arabia – GDP per capita (U.S. Dollars)*, www.focus-economics.com

Tabulka 13: HDP na obyvatele Saúdské Arábie (v USD)

	2010	2011	2012	2013	2014
HDP/obyvatele	19 111	23 594	25 136	24 815	24 451

Zdroj: www.focus-economics.com

V tabulce č. 14 je poté uveden růst reálného domácího produktu od roku 2010 do roku 2015.

Tabulka 14: Růst reálného HDP Saúdské Arábie (v %)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Růst HDP (v %)	4,76	9,96	5,38	2,67	3,47	2,8

Zdroj: www.statista.com

V současné době 21. století hraje významnou roli ve financování států i společností dluh. Pomocí dluhu se moderní státy mohou ekonomicky vyvíjet. V Saúdské Arábii hraje dluh velice významnou roli a do budoucna představuje též veliký problém. V tabulce č. 15 je uveden poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2010 až 2015 v %. V tabulce č. 16 je poté předpovězen vývoj až do roku 2020. Můžeme vidět, že v letech 2010 až 2015 není dluh oproti HDP nikterak vysoký. V roce 2020 již dosahuje hodnot téměř 50 % HDP a bude stále rychleji narůstat. Saúdská Arábie má samozřejmě k dispozici velké zásoby ropy a příjem z jejího prodeje pokryje výdaje tamní vlády. Otázkou však je, do jaké míry může Saúdská Arábie při současných nízkých cenách ropy splácet svůj dluh?

Tabulka 15: Poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2010 až 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dluh/HDP (v %)	8,45	5,4	3,59	2,15	1,58	6,72

Zdroj: www.statista.com

Tabulka 16: Plánovaný poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2016 až 2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Dluh/HDP (v %)	17,34	25,77	32,81	38,85	44,28

Zdroj: www.statistacom

Míra nezaměstnanosti. Tento ukazatel vyjadřuje procento obyvatel daného státu, kteří v daném období nepracují. V mnoha státech tento ukazatel vypovídá o dobrém stavu domácí ekonomiky a o jejím vývoji, např. v České republice dosahovala míra nezaměstnanosti 6,4 % v lednu 2016. Ukazatel vypovídá v mnoha státech také o horší

ekonomické situaci, kdy míra nezaměstnanosti přesahuje 10 % v případě Egypta, který měl v roce 2015 míru nezaměstnanosti 12,88 %⁵⁶ a může dosahovat až hodnot přes 25 % v případě Řecka, kde míra nezaměstnanosti dosahuje 26,79 %.⁵⁷

V tabulce č. 17 je uvedena míra nezaměstnanosti Saúdské Arábie pro rok 2010 až 2014. Rok 2015 nebyl Saúdským ministerstvem financí dosud zveřejněn, ale je předpoklad podobné procentuální úrovně s minimálním růstem.

Tabulka 17: Míra nezaměstnanosti v Saúdské Arábii

	2010	2011	2012	2013	2014
Nezaměstnanost (v %)	5,55 %	5,77 %	5,52 %	5,57 %	5,55 %

Zdroj: www.statista.com

Nejdůležitějším ukazatelem dle mého názoru, který vypovídá o ekonomické situaci Saúdské Arábie je míra produkce surové ropy. Saúdská Arábie produkuje tzv. S. Arabia-A. Light ropy, která má velice nízké těžební náklady oproti jiným druhům ropy. Objem produkce surové ropy má vliv na státní příjmy Saúdské Arábie, které ovlivňují uplatňovanou sociální politiku. Objem produkce jednotlivých států má také vliv na stanovenou prodejní cenu surové ropy. Nízké prodejní ceny surové ropy ovlivňují nepřímo snížení provozních nákladů společností, mají vliv na snížení inflace v jednotlivých státech či nepatrný růst HDP.

V tabulce č. 18. je uvedena produkce surové ropy státu Saúdská Arábie. Pro porovnání jsem uvedl celkovou produkci členských států organizace OAPEC a dále také celosvětovou produkci. Zmíněná data jsou použita z výročního statistického reportu organizace OAPEC. Data jsou uvedena z let 2010 až 2014. Pro rok 2015 organizace OAPEC bohužel dosud neuvědla pravidelný statistický report. Rok 2015 a část roku 2016 tedy můžeme vidět pouze v produkci surové ropy státu Saúdské Arábie na obrázku č. 18.

V tabulce č. 18 můžeme vidět mírný nárůst těžby Saúdské Arábie v letech 2013 až 2014. Během roku 2015 došlo však k razantnímu nárůstu produkce surové ropy ze strany Saúdské Arábie, což mělo vliv na vývoj prodejní ceny a ekonomických ukazatelů v jednotlivých zemích, které budou uvedeny dále v diplomové práci. Celková produkce surové ropy organizace OAPEC v letech 2013 a 2014 však klesla, ovšem celosvětová

⁵⁶ Egypt: Unemployment rate from 2010 to 2020, www.statista.com

⁵⁷ Greece: Unemployment rate from 2010 to 2020, www.statista.com

produkce zaznamenala nárůst téměř 2 000 000 barelů/den, což je způsobeno zejména zvýšenou těžbou společností v USA.

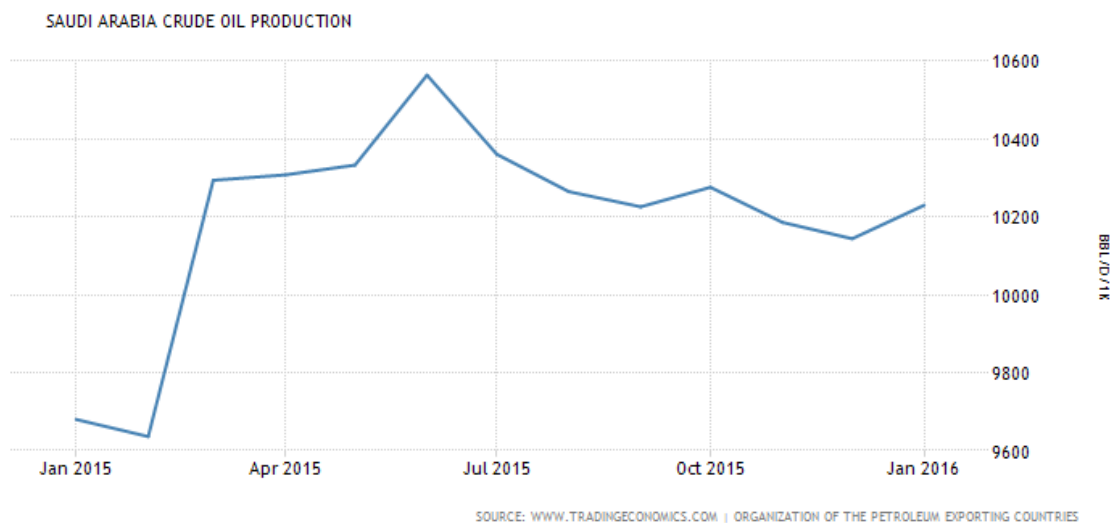
Tabulka 18: Produkce surové ropy Saúdské Arábie, organizace OAPEC a celý svět v tisících barelů/den

	2010	2011	2012	2013	2014
Saúdská Arábie	8170	9310	9760	9640	9701
OAPEC	19 792	20 533,2	22 415,3	22 091,2	21 708,7
Celý svět	71 951,8	72 506,6	73 556	74 941	76 224

Zdroj: OAPEC, (2015): *Annual Statistical Report OAPEC 2015*, str. 28

Obrázek č. 18 vypovídá o změně produkce ropy od ledna 2015 do ledna 2016. Můžeme vidět, že objem produkce stoupl z hodnoty přibližně 9 600 000 barelů/den na hodnotu téměř 10 600 000 barelů/den. Tento nárůst produkce jediného státu je opravdu výrazný. Saúdská Arábie se uchýlila ke zvýšení produkce z důvodu tzv. „ropné války“, která cílila a stále cílí na snížení ropné produkce z řad ropných firem a to hlavně ve Spojených státech amerických. O této skutečnosti budu však informovat dále v této práci. Průměrná produkce Saúdské Arábie za rok 2015 byla stanovena na 10 193 000 barelů/den⁵⁸ a zvyšuje se z 9 701 000 barelů/den z roku 2014.

Obrázek 18: Produkce surové ropy Saúdské Arábie od ledna 2015 do ledna 2016

Zdroj: www.tradingeconomics.com

⁵⁸OPEC (2016): *Monthly Oil Market Report 10 February 2016*, str. 57

Navýšení exportu ropných produktů ze strany Saúdské Arábie je pochopitelné z důvodu navýšení celkové produkce surové ropy. Organizace OAPEC složená z členských států Perského zálivu vzhledem ke snížení produkce surové ropy mezi rokem 2013 a 2014, svůj export ropných produktů navýšila. Rok 2015 organizace OAPEC dosud neuvedla.

Tabulka 19: Export ropných produktů Saúdské Arábie a organizace OAPEC v tisících barelů/den

	2010	2011	2012	2013	2014
Saúdská Arábie	950,9	902,2	862,1	794,0	988,0
OAPEC	3306,4	3305,6	3354,8	3358,5	3829,3

Zdroj: OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 94

V tabulce č. 20 jsou uvedeny rezervy surové ropy státu Saúdská Arábie. Pro porovnání jsem opět uvedl také organizaci OAPEC. Státy Perského zálivu se v dlouhodobém časovém horizontu několika desítek let snaží navyšovat své ropné rezervy pro zabezpečení sociální politiky svých států pro příští generace. Totéž platí také o vytváření finančních rezerv. Jediným příkladem této politiky jsou Spojené arabské emiráty, kde financování veřejných výdajů z příjmů z ropy během desítek let pokleslo a bylo nahrazeno příjmy z investic a bankovního sektoru.

Saúdská Arábie se také snaží o navyšování svých ropných rezerv. Z tabulky č. 20 můžeme vidět meziroční minimální nárůst. Podíl rezerv surové ropy na celém světě se u Saúdské Arábie v posledních 5 letech pohybuje kolem 20 %.⁵⁹ Můžeme vidět, že objem ropných rezerv roku 2014 se oproti předchozímu roku nezměnil i přes to, že Saúdská Arábie zvýšila produkci. Tato stagnace je způsobena potřebou Saúdské Arábie prodat veškerou vyprodukovanou surovou ropu a případně zasáhnout také do prodeje svých ropných rezerv pro udržení stávající sociální politiky i přes drastické snížení prodejních cen ropy vlivem soupeření Saúdské Arábie a jiných producentů ropy. Rok 2015 organizace OAPEC dosud neuvedla, ale předpokládá se pokles rezerv surové ropy.

Tabulka 20: Rezervy surové ropy Saúdské Arábie a organizace OAPEC v bilionech barelů

	2010	2011	2012	2013	2014
Saúdská Arábie	264,5	265,4	265,9	265,8	265,8
OAPEC	698,2	698,9	703,6	703,3	703,5

Zdroj: OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 8

⁵⁹AnnualStatistical Report OAPEC 2015, str. 9

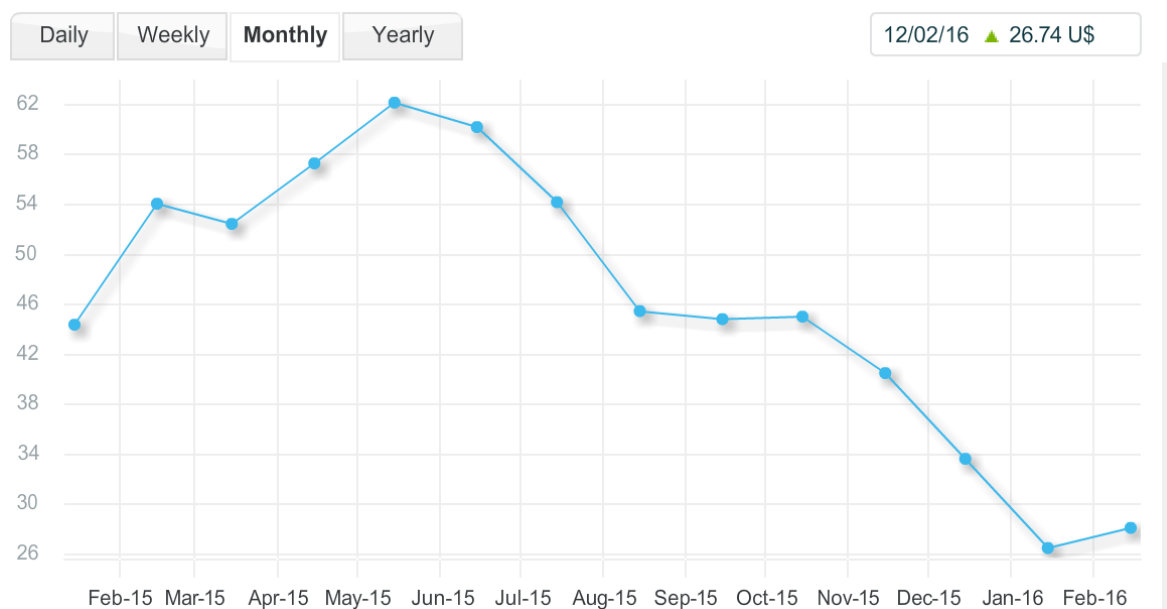
Tabulka č. 21 uvádí průměrnou prodejní cenu surové ropy/barel v jednotlivých letech časového intervalu 2010 až 2015. Roky 2010 až 2014 jsou převzaty z výroční statistické zprávy organizace OAPEC. Rok 2015 je vzat z grafu vývoje ceny, které jsou uvedeny na stránkách společnosti OAPEC. Na obrázku č. 19 je poté měsíční vývoj prodejní ceny Arabic Light od března 2015 do března 2016. Již od roku 2013 můžeme vidět pokles prodejní ceny, která zaznamenala závažnější propad až mezi rokem 2014 a 2015. V lednu 2016 se prodejní cena dostala až za hranici 30 USD/barel.

Tabulka 21: Průměrná prodejní cena surové ropy/barel Saúdské Arábie (v USD)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Cena/barel	77,82	107,82	110,22	106,53	97,18	49,49

Zdroj: OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 110; OAPEC, (2012): Annual Statistical Report OAPEC 2012, str. 110; rok 2015 – www.opec.org/

Obrázek 19: Měsíční prodejní cena ropy S. Arabia-A. Light (v USD)

Zdroj: www.opec.org

Z uvedených tabulek i grafů vypovídajících o základní orientaci v ekonomické situaci, ve které se Saúdská Arábie v současném roce 2016 nachází, lze říci, že budoucí vývoj této ropné země je dle mého názoru velice problematický a nejistý. O této skutečnosti vypovídá řada základních ekonomických ukazatelů.

Prvním ukazatelem je zcela jistě cena, za kterou se surová ropa prodává. Současná prodejní cena se nachází na několikaletých minimech a to z důvodu navýšení těžby a snahy získat dominantní postavení v produkci ropy ze strany Saúdské Arábie, jiných států produkujících ropu i ropných společností. Samozřejmě lze argumentovat, že státy produkující ropu či ropné společnosti v příštích letech sníží objemy svých produkcí a cena ropy se vrátí na vysoké hodnoty, jako tomu bylo například v roce 2012. Otázkou, kterou by si však měly položit všechny státy produkující ropu je, zda bude v příštích desetiletích ropa jako surovina žádaná ve stejné míře, jako tomu je například dnes na počátku 21. století. Diverzifikace do obnovitelných zdrojů energie, která se začala rozvíjet po roce 1973, v současné době hraje významnou roli a udává trend, který bude nabývat na hodnotě i v letech následujících. Státy produkující ropu se sociální politikou založenou na „petrodolarech“ musí na tento globální vývoj v čas reagovat. Příkladem jsou, jak jsem již uvedl Spojené arabské emiráty, které financují veřejné výdaje z investic např. v bankovním sektoru či moderních technologiích. Odstrašujícím případem je např. Bahrajn, o kterém se v současné době mluví jako o státu, který již svá ropná pole téměř vytěžil a ve kterém hrozí občanská válka z důvodu rozdílu v bohatství mezi vládnoucí vrstvou a obyvatelstvem.

Druhým ukazatelem je stav obyvatelstva. Počet obyvatel rapidně narůstá a saúdskoarabská vláda se v budoucích letech bude potýkat s povinností navyšovat vládní výdaje na udržení sociální politiky. Negativem je také postupný nárůst průměrného věku v Saúdské Arábii, který ale nabývá nízkých hodnot oproti např. evropským státům a proto má dostatek prostoru k dalšímu vývoji. Míra nezaměstnanosti je v Saúdské Arábii držena na hodnotě přibližně 5 %. Její hodnota je zcela jistě vyšší. Saúdská Arábie se potýká s nechutí obyvatelstva pracovat a to ze strany žen i mužů. Tohoto stavu dosáhla uplatňovanou sociální politikou, která financuje soukromé výdaje jednotlivců. Ukazatel hrubého domácího produktu na obyvatele, který jsem již dříve uvedl ve své práci, od roku 2012 klesá, což také vypovídá o částečně se zhoršujícím stavu Saúdské Arábie.

Dalším ukazatelem vypovídajícím v neprospěch ekonomického stavu Saúdské Arábie je její dluh. V roce 2015 jeho hodnota dosahuje 6,72 % vůči HDP. Jeho plánovaný vývoj ale dosáhne v roce 2020 44,28 % vůči HDP. Pro porovnání podobné úrovně dluhu dosahuje Česká republika (41,42 % vůči HDP ve 3. čtvrtletí 2015). Výhodou České republiky je ale její diverzifikace finančních zdrojů, což o Saúdské Arábii zcela určitě říci nelze.

Saúdská Arábie se snaží se svými ekonomickými problémy již v roce 2016 vypořádat. Řešení ekonomických problémů probíhá např. skrz již plánovanou privatizaci Saudi Aramco⁶⁰, zavedení daně z přidané hodnoty spolu s dalšími státy Perského zálivu⁶¹ či uvolnění politické situace v Saúdské Arábii skrz politické volby, ve kterých se poprvé ženy směly zúčastnit. Počátkem roku 2016 představila Saúdská Arábie také svůj fond, který bude financovat budoucí investice.⁶²

4 Dluh jako dominantní ekonomický problém 21. století

Po úvodu do ekonomické situace, ve které se Saúdská Arábie v současné době nachází, je nezbytné ve stručnosti určit globální ekonomickou situaci a její největší problém, dluh. V současné době se nejenom západní státy ale zejména Čína potýkají s řadou ekonomických problémů, které si běžný člověk neuvědomuje. Pro přehlednější pochopení jsem si dovolil uvést stručnou přednášku Ronalda Ižipa⁶³, který popsal tuto neradostnou situaci na Vyšehradském fóru 2014.

Důležité je nejprve obeznámení s faktem, jak úvěry dokážou nastartovat ekonomický růst. Pokud si člověk může vzít bankovní úvěr, přispěje to k tomu, že má více peněžní hotovosti. Pokud má člověk více peněžní hotovosti, tak více peněžních prostředků vynakládá do nákupu aktiv. Větší objem nákupů aktiv vede k růstu příjmů podnikatelů, od kterých tyto aktiva lidé kupují. Podnikatelé tyto příjmy využívají též k nákupu dalších aktiv a k vyplácení vyšších mezd. Pokud lidé mají vyšší mzdy, tak jim banka může poskytnout nový úvěr. Tímto způsobem se ekonomika států, regionů dostává k ekonomickému růstu. Ekonomický růst trvá do doby, kdy lidé nedokážou veliký objem vyprodukovaného dluhu splácet. Toto se dá považovat za počátek ekonomické krize. V dalším vývoji lidé nedokážou svůj dluh splácet ze svých příjmů, proto dochází k prodeji vlastněných aktiv. Pokud dochází k prodeji agregovaných vlastněných aktiv, vede to k poklesu bonity bankovních klientů. Tito klienti poté ztrácí nárok na úvěr. Tato situace vede ke globálním ekonomickým kolapsům např. v roce 2008.

⁶⁰LAVIČKA, V. (2016): *Saúdové chystají prodej století. Vláda nabídne na burze balík akcií ropného koncernu Aramco*, www.archiv.ihned.cz

⁶¹DOHNAL, M. (2016): *Saúdové kvůli levné ropě utahují opasky. Poprvé tak zavedou DPH*, www.denik.cz

⁶²ČTK, (2016): *Ženy v Saúdské Arábii vůbec Poprvé šly k volbám*, www.ceskenoviny.cz

⁶³Ronald Ižip je spoluzakladatel a hlavní analytik společnosti TRIM Broker

V dnešním 21. století probíhá významná, hluboká, ekonomická krize, která má velice negativní charakter. Hlavním příčinou této krize je veliký objem dluhu, kvůli kterému lidé často protestují a volí radikální strany např. v Řecku, Itálii, Francii či ve Velké Británii. Státy využívají dluh stále více k nastartování ekonomického růstu. Nejenom státy ale také společnosti či jednotliví obyvatelé přispívají k ekonomickému růstu.

Hlavním problémem současné ekonomiky je tedy dluh a jeho růst. Existují tři možnosti, které vedou ke splácení dluhu a zamezení ekonomické krize.

- První možností je agregované snížení osobních výdajů, které je negativní z důvodů deflačních ekonomických tlaků. Tento deflační tlak se objevuje také u bankrotů, restrukturalizací či zdanění bonitnějších obyvatel. V současném ekonomickém systému, kdy neexistuje zlatý standard a ekonomika regionů roste pomocí dluhu, je deflace problém. Snížení dluhu je tedy možno pomocí agregovaného šetření, které vede k rychlému poklesu dluhu ale také k poklesu HDP. Pokles HDP a tedy i sociální omezení ve společnosti však ze strany veřejnosti není žádoucí. Pokles HDP a nárůst deflace byl zřejmý např. při osmanské krizi, kdy se Osmanská říše snažila šetřením splácet své závazky.
- Druhou možností splácení úvěru je hyperinflace, kdy HDP roste rychlejším tempem (v řádech desítek procent) než dluh. Tento růst je však problematický z důvodu ztráty hodnoty peněžních prostředků. Tento případ můžeme vidět např. v Laosu, kdy 1 000 Laoských kip stojí přibližně 3 Kč.⁶⁴ Ztráta hodnoty peněžních prostředků je pro stát problematická.
- Třetí možností splácení dluhu je reflace, kdy HDP roste rychlejším (v řádech jednotek procent) či stejným tempem jako dluh. Této možnosti se dosahuje navozením vyšší inflace v ekonomice (cca. 3 % - 4 %). Po Druhé světové válce tímto způsobem splatila dluh Velká Británie během patnácti let, která se účastnila války v Evropě či na Blízkém východě. V této době činil dluh Velké Británie cca. 450 % HDP. Státy se snaží o vyšší inflaci např. pomocí kvantitativního uvolňování

⁶⁴ Kip, Laoský kip LAK, kurzy měn, přepočítáno dne 24.3.2016, www.kurzy.cz
<http://www.kurzy.cz/kurzy-men/nejlepsi-kurzy/LAK-laosky-kip/>

v roce 2008, 2010 a 2012. Další možností je snižování úrokových sazeb či devalvace měny.

Inflace, jak již bylo uvedeno dříve, je růst hodnoty spotřebního koše, který je vyvolán růstem cen jednotlivých obsažených produktů. Ceny druhů zboží se v čase zvyšují a vyvíjejí. Pokles ceny ropy spolu s dalšími komoditami vyvolává silný tlak na snížení hodnoty spotřebního koše a tedy na snížení či pokles inflace.

Problém inflace dle mého názoru popsal nejlépe Irving Fisher ve svém díle *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit, Interest, and Crises*.⁶⁵ Irving Fisher popsal fenomén dluhové deflace, kdy pokles cenových hladin u jednotlivých produktů v jednotlivých regionech zvyšuje reálnou hodnotu dluhů, což podřívá poptávku v ekonomice a vede k opětovnému snižování cen a zvyšování reálné dluhové zátěže.

Pozitivem pro občany vlivem levné ropy jsou zcela jistě levné motorové oleje či další produkty i služby. Pokles cen komodit zvýší finanční prostředky jednotlivých domácností, které zvyšují nákup aktiv. Pokles cen komodit sníží též provozní náklady jednotlivých společností. Obrovským negativem je ovšem růst státních i soukromých dluhů a pokles inflace, což má za následek počátek ekonomické krize.

Světová banka stanovila celkový globální dluh na 59,7 trilionů USD.⁶⁶ Největší procentuální podíl připadá Spojeným státům americkým (29 %), Japonsku (20 %) a Číně (6 %). Tento dluh v příštích několika letech bude stále narůstat a jednotlivé státy světa ho nebudou moci splácet. Z důvodu poklesu cen komodit včele s ropou, klesá také světová inflace, která se odvíjí od ceny „spotřebního koše“. Světová banka pokles inflace zaznamenala na hodnotu 2 % v roce 2014, který klesl z hodnoty 2,3 % v roce 2013 a 3,6 % v roce 2012.⁶⁷ Pro rok 2015 se dále počítá s daleko větším propadem než mezi roky 2013 a 2014. Právě v letech 2012 a 2013 přitom byly ceny ropy na svých maximech. Prudký pokles cen ropy, který ovlivnil pokles cen u ostatních komodit, však vyvolal hospodářský růst. Růst HDP Světová banka uvedla pro rok 2014 na 2,5 %, který mírně vzrostl z 2,4 %

⁶⁵FISHER, I. (1911): *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit, Interest, and Crises*

⁶⁶Indicators, www.data.worldbank.org

⁶⁷Inflation, GDP deflator (annual %), www.data.worldbank.org

v roce 2013 a 2,3 % v roce 2012.⁶⁸ Minimální hodnoty dosahoval v letech 2012, kdy ceny ropy byly na svých maximech.

Ve stručnosti lze říci, že pokles ceny ropy je příznivý pro růst ekonomiky jednotlivých států. Obyvatelé států mohou za své finanční prostředky vlivem poklesu cen ropy nakoupit potřebná aktiva. Obchodním společnostem se vlivem poklesu cen ropy sníží provozní náklady. Tyto důvody povedou k růstu světové ekonomiky, růstu HDP. Ovšem za cenu neustále se zrychlujícího růstu světového dluhu, který není možno splácet.

5 Současná situace na komoditním trhu s ropou.

Současný stav na komoditním trhu s ropou se dá jednoduše označit jako „panický“. Tato „panika“ byla vyvolána ke konci roku 2014, kdy Saúdská Arábie odmítla snížit produkci ropy. Další pokles cen „černého zlata“ byl vyvolán navýšením produkce ze strany např. Ruska, která se v roce 2015 dostala na úroveň 10,73 milionů barelů/den z již tak vysokých 10,58 milionů za rok 2014.⁶⁹ V roce 2014 a 2015 také stoupla produkce ropy a zemního plynu ve Velké Británii o 7 – 8 % oproti roku 2014.⁷⁰ Na pokles ceny také vyvíjí tlaky Írán, který se připravuje na opětovný návrat na trh s ropou po ukončení ekonomických sankcí.⁷¹ Další pokles zaznamenala cena ropy při zrušení zákazu vývozu produkované domácí ropy ze strany USA. Těžařské společnosti navýšily těžbu především z břidlic a mohly po 40 letech opět exportovat ropu do celého světa.⁷² Důvodů pro pád ceny ropy je jistě mnoho. Ve své práci se však zaobírám důvodem ropné politiky Saúdské Arábie.

5.1 Těžební náklady Saúdské Arábie

Rozhodnutí o navýšení produkce surové ropy Saúdská Arábie učinila z důvodu navyšování těžby v USA. Rekordní výnosy z těžby ropy zaznamenávaly firmy jako je Exxon Mobil, Conoco Phillips, BP, Chevron či Royal Dutch-Shell. Vyšších výnosů dosáhly společnosti prostřednictvím zvýšené těžby ropy. Celosvětová produkce surové ropy vzrostla ze

⁶⁸ GDP growth (annual %), www.data.worldbank.org

⁶⁹ NOVINKY, Těžba ropy překonala v Rusku další rekord, s odvoláním na ČTK, www.novinky.cz

⁷⁰ INVESTIČNÍWEB; Těžba ropy a plynu v Británii loni poprvé za 15 let stoupla, s odvoláním na ČTK, www.investicniweb.cz

⁷¹ PATRIA, Černá hvězda pada, Írán a přesycený trh tlačí ropu do dalších ztrát, s odvoláním na BBG, RTRS, CNBC, www.patria.cz

⁷² ČT, Spojené státy ruší zákaz vývozu ropy, trval 40 let, www.ceskatelevize.cz

74 941 000 barelů/den v roce 2013 na 76 224 000 barel/den v roce 2014.⁷³ Rok 2015 dosud nebyl kalkulován. Od Saúdské Arábie se očekával pokles těžby, která by vyrovnala nabídku a poptávku vytvořenou na trhu. Ta však toto rozhodnutí neučinila. Organizace OPEC se rozhodla v čele se Saúdskou Arábií pro stejný objem těžby ropy s případným navýšením. Cílem bylo odstranění produkujících ropných firem z trhu a zisk opětovného podílu na trhu.

Saúdská Arábie má vysoké ropné rezervy, jejichž objem byl uveden již dříve. Rezervy dosahují cca. 20 % celosvětových rezerv. Saúdská Arábie má tedy prostor k rozprodání svých rezerv. Výhodou těžby ropy v Saúdské Arábii jsou její minimální těžební náklady. Ropa, kterou Saúdská Arábie těží prostřednictvím svých vrtů, je obsažena v často jedné velké podzemní „jamce“ a vytéká pod tlakem.⁷⁴ U nekonvenčních zdrojů, které jsou těženy právě ve Spojených státech amerických, je ropa držena ve více podzemních vrstvách, které musí být individuálně těženy pomocí horizontálních vrtů a „*cracking methods*“ otevření skály.⁷⁵ CNN ve své zprávě 23. listopadu 2015 uvedla těžební náklady, které jsou vynakládány v jednotlivých státech na těžbu jednoho barelu ropy.⁷⁶ O podobných nákladech se zmiňují také jiné internetové zdroje.

Tabulka 22: Náklady v jednotlivých státech na těžbu jednoho barelu ropy (v USD)

	Náklady na barel (v USD)
Kuvajt	8,50
Saúdská Arábie	9,90
Írán	12,60
Rusko	17,20
USA	36,20
Kanada	41,00

⁷³OAPEC, (2015): *Annual Statistical Report OAPEC 201*, str. 28

⁷⁴Často se těžba surové ropy v Saúdské Arábii přirovnává ke koblize s náplní. Náplň je umístěna pouze na jednom místě. Pokud se dostanete k náplni, vytéká pod tlakem. Nekonvenční zdroje v USA jsou poté přirovnávány k tiramisu, kdy jednotlivé vrstvy představují jednotlivé úrovně s obsahem ropy. Pro další těžbu je tedy nutné vrty neustále prohlubovat. Často i přes skály s pomocí „*cracking methods*“.

⁷⁵CONCA, J. (2015): *U.S. Winning Oil War Against Saudi Arabia*, www.forbes.com

⁷⁶PETROFF, A., YELLIN, T. (2016): *What it costs to produce oil*, www.money.cnn.com

Velká Británie	52,50
----------------	-------

Zdroj: www.money.cnn.com

Důvodem pro nízké těžební náklady jsou ropné vrty v Saúdské Arábii, které jsou umístěny převážně na pevnině, kde se objevují nižší náklady na jejich provoz i dopravu. Saúdská Arábie také investuje do ropných nádrží a potrubí, ve kterých objem ropy teče při vysokých rychlostech a bez komplikací. Výhodou je také způsob těžby, který by již dříve rozebrán. Konečnou výhodou je kapitálová struktura Saudi Aramco, která je „zatím“ vlastněna státem. Saudi Aramco je tedy oproštěno od placení licenčních poplatků, jako tomu je např. u těžebních společností ve Velké Británii.⁷⁷ Vlivem poklesu cen za barel ropy, růstu populace i dluhu v Saúdské Arábii a neustále se zvyšujícím nákladům na sociální politiku se však předpokládá, že bude státní podnik Saudi Aramco upisovat své akcie na burze.

5.2 Ropná politika Saúdské Arábie v roce 2014, 2015 a 2016

V tomto bodu práce rozeberu postupné kroky, které Saúdská Arábie vykonala ve spojení s vícero státy v radě organizace OPEC či individuálně prostřednictvím prohlášení. Pro analýzu zpráv o ropné produkci využiji opět internetovou stránku www.mees.com, která archivuje a zpracovává údaje, prohlášení, mediální zprávy či závěry konferencí rady OPEC. Rozhodnutí, která Saúdská Arábie učinila v roce 2014, budou uvedena pouze od května do prosince. Právě v květnu roku 2014 probíhaly diskuze o navýšení produkce ropy.

5.2.1 Rok 2014

11. června 2014 proběhlo shromáždění ministrů organizace OPEC. Saúdskoarabský ministr ropného průmyslu Alí Naimi se na této konferenci vyjádřil o možném využití volných kapacit a navýšení produkce ropy, která by pokryla schodek ruských dodávek přes Ukrajinu. I přes toto prohlášení uvedl, že světová poptávka po ropě je dostačující a stabilní a není zatím důvodu ji měnit i přes ekonomický pokles Číny.⁷⁸ S názorem Alího Naima ale nesouhlasila Mezinárodní agentura pro energii (IEA), která žádala o navýšení produkce ze

⁷⁷CHIEN, L. (2015): *Why is the cost of oil extraction so much cheaper in Saudi Arabia than the rest of the world?*, www.quora.com

⁷⁸Čína hraje na komoditním trhu velikou roli. Je jedním z hlavních spotřebitelů ropy. Od desátých let ekonomický růst Číny zpomalil. Z toho důvodu také cena ropy zaznamenala významný pád. Při „vyšších“ cenách ropy a slabé poptávce na spotřebu ze strany obyvatelstva v Číně vzniká na trzích převis nabídky nad poptávkou a cena ropy za barel klesá.

strany OPEC o 900 000 barelů/den. V rámci tohoto navýšení produkce ropy se uvádělo možné navýšení v Libyi či částečně v Iráku. Opět se také diskutovalo o návratu Íránu v produkci ropy. Tato navýšení distribuce ropy a návrat Íránu jakožto distributora po ekonomických omezení by ale přesáhlo požadované navýšení ropy ze strany IEA. Spolu s navýšením těžby ve Spojených státech amerických či v Rusku a dalších státech by tato rozhodnutí znamenala vysoký převis nabídky nad poptávkou. Saúdskoarabský ministr Alí Naima byl citován, že Saúdská Arábie ale nikterak nehodlá snižovat ropnou těžbu poté, kdy by státy Libye, Irák a Írán zvýšily distribuci. Pan Alí Naimi se také vyjádřil k cenám ropy jako vyhovujícím v úrovni 100 – 110 USD/barel.⁷⁹ Pro porovnání 20. ledna 2016 se ropa Brent obchodovala za 28,78 USD/barel.⁸⁰

IEA v září roku 2014 snížila poptávku po ropě vlivem globálního ekonomického zpomalení např. EU, Japonska nebo Ruska. Saúdská Arábie na toto zpomalení reagovala poklesem produkce saúdské ropy o 400 000 barelů/den, aby stabilizovala cenu. Cena barelu ropy organizace OPEC v té době zaznamenala pokles z hodnot 100 USD/barel na 95 USD/barel. Ministři členských zemí OPEC se poté shodli, že je cena přijatelná pro spotřebitele i vývozce. Saúdský ministr ropného průmyslu Alí Naimi 11. září novinářům v Kuvajtu dodal, že nevidí znepokojení po tomto poklesu cen. Stejně se o této skutečnosti vyjádřil také ministr Alí Sálíh Ál-Umair z Kuvajtu. Oba ministři prohlásili, že nevidí důvod pro svolání mimořádné konference OPEC.⁸¹ V následujících měsících druhé poloviny roku 2014 se názory na produkci ropy lišily. OPEC stanovil těžební strop na 30 milionů barelů/den. Mees a také jiná internetová zpravodajství předpokládají, že nárůst produkce se pohyboval přibližně kolem 31 milionů barelů/den. Za zvýšením produkce stály zejména státy Libye, Nigérie a také Angola. Omezit produkci za cílem stabilizace ceny se rozhodla pouze Saúdská Arábie ve výši 400 000 barelů/den, jak již bylo uvedeno. Generální tajemník organizace OPEC Abd Allah Salem Ál-Badri uvedl, že nepředpokládá další pokles cen pod hodnotu 90 USD/barel. Naopak bylo očekáváno, že se cena ustálí na hodnotě vyšší než 100 USD/barel. K výroku se také vyjádřil ministr ropného průmyslu Saúdské Arábie Alí Naimi, který prohlásil, že pokles cen ropy je samozřejmý. Ceny by

⁷⁹MEES, (2014): *Saudi Arabia Sees No Need For OPEC Output Hike*, www.mees.com

⁸⁰INVESTICNIWEB, (2016): *ROPA BRENT (USD)*, www.investicniweb.cz

⁸¹MEES, (2014): *Demand For OPEC Crude Revised Down Again*, www.mees.com

měly ale znovu růst. Kuvajtský ministr Alí Sálíh Ál-Umair ohodnotil situaci jako očekávanou ze strany Kuvajtu.⁸² Naskýtá se také myšlenka, zda Kuvajt i předpokládal propad cen až na úroveň 30 USD/barel v roce 2016.

Světový zájem po navýšení těžby ropy ze strany některých států OPEC a snížení světových cen ropy se ubíral ke konferenci OPEC, která proběhla 27. listopadu 2014. Předpokládalo se, že jednotlivé státy OPEC sníží cíleně svoji produkci kvůli nízkým cenám ropy. Organizace OPEC však ponechala svůj dosavadní těžební strop na úrovni 30 milionů barelů/den. Tato konference byla rozhodující v propadu cen ropy. Saúdská Arábie spolu s dalšími státy byla ochotna přijmout současná omezení vyvolaná propadem cen ropy za cílem budoucího dlouhodobého zisku. Ministr energetiky Suhajl Ál-Mazru'í se stejně jako další ministři vyjádřil, že ceny ropy porostou poté, co se omezí těžba z břidlic ve Spojených státech amerických. Ministři dále předpokládali pokles investic do těžby z břidlic při současných cenových hladinách. Saúdská Arábie předpokládala dopad tohoto rozhodnutí ve druhé polovině roku 2015. Navýšení těžby ropy v USA však dosáhlo několikaletých maxim a dovoz ropy do USA se snížil pod hranici 40 %.⁸³ Z důvodu tohoto navýšení těžby a možnosti uplatňovat „ropnou“ politiku i v budoucích letech, bylo rozhodnutí OPEC nevyhnutelné. Státy OPEC se touto konferencí rozhodly pro boj s těžařskými společnostmi ve Spojených státech amerických o boj v produkci ropy.

18. prosince 2014 se Alí Naimi vyjádřil, že propad cen o 40 % z června 2014 je dočasných jevem, který byl vyvolán mnoha faktory, jako je již zmiňovaný vzestup produkce „non-OPEC“ státy, globálním ekonomickým zpomalením a nízkou poptávkou po ropě. Alí Naimi dále uvedl, že Saúdská Arábie provedla řadu opatření v projektování ropné infrastruktury tak, aby byla Saúdská Arábie schopna odolat výkyvům v příjmech z ropy. Saúdská Arábie a další státy Perského zálivu se neobávaly ekonomických problémů z poklesu cen ropy. Ministr energetiky Spojených arabských emirátů Suhajl Ál-Mazru'í vyjádřil, že OPEC nebude přijímat okamžitá opatření na snížení produkce, když by cena ropy klesla pod 40 USD/barel. OPEC předpokládal udržení ropné strategie na úrovni tří měsíců. Většina investičních analytiků počítala s šesti měsíci nízkých cen ropy. První

⁸²MEES, (2014): *OPEC To Bring Down The Ceiling?*, www.mees.com

⁸³MEES, (2014): *After The Hype, OPEC, Meeting Ends With A Whimper*, www.mees.com

známky úspěchu strategie OPEC byly známy již na konci roku 2014, kdy se počet aktivních ropných plošin snížil v USA o 22 na 1096.⁸⁴

21. prosince 2014 se ministr ropného průmyslu Saúdské Arábie Alí Naimi zúčastnil rozhovoru pro zpravodajství Mees, na kterém měl uvést vysvětlení ropné strategie nejenom OPECu ale také Saúdské Arábie. Alí Naimi vyjádřil, že státy či přímo organizace s dominantním podílem na trhu s ropou by neměla snižovat produkci ropy, zatímco menší producenti ropy v případě těžebních společností produkci zvyšují. Pokud by Saúdská Arábie a další státy OPECu snížily svoji produkci, tak by se snížil jejich dosavadní podíl na trhu. Podíl na trhu by připadl Rusku, Brazílii a producentům ropy v USA. Saúdská Arábie se proto k této strategii uchýlila za cílem udržení podílu na trhu. Alí Naimi dále hovořil o nákladech, které státy produkující ropu na těžbu vynakládají. „*Rusko, Brazílie a západoafrické ropné plošiny mají vysoké náklady na těžbu ropy, kdežto Saúdská Arábie dokáže náklady držet pod 10 USD/barel a to v řádech let. Břidličná ropa v USA má také vysoké náklady, které se pohybují na některých místech mezi 20 – 30 USD/barel ale jinde i mezi 80 – 90 USD/barel.*“ Dále Alí Naimi vyjádřil svůj názor k navýšení produkce ropy ze strany Iráku. Uvedl, že produkce v Iráku je vítána, když jsou ceny nižší než v jiných nalezištích. Negativní dopady na trh to podle názoru Alího Naima však mít nebude. Ropný ministr také vyjádřil, že ropné společnosti v USA i v jiných státech již snížily své budoucí kapitálové výdaje do průzkumu a investic. Toto vyjádření opřel o rozpočty jednotlivých těžařských firem s tím, že stávající těžební zařízení pokračují ve výrobě. Alí Naimi dále vyjádřil obavy o nárůst deflace zejména v Evropě, což by mělo veliké hospodářské dopady. Řízená cena ropy ze strany OPEC nebo Saúdské Arábie není prováděna. Organizace OPEC i Saúdská Arábie dávají průběh ekonomickému vývoji a stanovení ceny ropy ze strany komoditních trhů.⁸⁵

5.2.2 Rok 2015

Rok 2015 probíhal ze strany Saúdské Arábie v podobě postupného navyšování produkce ropy. Již v polovině ledna roku 2015 poslaly Spojené státy americké úředníka pro energetiku za cílem spolupráce v oblasti solární energie, životního prostředí, společných

⁸⁴MEES, (2014): *OPEC'S Choice: Low Prices Now, Or Low Prices & Low Output Later-Naimi*, www.mees.com

⁸⁵MEES, (2014): *MEES Interview With Saudi Oil Minister Ali Naimi*, www.mees.com

investic i dohodě o budoucím vývoji cen ropy. Úředníkem byla Elizabeth Sherwood-Randall, která pracovala jako náměstkyně ministra pro energetiku. Produkce Spojených států amerických dosahovala v roce 2014 9 428 000 barelů/den.⁸⁶ Ministr ropného průmyslu Alí Naimi vyjádřil, že přes spolupráci mezi Spojenými státy americkými a Saúdskou Arábií, která probíhala již v předešlých letech, se Saúdská Arábie nebude podílet na snížení produkce, aby umožnila vstupu nových konkurentů na trh. Na schůzi představitelů USA a Saúdské Arábie se nahlíželo z mnoha pohledů. Zpravodajství Mees předpokládá, že schůze byla důkazem o spiknutí mezi Rijádem a Washingtonem zaměřeném proti Íránu a Rusku. Snížení cen ropy má drastické dopady právě v těchto státech spolu s Venezuelou či Irákem. Prohlášení po setkání ze strany Saúdské Arábie mířilo také na producenty ropy z USA. Saúdská Arábie se vyjádřila, že bez příspěvku snížení těžby ropy z non-OPEC států či organizací, nebudou státy OPECu snižovat těžbu ropy.⁸⁷

Začátkem března 2015 vystoupil Alí Naimi s prohlášením, že rozhodnutí OPEC z listopadu 2014 o zachování stávající ropné distribuce bylo a je stále správné. Prvně se o situaci na ropném trhu vyslovil jako o „ropné válce“, kterou vede Saúdská Arábie spolu s členskými státy OPEC proti společnostem těžícím z ropných břidlic. Vyslovil se také k postupně se zlepšující ekonomické situaci, která je vidět především na zvyšující se poptávce po ropě. O ceně ropy 4. března 2015 hovořil jako o stabilizované. Cena ropy v té době zažívala minimální nárůst z hodnoty 49 USD/barel na 66 USD/barel před tím, než se dále propadla.⁸⁸ Alí Naimi dále potvrdil, že Saúdská Arábie je stále ochotna k dohodě s non-OPEC produkujícími státy, které iniciativu o dohodě ze své strany dosud neprojevíly.⁸⁹

15. května roku 2015 zpravodajství Mees uvedlo, že se počet vrtných souprav v Americe snížil o 58 %. S tímto závěrem ropných souprav poklesla také cena akcií těžařských firem. Stále ale na trzích přetrvává nabídka ropy nad její poptávkou. Ruská produkce vzrostla o 185 000 barelů/den v dubnu. Brazílská firma Petrobras zvýšila svůj výkon o 17 %. OPEC v čele se Saúdskou Arábií, Kuvajtem a Spojenými arabskými emiráty vyprodukovali

⁸⁶EIA, (2016): *U.S. Field Production of Crude Oil*, www.eia.gov

⁸⁷MEES, (2015): *US, Saudi In Energy Talks As Oil Prices Plunge*, www.mees.com

⁸⁸INVESTICNIWEB, (2016): *ROPA BRENT (USD)*, www.investicniweb.cz

⁸⁹MEES, (2015): *Saudi Arabia Takes Lesson From History*, www.mees.com

31 200 000 barelů/den, což je oproti předchozím letem nárůst o 1 200 000 barelů/den. Ve všech státech produkující ropu se ropné společnosti snaží o maximální využití těžby za účelem navýšení zisků z prodeje ropy.⁹⁰ Produkce v USA se vlivem poklesu cen v květnu propadla z 9 694 000 barelů/den na 9 479 000 barelů/den.⁹¹

V červnu 2015 se Saúdská Arábie dohodla s Ruskem na řešení ropné krize a dosažení vzájemné dohody. V čele delegace Saúdské Arábie stál korunní princ Muhammad bin Salman. Dohoda byla zaměřena na spolupráci obou zemí bilaterálně, tak i na mezinárodní úrovni s ropou. Detailně se dohoda týká vstupu saúdských společností do energetických projektů v Rusku a naopak.⁹² Další domluvou bylo zajištění exportu plynu do Saúdské Arábie ze strany Ruska. Ministr Alí Naimi k dohodě dodal, že Saúdská Arábie očekává růst poptávky a pokles zásob ropy, což by vedlo k růstu cen ropy na úroveň před “ropnou válkou”.⁹³ Spolupráce Saúdské Arábie a Ruska byla z mého pohledu překvapivá. Skutečnost, že Rusko bojuje v Sýrii na straně Bašára Asada, spolupracuje s Íránem a nyní podepisuje dohody o spolupráci se Saúdskou Arábií jakožto regionálním protihráčem Íránu a státem, který se snaží o vypuzení strany Baas z Damašku, je velice komplikovaná.

31. července 2015 vystoupil generální tajemník organizace OPEC Abd Allah Ál-Badri s prohlášením, že organizace neplánuje snížit těžbu ropy a ponechává svůj těžební strop i navzdory klesajícím cenám ropy a potenciálního navýšení těžby ze strany Íránu. Opravdová produkce OPEC dosahovala v roce 2015 přibližně 32 000 000 barelů/den. Saúdská Arábie z tohoto objemu zaujímá přibližně třetinu a to od začátku roku 2015, kdy objem těžby zvýšila z hodnot cca. 9 600 000 barelů/den na 10 000 000 v polovině roku 2015.

V dalších měsících roku 2015 udržovala Saúdská Arábie a OPEC dosavadní ropnou strategii. V říjnu 2015 Informační správa americké vlády pro energetiku (EIA) uvedla pokles těžby ropy na hodnotu 9 377 000 barelů/den, která se propadla z květnových dat 9 479 000 barelů/den.⁹⁴ EIA tento pokles uvedla jako jasný důkaz úspěšnosti strategie

⁹⁰MEES, (2015): *OPEC Vs Non-OPEC: It's Just The Beginning...*, www.mees.com

⁹¹EIA, (2016): *U.S. Field Production of Crude Oil*, www.eia.gov

⁹²Zejména se jedná o společnost Lukoil, která jako jediná z ruských ropných firem v Saúdské Arábii působí

⁹³MEES, (2015): *Glimmer Of Hope For Oil Markets As Russia-Saudi Ink St Petersburg Deal*, www.mees.com

⁹⁴EIA, (2016): *U.S. Field Production of Crude Oil*, www.eia.gov

Saúdské Arábie a organizace OPEC.⁹⁵ Po těchto prohlášení, důkazech o snížení ropy a poklesu těžařských plošin nejenom ve Spojených státech amerických, se netrpělivě očekávalo datum 14. prosince 2015, kdy mělo proběhnout plánované setkání OPEC, na kterém by se těžba členských států snížila.

Hlavním konkurentem v těžbě ropy Saúdské Arábie jsou zcela jistě společnosti v USA, ke kterým se také nejvíce upírají zraky médií a veřejnosti. Začátkem listopadu a v průběhu prosince 2015 producenti zvýšili v USA svoji produkci ropy a to v řádech desítek barelů za den.⁹⁶ To vyvolalo ve světě veliké překvapení, neboť se přepokládalo, že těžařské společnosti nejsou schopny odolávat nízkým cenám ropy. První zprávy o navýšení produkce přicházely před zasedáním OPEC. Dá se tedy přepokládat, že právě toto navýšení mělo vliv na rozhodnutí OPECu ze dne 14. prosince 2015 o neměnnosti produkce ropy. V rámci zvýšení produkce se také začalo hovořit o problémech v Saúdské Arábii, které vlivem nízkých cen rostly. Debata se tedy rozvinula na téma, zda zbankrotuje dřív Saúdská Arábie či těžařské společnosti. O dopadech nízkých cen ropy nejenom na globální ekonomiku ale také na Saúdskou Arábii se budu věnovat dále ve své práci.

Jak již bylo uvedeno dříve, významným dnem byl 4. prosinec 2015, kdy proběhlo setkání členských zemí vyvážející ropu ve Vídni. Kromě jmenování budoucího předsedy konference pro rok 2016, reakce na konferenci o změně klimatu OSN v Paříži, blahopřání a popřání novým ministrům pro těžbu ropy v členských zemích, se očekávala hlavně debata kolem snížení těžby ropy a postoje Saúdské Arábie. Konference OPEC uvedla, že současný globální růst v roce 2015 dosahuje hodnoty 3,1 % a jeho růst platí i v příštím roce na 3,4 %. Zároveň se přepokládá také růst poptávky po ropě o 1 300 000 barelů/den.⁹⁷ Hranice či “strop” těžby ropy určeny nebyly, i když se o stanovení zejména hranic těžby členské země snažily. Debata skončila velice brzy poté, co Írán odsoudil stanovení těžebního “stropu”, dokud nebudou zrušeny ekonomické sankce uvalené na Írán. Ministr ropného průmyslu Íránu prohlásil, že je Teherán rozhodnut o zvýšení ropných dodávek v minimálním objemu 1 milionu barelů/den. Generální tajemník OPEC Abdulláh Ál-Badri vyslovil zklamání nad neschopností konference na dohodě o stanovení těžebních limitů. Ke konferenci se také

⁹⁵MEES, (2015): *US Output Falls 550,000 B/D From Peak, Gives Succor To Saudi Policy*, www.mees.com

⁹⁶EIA, (2016): *Weekly U.S. Field Production of Crude Oil*, www.eia.gov

⁹⁷OPEC, (2015): *OPEC 168th Meeting concludes*, www.opec.org

vyjádřil ministr ropného průmyslu Saúdské Arábie Alí Naimi, který uvítal navýšení těžby Íránu a dodal, že by se růst celosvětové poptávky po ropě mohl rovnat právě navýšení produkce Íránu.⁹⁸ Požadavky na případnou aktualizaci ropné strategie OPECu ve Vídni splněny nebyly. Konference rady OPEC naopak přinesla nejistotu ohledně těžebních limitů, které nebyly stanoveny. Zklamání také přetrvávalo v případě prohlášení Alího Naimiho, který se vyslovil pro uvítání zvýšení těžby Íránu. Z prohlášení lze usoudit, že stanovená ropná strategie Saúdské Arábie z roku 2014 zůstává neměnná.

5.2.3 Rok 2016

Rok 2016 byl a stále je pro světové dění kolem ropy zásadní. Cena ropy Brent, která je nejvíce s touto problematikou sledována a také ceny jiných druhů ropy, se dostaly na svá několikaletá minima 21. ledna 2016, kdy barel surové ropy stál 28,39 USD.⁹⁹ Rád bych zmínil, že rok 2016 bude uveden pouze do konce měsíce dubna.

Rok 2016 začal velmi nešťastně a to jednak pádem cen akcií v Číně, které se propadly o 7 % a nastartovaly tak pád akcií v USA, Evropě a dalších regionech. Panika vyvolaná snížením hodnot akcií se promítla do pádu cen ropy, neboť Čína je významným spotřebitelem ropy, a pokud se čínský hospodářský růst zastaví, vznikne na světovém komoditním trhu přebytek nabízené ropy nad poptávkou. Další negativní zprávou bylo oznámení deficitu Saúdské Arábie. S tím se z důvodu poklesu cen ropy počítalo na hodnotě 39 miliard dolarů. Skutečný deficit však dosahoval přibližně 97 miliard dolarů.¹⁰⁰ Celkové příjmy království Saúdské Arábie dosahovaly 608 miliard rijálů a byly sníženy o 15 %. Výdaje království z důvodu uplatňované sociální politiky, vysokým výdajům dvora a zapojování do konfliktu zejména v Jemenu, byly zvýšeny o 13 % na 975 miliard rijálů. Rozpočet pro rok 2016 dále počítá s příjmy v hodnotě pouhých 514 miliard rijálů.¹⁰¹

Další zprávou bylo rozhodnutí a následná poprava 47 lidí usvědčených z terorismu. Samozřejmě se tato zpráva nedá označit jako negativní, ovšem mezi popravenými byl také šíitský duchovní Nimr Bákír Nimr, který prosazoval zlepšení vztahů Saúdské Arábie vůči

⁹⁸REUTERS (2015): *OPEC fails to agree production ceiling after Iran pledges output boost*, www.reuters.com

⁹⁹INVESTICNIWEB, (2016): *ROPA BRENT (USD)*, www.investicniweb.cz

¹⁰⁰www.xe.com; přepočteno ze saúdskoarabského rijálu na usd; dne 23.2.2016

¹⁰¹NOVINKY, (2015): *Rozpočet Saúdské Arábie je kvůli nízkým cenám ropy v rekordním deficitu*, www.novinky.cz

šíitským menšinám spolu se snahou o uplatňování spravedlnosti. Tento čin vyvolal řadu nepokojů a to nejenom v Saúdské Arábii ale také v Bahrajnu či v samotném Íránu, kde byl proveden útok na velvyslanectví Saúdské Arábie.¹⁰² Zvyšování produkce ropy ze strany Íránu, přes prohlášení saúdkoarabského ministra ropného průmyslu Alího Naimiho o uvítaném navýšení íránské produkce, zvyšovalo hrozbu dominantního postavení Íránu oproti Saúdské Arábii. Poprava šíitského duchovního pak byla jakýmsi vyvrcholením negativních vztahů mezi oběma zeměmi, o kterých se začalo opět diskutovat. Samotný čin vyvolal přerušování diplomatických styků mezi oběma zeměmi, uzavření ambasád a uvalení zákazu na dovoz zboží do Íránu.¹⁰³ I když saúdkoarabský čin o popravě šíitského duchovního vyvolal vzájemné nepřátelství mezi oběma zeměmi, pravdou je, že vyostření vztahů mělo pozitivní vliv na růst cen ropy. Ta roste právě ze zvyšujících se nepokojů v regionu Blízkého východu.

Poslední a významnou zprávou bylo rozhodnutí Saúdské Arábie o privatizaci saúdkoarabské státní ropné společnosti Saudi Aramco. Toto prohlášení vydal zástupce korunního prince Muhameda bin Salmana deníku Economist. *„Vláda Saúdské Arábie zvažuje prodat státní podíly ve firmě prostřednictvím trhu“*. Saudi Aramco je největší ropnou světovou společností, která vlastní ložiska ropy s objemem až 265 miliard barelů. Na toto prohlášení poté reagoval i samotný Muhamed bin Salman. *„Ano, zvažujeme všechny možnosti a zkoumáme, jaká varianta bude nejlepší. Věřím, že rozhodnutí o tom, jak bude Aramco dále fungovat přijde během příštích několika měsíců.“* Muhamed bin Salman ale také uvedl, že není nadšen z případné privatizace společnosti. Důvody privatizace, které byly uvedeny, jsou větší transparentnost a boj proti korupci v samotné společnosti. Hlavním důvodem, který však nebyl uveden, je zcela nepochybně snaha o vylepšení deficitu Saúdské Arábie, který dosahoval, jak již bylo uvedeno přibližně 97 miliard dolarů. Korunní princ bin Salman také uvedl, že privatizovat hodlá společnost nejenom Saudi Aramco ale také další státní firmy z oblasti zdravotnictví, vzdělání či vojenské firmy. Příjmy z privatizace budou využity na investice mimo ropný průmysl. Saúdká Arábie se

¹⁰² AKTUALNĚ, (2016): *V Saúdské Arábii popravili 47 lidí včetně šíitského duchovního. Zločin, vzkázal sousední Írán*, www.zpravy.aktualne.cz

¹⁰³ ABU-NASR, D. (2016): *Saudi Clash With Iran, Worst Since 1980s, Risks Deeper Conflict*, www.bloomberg.com

bude snažit o diverzifikaci zdrojů příjmů. Princ dále uvedl, že Saúdská Arábie hodlá spolu s dalšími státy Perského zálivu zavést daň z přidané hodnoty, která by se ale nevztahovala na základní potraviny či aktivity spojené s ochranou životního prostředí. „*Budeme se snažit, aby všechny navrhované změny byly v platnosti do konce roku 2016 nebo 2017, a pokusíme se to urychlit*“¹⁰⁴

13. ledna 2016 se k situaci na komoditních trzích vyjádřil Herold Hamm.¹⁰⁵ Zmínil, že rozhodnutí Saúdské Arábie vytvořilo chybu v řádech bilionů dolarů a to hlavně v Saúdské Arábii. V současné době mají těžařské firmy ve Spojených státech amerických velice diverzifikované portfolio. Na rozdíl od 70 či 80. let má většina energetických společností přístup k dlouhodobým úvěrům. Dopady „ropné války“ jsou daleko více znát právě v Saúdské Arábii, které dochází hotovost a je povinna provést restrukturalizaci kapitálu.¹⁰⁶

25. ledna 2016 proběhla konference v Chatham House v Londýně ve Velké Británii na téma Výkon, bezpečnost a energetické trhy, na které se k situaci vyjádřil generální tajemník OPEC Abdulláh Ál-Badri. Ál-Badri shrnul pokles cen o 70 % od polovinu roku 2014, kvůli kterým byly zrušeny investice a zahájeno propouštění zaměstnanců. „*Celé energetické odvětví zažívá negativní charakter. Jsou to „těžké časy“.* Měli bychom si ale uvědomit, že „těžké časy“ nejsou v energetickém sektoru ničím novým.... Je důležité klást si otázky, jak jsme se do této problematiky dostali a jak se můžeme dostat ven.“ Ál-Badri dále pojednával o navýšení produkce ropy non-OPEC států a také v USA.¹⁰⁷

Významným datem k částečnému ukončení poklesu cen ropy je 16. 2. 2016. V Dauhá proběhlo jednání, kterého se zúčastnil ministr energetiky Ruska Alexandr Novak, ministr ropného průmyslu Saúdské Arábie Alí Naimi a dále pak ministři ropného průmyslu Venezuely a Kataru. Mnoho analytiků, včetně Mezinárodní agentury pro energii, bylo však skeptických a nevěřilo, že by se některé členské státy OPEC dohodly s dalšími těžaři na snížení těžby. Opak je pravdou. Zmínění producenti rozhodli o zmrazení produkce těžby na

¹⁰⁴PATRIA, (2016): *Aramco, nova akciová hvězda na trzích?*, www.patria.cz

¹⁰⁵Harold Hamm je ředitelem společnosti Continental Resources zabývající se produkcí ropy

¹⁰⁶WATTSA, W. (2016): *Saudi making a 'trillion-dollar mistake,' says U.S. oil billionaire*, www.marketwatch.com

¹⁰⁷OPEC, (2016): *Outlook for Global Oil Markets*, www.opec.org

úroveň 11. ledna 2016. Jak můžeme vidět z tabulky č. 23, tak došlo jen k minimálnímu navýšení v únorových hodnotách.¹⁰⁸

Tabulka 23: Průměrná produkce surové ropy Saúdské Arábie a OPEC v listopadu 2015 až únor 2016 (v barelech/den)

	Listopad 2015	Prosinec 2015	Leden 2016	Únor 2016
Saúdská Arábie	10 125 000	10 046 000	10 128 000	10 142 000
OPEC	32 426 000	32 208 000	32 452 000	32 278 000

Zdroj: OPEC (2016): *Monthly Oil Market Report 14 March 2016*, str. 56

„Saúdskoarabský ministr po rozhovorech s ruským ministrem energetiky vysvětlil, že zmrazení produkce je „adekvátní“ aktuální situaci na trhu a že země chce nadále naplňovat poptávku svých odběratelů. Setkání označil za úspěšné. Doufá, že jak producenti v rámci sdružení OPEC, tak těžaři mimo něj budou návrh akceptovat. Dále uvedl, že zmrazení (těžby) na lednové úrovni je pro trh dostačující.“¹⁰⁹

Z hlediska vyrovnání nabídky a poptávky se však ze strany dohody v Dauhá jedná pouze o velmi malý krok ale pozitivním směrem. Saúdská Arábie i Rusko na začátku roku 2016 těží ropu již na svých maximech a větší přírůstky další produkce ropy tedy nemohou jít z jejich stran ale ze strany zejména Íránu a poté Iráku, který obnovuje těžbu. Ruský ministr energetiky Alexandr Novak uvedl, že dohoda bude platit pouze v případě, že se ke zmrazení produkce přidají i další členské státy OPEC spolu s non-OPEC státy a těžařskými firmami.¹¹⁰

22. února 2016 prohlásil tajemník organizace OPEC Abdulláh Ál-Badri, že organizace OPEC i další významní těžaři ropy, kteří nejsou členy organizace, hodlají spolupracovat na hledání řešení vedoucího k zastavení propadu a oživení cen „černého zlata“. Nabídka spolupráce ze strany těžařských společností přišla po již zmíněném jednání v Dauhá, ve kterém se Saúdská Arábie a další státy dohodly na zmrazení těžby za podmínek omezení také ze strany těžařských firem, non-OPEC států a států organizace OPEC. Problémem

¹⁰⁸FINWEB, (2016): *Saudi a Rusi zmrazia ťažbu, ďalší giganti sú otázni. Ropa však padá*, www.finweb.hnonline.sk

¹⁰⁹INVESTICNIWEB, (2016): *Čtyři ropné velmoci se dohodl na zmrazení produkce na lednových úrovních. Trh ale čekal více*, www.investicniweb.cz

¹¹⁰INVESTICNIWEB, (2016): *Čtyři ropné velmoci se dohodl na zmrazení produkce na lednových úrovních. Trh ale čekal více*, www.investicniweb.cz

v řešení této situace je pouze Írán, který hodlá produkci ropy zvyšovat po omezení ekonomických sankcí.¹¹¹

Na základě nízkých cen ropy, které dosahovaly svých průměrných minimálních hodnot na hranici 28 USD se OPEC rozhodl pro setkání členských zemí. 16. 3. 2016 toto setkání potvrdil katarský ministr pro energetiku a současný prezident OPEC. V katarském Dauhá se 17. dubna setkají členské země organizace, které navážou na únorové jednání Saúdské Arábie, Venezuely, Kataru a Ruska, jehož výsledkem bude návrh na dohodu o zmrazení ropné produkce. Iniciativu prozatím podpořilo 15 států. Jednání v Dauhá se však zřejmě nebude účastnit zástupce Íránu. Íránská politika je pro navýšení těžby ropy v Íránu. Írán se k tomuto kroku odhodlal po zrušení ekonomických sankcí. Ruský ministr pro energetiku Novak ale uvedl, že dohoda v dubnu o omezení ropné těžby by mohla být podepsána i bez Íránu. V rámci očekávané konference se objevují názory, zda organizace množství těžby ropy zmrazí na své lednové hranice z roku 2016 nebo zda těžbu omezí více. V případě zmrazení těžby ropy na lednovou úroveň a navýšením těžby ze strany Íránu by se však muselo počítat také s globálním nárůstem poptávky po ropě, neboť lednové těžební hranice dosahují vysokých hodnot.

Agentura Bloomberg 4.1.2016 zveřejnila závěry z přibližně pětihodinového interview s místopředsedou saúdskoarabské vlády princem Muhamedem bin Salmánem Saúdem. Ten se v rozhovoru pro agenturu vyjádřil hned k několika bodům.

Jedním z bodů bylo navýšení investičního fondu v přibližné hodnotě dvou bilionů USD.¹¹² Kapitál pro fond o tak vysoké hodnotě hodlá Saúdská Arábie čerpat z vládního majetku ale také z prodeje podílů ve státních firmách. Fond bude tedy tvořen převážně z vládního majetku rodiny Ál-Saúd a bude sloužit k investicím, které budou financovat budoucí sociální politiku v zemi. Princ Muhammad se vyjádřil, že v rámci navýšení kapitálu fondu hodlá Saúdská Arábie do roku 2018 či případně 2019 odprodat svůj podíl ve společnosti Saudi Aramco v maximální hodnotě 5 %. Zároveň se plánuje transformace společnosti

¹¹¹ ČTK; CNBC; citováno z <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2016/2/23/el-badri-opez-i-staty-mimo-kartel-chteji-spolupracovat-na-hledani-reseni-vedouciho-k-oziveni-cen-ropy/>

¹¹² Investiční fond Saúdské Arábie v současné době již existuje a investuje. Fond začal být aktivní v červenci roku 2015, kdy převzal 38 % jihokorejské společnosti Posco Engineering & Construction Co. (1,1 miliardy USD). Ve stejném měsíci se také fond dohodl na spolupráci v Rusku v hodnotě 10 miliard USD. Fond dále disponuje značným počtem projektů na zvýšení cestovního ruchu v Saúdské Arábii. Princ Muhammad se o fondu vyjádřil jako o agresivním, kdy zcela nepochybně bude jedním z největších na Zemi.

z ropného gigantu do průmyslového konglomerátu z důvodu diverzifikace, kdy se hodlá společnost zaměřit také na jiné zdroje příjmů než pouze ropných. Zmíněný investiční fond bude sloužit během 20 let k transformaci saúdskoarabské ekonomiky. Agentura Bloomberg uvedla, že fond o takovém objemu finančních prostředků bude dost veliký, aby koupil hned čtyři nejhodnotnější světové společnosti (Apple Inc., Google Alphabet Inc., Microsoft Corp. a Berkshire Hathaway Inc.). Světová média včele s agenturou Bloomberg však rozhodnutí komentují jako opožděné, kdy se o fondu mělo uvažovat již v dřívějších letech při vysokých cenách ropy. Princ Muhammad také uvedl příklady vládní politiky na zvýšení státních příjmů. Na konci prosince 2015 státní úřady např. navýšily ceny pohonných hmot či elektrické energie. Další rozhodnutí budou oznámeny během května, kdy se uvažuje o daních např. z přidané hodnoty. Výdaje státního rozpočtu pak podle prince Muhameda byly díky škrtům sníženy o 12 %. Na základě zmíněných opatření se princ Muhammad vyslovil, že Saúdská Arábie v současné době nemá „skutečné problémy“ s nízkými cenami ropy.¹¹³

Druhým bodem diskuze bylo téma snižování produkce ropy, o které se rozhodne 17. dubna 2016 v Dauhá. Princ Muhammad analytiku šokoval, když se vyjádřil o možném snížení produkce ropy ze strany Saúdské Arábie pouze v případě, že takto učiní i další státy včetně Íránu. Tento výrok je velikým překvapením, neboť na základě předešlých prohlášení se předpokládalo snížení ropné produkce členských států OPECu i jiných non-opec států ovšem nikoli Íránu. V současné době tedy musí také Írán omezit produkci ropy, aby mohlo dojít k dohodě. Ta je po rozhovoru s princem Muhamedem ale nereálná, neboť Írán hodlá svoji produkci ropy dále navyšovat. Zájem veřejnosti se tedy ubírá ke konferenci 17. dubna 2016 v Dauhá.¹¹⁴

Konferenci v Dauhá 17. dubna provázelo spousta očekávání. Všeobecně se očekávalo, že se představitelé 18 zemí, kteří dorazili na nedělní setkání, rychle dohodnou. Po pěti hodinách nepřetržitého jednání o formulaci závěrečného komuniké delegáti a ministři oznámili, že se nedohodli. Ze zdroje, který citovala agentura Reuters se však kartel OPEC dohodl alespoň na informování non-opec zemí i společností, že je nutné stanovit dohodu primárně v kartelu OPEC. Až poté je možno hovořit o jakési větší spolupráci. Saúdská

¹¹³ MICKLETHWAIT, J. (2016): *Saudi Arabia Plans \$2 Trillion Megafund for Post-Oil Era: Deputy Crown Prince*. www.bloomberg.com

¹¹⁴ MICKLETHWAIT, J. (2016): *Saudi Arabia Will Only Freeze Oil Production If Iran Joins*, www.bloomberg.com

Arábie odmítla jakoukoli dohodu, pokud se jí nebude účastnit také její hlavní regionální rival Írán (ten na shromáždění chyběl). Trhy po této konferenci dostaly jasný signál. Pro srovnání nabídky a poptávky na trhu s ropou nedojde skrze dohodu a omezení produkce. Dojde k ní však skrze to, že nízké ceny časem vyřadí z provozu méně efektivní producenty.¹¹⁵

Den po konferenci byl zveřejněn rozhovor se saúdskoarabským princem Muhamedem bin Salmánem Saúdem. Ten pronesl zklamání nad výsledkem konference. Zároveň ale dodal, že se toto rozhodnutí mohlo očekávat. Írán na jednání přítomen nebyl a dohoda tedy nemohla být uskutečněna. Princ také uvedl, že Saúdská Arábie hodlá změnit systém dotací pro své občany. Tato změna se bude týkat pouze části obyvatelstva s extrémně vysokými příjmy. Stát také již zvýšil ceny elektřiny, pohonných hmot ale také vody pro své obyvatelstvo. To vedlo k záplavě hlášení v místních médiích. Princ také uvedl, že konečná podoba spravovaného investičního fondu Saúdské Arábie a transformace saúdskoarabské ekonomiky bude zveřejněno koncem dubna.¹¹⁶

5.2.4 Shrnutí dosavadní ropné politiky Saúdské Arábie v letech 2014 až 2016

Saúdská Arábie v roce 2014 na konferenci organizace OPEC potvrdila, že je připravena použít ropu jako zbraň pro uplatňování politických i ekonomických zájmů. Zvýšení produkce tohoto ropného státu drasticky snížilo prodejní ceny a vyvolalo paniku na komoditních trzích. Tímto rozhodnutím jen potvrdila, že je stále schopna ovlivnit ekonomické dění ve všech státech světa. Důsledky této politiky můžeme vidět v makroekonomickém sektoru či dokonce v hospodaření individuálních společností. Ropná politika uplatňovaná Saúdskou Arábií a dalšími státy Perského zálivu dokáže ovlivnit všechna odvětví. Důsledky můžeme spatřit ve snížené inflaci jednotlivých států, v částečné podpoře ekonomického růstu, snížení provozních nákladů jednotlivých společností, růstu nezaměstnanosti těžařských firem ale také růstu zaměstnanosti v jiných sektorech.

V současné době roku 2016 nelze jasně říci, zda saúdskoarabský ropný cíl byl splněn. Tedy zda bylo snížení produkce ropy nejenom ve Spojených státech amerických ale také

¹¹⁵ INVESTICNIWEB, (2016): *Zklamání, nebo očekávaný výsledek? Producentům zemím se v Dauhá nepodařilo dohodnout na zmrazení těžby ropy*, www.investicniweb.cz

¹¹⁶ NEREIM, V. (2016): *Saudi Prince Says Kingdom Working to Soften Blow of Subsidy Cuts*, www.bloomberg.com

v Rusku, Kanadě či ve Velké Británii dostačující. Těžařské společnosti se potýkaly s velkým problémem v podobě snížených prodejních cen. S pomocí snížení provozních nákladů, navýšení maximální efektivity těžby, vlastnictví diverzifikovaného portfolia a možnosti zisku dlouhodobých úvěrů se ale zdá, že pokles těžby zcela jistě klesl, ovšem nikoli v závratném objemu. Saúdská centrální banka uvedla prohlášení, „že těžaři ze zemí mimo OPEC nereagují na nižší ceny tak, jak se předpokládalo.“¹¹⁷ Dopady ropné politiky států Perského zálivu budou dále v práci rozpracovány.

Jak již bylo uvedeno, státy Perského zálivu v čele se Saúdskou Arábií vyvolaly ropný šok. Nabízí se však otázka, zda toto rozhodnutí Saúdská Arábie musela vykonat? Těžařské firmy ve Spojených státech amerických ale také v Rusku, Velké Británii i Venezuele v letech 2010 až 2014 svoji produkci ropy neustále navyšovaly. Z historie plyne ponaučení, že Saúdská Arábie často toto navyšování produkce kompenzovala omezením těžby. Pokud na komoditním trhu vznikl převis poptávky po ropě nad nabídkou, Saúdská Arábie rozdíl vyrovnala. Z těchto historických okamžiků proto vzniklo jisté očekávání, že Saúdská Arábie vždy nabídku či poptávku svoji produkcí ropy vyrovná. Toto očekávání vzniklo také v roce 2014, kdy nejenom veřejnost ale také těžařské firmy očekávaly pokles těžby ze strany Saúdské Arábie z důvodu neustálého růstu nabídky ropy a stabilizace cen. Saúdská Arábie toto rozhodnutí na snížení těžby ropy neučinila. Důvodem bylo rozhodnutí, že Saúdská Arábie nehodlá ztrácet svůj celosvětový podíl producenta ropy na úkor jiných těžařských firem či států, které budou v tomto odvětví získávat na síle. Povaha důvodu, proč Saúdská Arábie toto rozhodnutí učinila, byla tedy zcela jistě defenzivního charakteru. Saúdská Arábie hodlala bránit pouze své stávající postavení na globálním ropném trhu.

Iniciativu k domluvě na stabilizaci ceny a stanovení ropného těžebního stropu vyvolala Saúdská Arábie v roce 2016. Spolu s Ruskem a dalšími státy hodlají snížit svoji produkci ropy pouze v případě, že toto rozhodnutí vykonají také další členské státy OPEC i těžařské společnosti. Počátek roku 2016 nese tedy symbol očekávání, kdy nejenom veřejnost ale také jednotlivé státy přihlížejí k budoucím rozhodnutím o těžbě ropy.

¹¹⁷ EVANS-PRITCHARD, A, (2016): *Zbankrotují dříve američtí těžaři, nebo Saúdská Arábie*, www.patria.cz

Dle mého názoru se Saúdská Arábie pro svoji ropnou politiku v roce 2014 a dalších letech rozhodla oprávněně. Saúdská Arábie hodlala pouze ubránit svůj podíl na komoditním trhu a své zájmy. Dobrý pohled na Saúdskou Arábii vrhá také ochota pro diskuzi na stanovení plánovaných těžebních stropů, o kterých těžařské společnosti či jiné státy v letech 2014 a 2015 odmítaly jednat.

V rámci uplatňované ropné politiky v letech 2014 až 2016 se dále nabízí otázka, zda navýšení produkce zejména ze strany Saúdské Arábie mělo cílit na snížení ekonomického růstu Ruska. Vztahy mezi Ruskem a Spojenými státy americkými jsou v posledních letech napjatější než dříve a to zejména kvůli stavu na Ukrajině. Spojené státy americké měly velice často přátelské vztahy se Saúdskou Arábii. Dá se tedy předpokládat, že na základě přátelského postoje mohla politika Spojených států amerických cílit právě na snížení produkce ze strany Saúdské Arábie, což by ovlivnilo ekonomickou stabilitu Ruska. Tato hypotéza se však nikterak nedá podložit.

6 Dopady ropného dění let 2014 až 2016 na Saúdskou Arábii

Detailnějšího vyjádření dopadů snížených cen ropy na Saúdskou Arábii se dočkáme až v polovině roku 2016, kdy budou vypracovány konečné statistické údaje z roku 2015. Níže zmíněné údaje vycházejí z tiskové zprávy hospodářského vývoje z roku 2015, které vydalo 28. prosince 2015 Ministerstvo financí Saúdské Arábie.

Celkové tržby se odhadují na 608 miliard SR (saúdkoarabský rial) pro fiskální rok 2015. Příjmy z ropy dosáhly 444,5 miliard SR, což představuje 73 % celkových příjmů. Snížení příjmů činí 23% oproti příjmu z roku 2014. Výdaje z fiskálního roku 2015 činí 976 miliard SR, což představuje nárůst o 13 %. Očekává se deficit ve výši 367 miliard SR. Nárůst výdajů vyplývá z navýšení platů pro civilní a vojenské státní zaměstnance.¹¹⁸

Saúdská Arábie vydala vládní dluhopisy během roku 2015 v celkové hodnotě 98 miliard SA. Skutečný veřejný dluh je představován pro rok 2015 na úrovni 5,8 % vůči HDP. Je to

¹¹⁸ KINGDOM OF SAUDI ARABIA – MINISTRY OF FINANCE, (2015): *Press Release – Recent Economic Developments and Highlights*, str. 2

nárůst oproti roku 2014, kdy představoval 2 %. Pro další roky se předpokládá vyšší nárůst v řádech procent z důvodu snižujících se cen ropy.

Saúdská Arábie hodlá vytvořit v roce 2016 několik pracovních komisí v rámci ministerstva financí. Tyto komise mají za cíl dohlížet ve větší míře na optimalizaci kapitálových výdajů. Další povinnost pracovních skupin je přezkoumání vládních projektů či přezkoumání a zlepšení rozpočtové strategie. Saúdská Arábie dále hodlá snížit výdaje připadající na mzdy, platy, povolenky atd. Právě tyto výdaje neustále rostou a dosahují hodnoty 450 miliard SR.

Pro rok 2015 se předpokládá dosažení HDP na úrovni 2,450 miliard SR, což představuje pokles o 13,35 % z roku 2014. Růst vládního sektoru se předpokládá na úrovni 14,57 %. Růst soukromého sektoru se očekává 5,83 %. Sektor ropy bude klesat o 42,78 %.¹¹⁹

Mezinárodní měnový fond (MMF) odhaduje, že Saúdská Arábie a dalších šest producentů ropy Rady pro spolupráci v Perském zálivu přišli o \$ 360 mld USD na příjmech z prodeje ropy a zemního plynu v roce 2015. MMF dále odhaduje, že hotovostní rezervy Saúdské Arábie vyschnou do pěti let z důvodu poklesu cen ropy. Záporný rozpočet je odhadován na 21,6 % v roce 2015 a 19,4 % v roce 2016. Masood Ahmed ředitel MMF na Středním východě uvedl, že z důvodu poklesu cen je velice pravděpodobné, že Saúdská Arábie i další státy Perského zálivu vytvoří značné rozpočtové škrty, které můžeme vidět již dnes.¹²⁰

Jednou možností, jak do státního rozpočtu přivést více finanční hotovosti je privatizace státního ropného podniku Saudi Aramco, o které se v současné době hovoří jako o akciové hvězdě na trzích. Aramco je největší ropnou světovou společností, která vlastní ložiska ropy s objemem až 265 miliard barelů. Je to více než 15 % všech světových zásob. Pokud by opravdu došlo k privatizaci státních podílů Aramca, byla by to první společnost na světě, která by mohla mít tržní hodnotu okolo 1 bilionu USD. Zcela jistě by poté přinesla dostatek finančních prostředků do státního rozpočtu.¹²¹ Spolu s privatizací státního podniku se hovoří o zavedení státních škrťů, zavedení daní z příjmů, omezení sociální politiky a další.

¹¹⁹ KINGDOM OF SAUDI ARABIA – MINISTRY OF FINANCE, (2015): *Press Release, Recent Economic Developments and Highlights of Fiscal Years 2015 and 2016*

¹²⁰ LEYLAND, A. (2015): *Saudi Arabia could be bankrupt within five years, IMF predicts*, www.independent.co.uk

¹²¹ PATRIA, (2016): *Aramco, nova akciová hvězda na trzích?*, www.patria.cz

7 Globální dopady poklesu cen ropy v letech 2014 až 2016

Část diplomové práce globální dopady poklesu cen ropy v letech 2015 a 2016 jsem rozdělil do dvou bodů. V prvním bodě jsou zmíněny dopady na společnosti zejména z ropného průmyslu a také dopravy. Ve druhém bodě jsou uvedeny dopady poklesu cen ropy na celé státy. Z důvodu omezeného rozmezí diplomové práce se bohužel nemohu věnovat všem státům či společnostem. Vybral jsem tedy společnosti či státy, které pokles cen ropy zasáhl ať již pozitivně či negativně nejvíce.

7.1 Dopady poklesu cen ropy na vybrané společnosti

Tabulka 24: Provozní zisk ropných společností (v tis. USD)

	2013	2014	2015
Exxon Mobil	40 301 000	34 082 000	12 883 000
Chevron	27 213 000	19 726 000	3 710 000
ConocoPhillips	12 798 000	7 377 000	-7 081 000
RoyalDutch Shell	26 952 000	19 891 000	-3 261 000

Zdroj: www.nasdaq.com; www.google.com/finance

V tabulce č. 24 jsou uvedeny vybrané ropné společnosti působící ve Spojených státech amerických. U jednotlivých společností je uveden provozní zisk v tis. USD. Právě provozní zisk je tvořen tržbami za prodej výrobků či služeb. V případě uvedených společností je to ropa. Rozmezí provozního zisku je uvedené v časovém intervalu od roku 2013 do roku 2015. Můžeme vidět, že provozní zisk v jednotlivých letech rapidně klesá a u některých společností dosahuje až záporných hodnot v roce 2015. Tento pokles provozního zisku je způsoben právě snížením prodejních cen ropy. V tabulkách 25 až 27 můžeme vidět produkci ropy ve Spojených státech amerických za jednotlivé měsíce. Rapidní pokles provozního zisku těžařských společností v USA ovšem neodpovídá poklesu těžby ve Spojených státech amerických.

Tabulka 25: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červenci-prosinec 2014

	2014					
	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Produkce v USA	8 754	8 835	8 959	9 129	9 101	9 428

Zdroj: www.eia.gov¹²²

¹²²EIA, (2016): *U.S. Field Production of Crude Oil*, www.eia.gov

Tabulka 26: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v leden-červen 2015

	2015					
	Leden	únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Produkce v USA	9 341	9 451	9 648	9 694	9 479	9 315

Zdroj: www.eia.gov

Tabulka 27: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červenci-prosinec 2015

	2015					
	Červenec	srpen	Září	Říjen	listopad	prosinec
Produkce v USA	9 433	9 407	9 452	9 377	9 305	9 262

Zdroj: www.eia.gov

Ropné společnosti se snaží i přes pokles prodejních cen ropy produkovat ropu dále. S tím je však spojeno omezení investičních nákladů ve spojení s propouštěním některých zaměstnanců. Podle Bureau of Labor Statistics ztratil těžební průmysl v USA za rok 2015 30 000 pracovních míst. Největší propouštění však zaznamenaly společnosti, které poskytují služby pro ropný průzkum či výrobu samotným ropným společnostem. Společnost Schlumberger propustila 9 000 zaměstnanců, Baker Hughes 7 000, Halliburton 6 400, Weatherford Int. 4 000 či Nabors Industries 3 500. Kromě propouštění zaměstnanců byli „dočasní“ pracovníci energetického sektoru nuceni přijmout snížení mezd v rozmezí 10 – 15 %.¹²³

Jak již bylo uvedeno, negativní dopady poklesu cen ropy jsou znát zejména na těžařských společnostech a společnostech provozujících služby pro tyto společnosti. Pokles provozních zisků může být ale patrný také u společností zabývajících se výrobou elektřiny či produkcí uhlí. Právě cena těchto komodit rapidně klesá od roku 2014 v reakci na pokles cen ropy. Cena elektřiny v roce 2014 dosahovala přibližně 34 EUR/1 MWh. V lednu roku 2016 to bylo již 24 EUR/1MWh.¹²⁴ Cena uhlí podle US indexu klesla z přibližné ceny 125 USD v roce 2014 na 20 v lednu roku 2016.¹²⁵ V tabulce č. 28 jsou uvedeny společnosti, které se primárně zabývají výrobou a distribucí elektřiny v USA a také v Evropě. U těchto

¹²³EGAN, M. (2015): *Oil fallout: U.S. companies kill over 51,000 jobs*, www.money.com

¹²⁴KURZY, (2016): *Elektřina – aktuální a historické ceny elektřiny – měna EUR*, www.kurzy.cz

¹²⁵KURZY, (2016): *Uhlí US index – aktuální a historické ceny uhlí – měnaUSD*, www.kurzy.cz

společností můžeme vidět pokles provozního zisku, který v případě E. ON SE dosahuje pro rok 2015 záporných hodnot. Celkové provozní náklady u společností působící v USA klesají společně s provozním ziskem. Celkové provozní náklady u evropských společností se však oproti provoznímu zisku zvyšují.

Tabulka 28: Provozní zisk a celkové provozní náklady energetických společností (v mil. USD)

	2013		2014		2015	
	Zisk	Náklady	Zisk	Náklady	Zisk	Náklady
Westar Energy	579	1 791	632	1 968	621	1 838
NiSource	1 143	4 513	789	4 483	702	3 949
RWE AG ¹²⁶	-284	44 874	3 181	38 181	419	41 130
E. ON SE ¹²⁷	4 466	102 810	-622	101 989	-3 842	108 008

Zdroj: www.nasdaq.com, www.google.com/finance

Dopady poklesu cen ropy nemusí být vždy negativního charakteru. Mnohem více můžeme nalézt společnosti, které vlivem poklesu cen ropy snížily své provozní náklady. Mezi takové patří zejména dopravní společnosti. V tabulce č. 29 jsou uvedeny letecké společnosti převážně z USA. V tabulce je uveden provozní zisk vybraných společností a celkové provozní náklady. Můžeme vidět, že provozní zisk během let 2013 a 2015 roste a to z důvodu většího zájmu o služby těchto společností ze strany veřejnosti. Vybrané letecké společnosti si vlivem poklesu cen ropy mohly dovolit snížení cen nabízených služeb pro veřejnost a to i přes snížení provozních nákladů. Stejně pozitivní dopady pocítují také další dopravní služby.

Tabulka 29: Provozní zisk a provozní náklady leteckých společností (v milionech USD)

	2013		2014		2015	
	Zisk	Náklady	Zisk	Náklady	Zisk	Náklady
Southwest A.	1 278	16 421	2 225	16 380	4 116	15 704
Delta Air L.	3 400	34 373	1 938	38 424	7 802	32 902
Continental A.	1 249	37 030	2 373	36 528	5 166	32 698
Air Canada ¹²⁸	464	8 821	611	9 341	1 121	9 277

Zdroj: www.nasdaq.com; www.google.com/finance

¹²⁶Hodnoty RWE AG jsou přepočteny dle kurzu 11.3.2016

¹²⁷Hodnoty E.ON SE jsou přepočteny dle kurzu 11.3.2016

¹²⁸Hodnoty Air Canada jsou přepočteny dle kurzu 8.3.2016

Pozitivní dopady nízkých cen ropy jsou znát také u výrobců automobilů jako je Ford Motor C., Daimler Ag, Chrysler, General Motors, Loncin či Jonway. Tyto společnosti zaznamenávají díky nízkým cenám ropy vyšší poptávku po automobilech ze strany veřejnosti. Z důvodu probíhajícího globálního ekonomického růstu, který je charakteristický také zvýšenou poptávkou po automobilech se však nedá detailně vymezit míra zvýšení poptávky vlivem poklesu cen ropy. Pozitivní dopady poklesu cen ropy můžeme nalézt u většiny společností na snížených celkových provozních nákladech.

I přes masivní poptávku po ropě ze strany jednotlivých firem se však zdá, že ropný věk podle technologů pomalu končí. Velká část poptávky plyne právě z automobilové dopravy. Automobilky v čele s Tesla Motors¹²⁹ začínají ale vyvíjet elektromobily, které se mohou pyšnit vysokou spotřební efektivností. Organizace zemí OPEC stejně jako ropné společnosti předpokládají, že elektromobily budou v roce 2040 tvořit pouhé jedno procento celkového počtu automobilů na Zemi. Navzdory propadu cen ropy se však celosvětový prodej elektromobilů zvýšil o 60 %. Pokud by poptávka po elektromobilech pokračovala stejným tempem, tak by se převis nabídky ropy nad poptávkou do roku 2023 snížil přibližně o 2 000 000 barelů/den. V roce 2040 by se dále poptávka po ropě snížila o 16 000 000 barelů/den.

7.2 Dopady poklesu cen ropy na vybrané regiony a státy

Pro detailnější stanovení dopadů poklesu cen ropy je nejprve nutné identifikovat státy, na které má pokles cen ropy negativní či pozitivní dopad.

Negativní dopady poklesu cen ropy jsou znát zejména u států, které se produkcí ropy zabývají. Takovými státy jsou státy Perského zálivu, kde ropa tvoří dominantní část státních příjmů, ze kterých je financována sociální politika jednotlivých států. Dále do států s negativními dopady patří zejména Alžírsko, Libye, Rusko, Brazílie, Venezuela, Kanada, Norsko a Velká Británie. Negativní dopady u Spojených států amerických jsou zcela určitě znát zejména u společností, které byly již uvedeny. Spojené státy americké jsou ale jedním z největších spotřebitelů energií. Proto když se podíváme v celkovém měřítku na Spojené státy americké, můžeme vidět spíše převahu pozitivních dopadů než těch negativních.

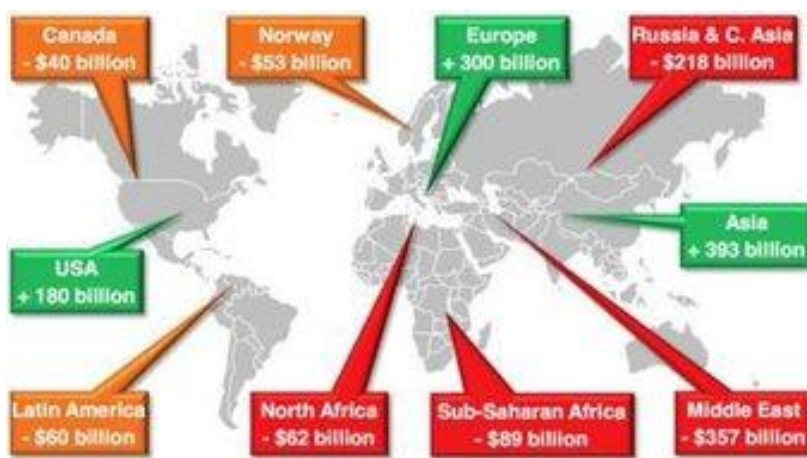
¹²⁹Tesla Motors je automobilka, která navrhuje a vyrábí elektromobily

Samozřejmě existují i další státy, na které má snížení cen ropy negativní dopad. Jejich pozice na trhu není však tak významná a proto tyto státy detailně rozebírat nebudu.

Pozitivní dopady poklesu cen ropy jsou patrné u států, které ropu odebírají a masově ji spotřebovávají. Mezi tyto státy patří státy Evropy kromě států Norska a Velké Británie, které ropu produkují. Dalšími státy jsou Austrálie, Čína a Indie, kteří patří mezi největší spotřebitele. Pozitivní dopady, jak jsem již uvedl, jsou znát také v USA.

Na obrázku č. 20 můžeme vidět „transfer bohatství“ mezi jednotlivými regiony. Regiony, jež jsou čistými dovozci ropy, pocítí stimul v hodnotě přibližně 900 miliard USD, který zafinancují právě státy ropu produkující. Tyto propočty byly vyhotoveny ve spolupráci např. Světové banky, Mezinárodního měnové fondu, EIA či agentury Bloomberg.

Obrázek 20: Ropné ztráty, zisky států a regionů

Source: Bloomberg New Energy Finance; CIA Fact Book; IEA; EIA; World Bank; IMF

Zdroj: www.investicniweb.cz¹³⁰

Velice rád bych rozebral ekonomický stav jednotlivých regionů či přímo států, ve kterých se v současné době nacházejí. Bohužel z důvodu stanovení rozmezí diplomové práce se jednotlivým regionům budu věnovat ve stručnosti se zaměřením na významné dopady „ropné války“. Při stanovení ekonomické situace budu vycházet převážně ze zpravodajství Světové banky, které je vydáváno pro každý rok. Pokles cen ropy je celosvětově tak významný, že jeho dopady můžeme vidět i na základních ekonomických ukazatelích, jako je růst míry HDP, inflace či nezaměstnanost.

¹³⁰INVESTICNIWEB, (2015): Dvojsečná zbraň v podobě nižších cen ropy, www.investicniweb.cz

7.2.1 Spojené státy americké

Domácí poptávka ve Spojených státech amerických byla v roce 2015 podpořena robustní poptávkou a dynamickým rozvojem investic mimo ropný sektor. Domácí reálný disponibilní důchod byl posílen vlivem vyšší zaměstnanosti, klesajících cen ropy a růstem mezd. Tyto důvody vedly k rostoucí osobní spotřebě v roce 2015. Dále také rostly míry úspor, proběhlo oživení v oblasti bydlení a objevují se také podmínky pro další růst mezd, což podporuje pozitivní ekonomický výhled do roku 2016. V současné době je hlavním faktorem utlumení růstu ekonomiky pokles čistého vývozu. To je způsobeno silou amerického dolaru a poklesem poptávky především ze strany rozvíjejících se trhů. Celková inflace Spojených států amerických se nadále pohybuje kolem nuly. Tato skutečnost je způsobena poklesem cen ropy a posilováním kupní síly dolaru.¹³¹

V tabulce č. 30 můžeme vidět procentní růst HDP v roce 2014 až 2018. Rok 2016 až 2018 je odhadnut. Růst HDP se objevil i přes snížení růstu ze strany společností produkující ropu nebo společností zabývajících poskytováním služeb či produktů pro tyto firmy. V kombinaci s předchozím komentářem, který uvedla Světová banka a tabulkou č. 32 se zdá, že dopady snížení cen ropy byly pro ekonomický stav Spojených států amerických pozitivní.

Tabulka 30: Růst HDP v USA (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP	2,4	2,5	2,7	2,4	2,2

Zdroj: www.worldbank.org

Negativní dopad je znát na inflaci. Hodnota klesla ze 1,5 % v roce 2013 na hodnotu 0,8 v roce 2014 a dále klesá. Pokles inflace, jak již bylo uvedeno, má negativní vliv na splácení dluhu ve státním i soukromém sektoru. Vliv nízké inflace na dluh USA stejně jako i dalších států bude však znát až v dalších letech.

Tabulka 31: Inflace v USA (v %)

	2014	2015	2016
Inflace v USA	0,8	0,7	1,4

Zdroj: www.usinflationcalculator.com

¹³¹ A WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 7, 8

V tabulce č. 32 je uvedena míra nezaměstnanosti. Tato hodnota je průměrná a je vypočtena z měsíčních hodnot. V roce 2014 se míra nezaměstnanosti snížila o 0,3 % a to právě mezi zářím a říjnem, kdy si dle mého názoru společnosti uvědomily napětí na pokles cen ropy a provedly přípustné kroky pro expanzivní politiku. Další snížení nezaměstnanosti je vidět s hlubším propadem cen ropy v roce 2015. Nezaměstnanost pro rok 2016 je zatím vypočtena jako průměrná hodnota ze zveřejněných údajů ledna a února 2016.¹³²

Tabulka 32: Nezaměstnanost v USA (v %)

	2014	2015	2016
Nezaměstnanost v USA	6,2	5,3	4,9

Zdroj: <http://www.bls.gov/data/>

Obrázek č. 21 vypovídá o změně nezaměstnanosti v jednotlivých státech USA. Nezaměstnanost se zvýšila právě v těch státech, kde se nacházejí ropná pole a kde těžařské společnosti zaměstnance propouštěly.

Obrázek 21: Procentuální změna celkové zaměstnanosti v reakci na 50 % pokles cen ropy

SOURCE: "The Shale Gas and Tight Oil Boom: U.S. States' Economic Gains and Vulnerabilities," by Stephen P.A. Brown and Mike K. Yüool, Council on Foreign Relations, *Energy Brief*, October 2013.

Zdroj: www.investicniweb.cz¹³³

¹³²BUREAU OF LABOR STATISTICS, (2016): *Labor Force Statistics from the Current Population Survey*, www.bls.gov

¹³³INVESTICNIWEB, (2015): *Dvojsečná zbraň v podobě nižších cen ropy*, www.investicniweb.cz

7.2.2 Státy Evropské unie

Ekonomický růst Evropské unie začal stoupat hlavně v roce 2015 v reakci na růst domácí poptávky, nižším cenám ropy a růstu vývozu kvůli opožděnému efektu znehodnocení eura. Růst Evropské unie jako celku odhaduje Světová banka na 1,5 %. Zklamáním je ekonomika v Německu, stagnace ve Francii či Itálii. Pozitivní růst je vidět naopak ve Španělsku, Slovensku nebo České Republice. Nízké ceny ropy a příznivé finanční podmínky podporují spotřebitelské výdaje a investice. Finanční podmínky jsou příznivé zejména v oblasti úvěrů, kdy se úvěrové podmínky vlivem kvantitativního uvolňování zlepšily. Dynamický růst vývozu může být snížen oslabováním kupní síly měn v rozvíjejících se státech. Dosavadní posilování eura tedy tlačí na snížení růstu HDP o 0,2 – 0,4 %. Posilování eura má také „negativní vliv“ na snížení inflace o 0,1 - 0,5 %. Ke snížené inflaci také přispívá pokles cen ropy. Inflace se nachází na hodnotách blízkých nule a nedosahuje plánovaných hodnot 2 %, které si stanovila Evropská centrální banka. Podmínky pro ekonomický růst v roce 2016 jsou příznivé a podpoří je zejména pracovní mobilita spojená s migrací. Negativním vlivem bude naopak postupná zvyšující se nezaměstnanost či stárnutí populace.¹³⁴

V tabulce č. 33 je uveden růst HDP v procentech. Můžeme vidět, že se růst pro rok 2015 zvýšil o 0,3. Tento nárůst je způsoben, jak již bylo uvedeno nízkou cenou ropy, která společnost pomáhá v politice expanze. Dalším podpůrným faktorem je oslabení kupní síly eura, díky kterému je zboží ze států Evropské unie více poptáváno. Pro další roky růst HDP stagnuje na úrovni 1,8 %. Vzhledem ke snaze o větší uvolnění měnové politiky ze strany Evropské centrální banky, stále nízkým cenám ropy i dalších komodit se však domnívám, že růst HDP bude v roce 2016 vyšší.

V tabulce č. 33 je uveden růst HDP v %. Stejně jako u Spojených států, i zde můžeme vidět mírné zvýšení růstu. Oproti Spojeným státům však dosahuje míra růstu vyšších hodnot. Toto navýšení můžeme být způsobeno více faktory. Jedním z faktorů je větší závislost Evropské unie na dovozu ropy oproti Spojeným státům, které jsou schopny vysokou spotřebu ropy částečně vyrovnat domácí těžbou. Druhým faktorem může být zpuštění

¹³⁴ A WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 8, 9

kvantitativního uvolňování ze strany Evropské centrální banky na podporu ekonomického růstu. Časové období let 2016 až 2018 je odhadnuto.

Tabulka 33: Růst HDP ve státech Evropské unie (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP	1,4	1,8	1,8	1,8	1,8

Zdroj: www.data.worldbank.org; www.eiu.com

Míra inflace mezi rokem 2014 a 2015 má klesající charakter. Pokles míry inflace je důsledkem poklesu cen produktů a služeb ve spotřebním koši. Na snížení cen jednotlivých produktů či služeb mají vliv právě nízké ceny komodit v čele s ropou. Cílem Evropské centrální banky je udržovat míru inflace na hodnotě 2-3 %. Můžeme však vidět, že skutečné hodnoty se cíli ECB jen mírně přibližují. Pro rok 2016 je poté míra inflace vypočtena jako průměr hodnot z prvních tří měsíců.

Tabulka 34: Míra inflace ve státech Evropské unie (v %)

	2014	2015	2016
Inflace	0,9	0,17	0,3

Zdroj: www.data.worldbank.org; www.ecb.europa.eu

Průměrná hodnota nezaměstnanosti se ve státech Evropské unie spíše zvýšila mezi rokem 2014 a 2015. Tato skutečnost je způsobena zejména stagnací ekonomiky. Evropská centrální banka provedla řadu opatření pro opětovný růst ekonomiky. Jejich dopady budou znát zejména až v roce 2016. Z průměrného navýšení nezaměstnanosti v členských státech však můžeme říci, že evropské společnosti dosud ve větší míře nepoptávali nové zaměstnance pro expanzivní politiku.

Tabulka 35: Míra nezaměstnanosti ve státech Evropské unie (v %)

	2014	2015	2016
Nezaměstnanost	9,1	10,8	8,9

Zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat>

7.2.3 Čínská lidová republika

Současná politika v Číně je zaměřena na cíl postavit současný zpomalený ekonomický růst země na „pevné základy“. K tomuto cíli chce dospět postupným snižováním pákového efektu v silně zadlužených sektorech. V roce 2015 zaznamenala Čína pokles růstu HDP. Tento pokles byl z důvodu nižšího exportu a zpomalení investic. Zpomalení exportu bylo zejména v odvětvích nemovitostí a výrobního odvětví. Nižší export Číny vznikl po snížení

nákladů konkurenčních firem (vlivem poklesu ropy) v jiných státech. Vlivem nízkého vývozu se také snížil dovoz, což je odrazem slabší domácí poptávky. Nízký dovoz spolu se snižující se cenou komodit poté vedl k rozšířenému přebytku v Číně. Slabá zahraničí poptávka po produktech a službách byla částečně kompenzována růstem soukromé domácí spotřeby, která rostla z důvodu čínské měnové politiky, dynamickým rozvojem služeb a nízkými cenami pohonných hmot. Klesající ceny komodit takto pomohly zlepšit bilance běžných účtů a to nejenom v Číně ale také ve Filipínách nebo Thajsku. Do budoucna Světová banka předpokládá vyšší ekonomický růst v Číně. Navýšení růstu by mělo být způsobeno stále nízkou cenou komodit a to zejména energií, do nichž se předpokládají vysoké investice. Nízká cena komodit spolu s uvolněnou měnovou politikou budou v dalších letech cílit na vyšší úroveň ekonomického růstu. Inlace v Číně by pro budoucí období měla být stabilní, ovšem zůstává pod cílovou hranicí 3 %, kterou si určila Čínská lidová banka. Nízká inflace je podle Světové banky způsobena poklesem cen potravin a energií.¹³⁵

K ekonomické situaci, ve které se v současné době Čína nachází, bych rád připojil i vlastní názor a poznatky. Čínská lidová republika se v současných letech řadí mezi největší spotřebitele ropy. Její spotřeba čítá 10 120 000 barelů/den (2015). Samotná Čína vyprodukuje 4 189 000 barelů/den.¹³⁶ V počátku roku 2015, kdy probíhaly „měnové války“¹³⁷ se Čína uchýlila k razantnímu oslabení své měny, kterou v počátcích oslabila o pouhé 4 %. Čínská lidová banka se k tomuto činu odhodlala na podporu vývozu, podporu růstu domácí spotřeby a podporu vyššího růstu ekonomiky. Po oslabení Juanu se pro čínské obyvatelstvo stalo dovážené zboží dražší a to včetně ropy. Snížení dovozu ropy pro spotřebu čínského obyvatelstva vedlo ke zvětšení nabídky ropy na globálních trzích. Tato nabídka stlačila prodejní cenu ropy do dalších minimálních hodnot. Opakované snižování prodejních cen ropy vedlo k postupnému navýšování spotřeby ze strany obyvatel Číny.

¹³⁵A WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 63-66

¹³⁶GLOBALFIREPOWER, (2016): *Current military capabilities and available firepower for 2016*, www.globalfirepower.com

¹³⁷Měnové války probíhaly či stále probíhají mezi řadou zemí, které metodou slabého kurzu řeší ekonomické problémy ve svých zemích na úkor jiných států, které své měny neoslabily. Podobnou situaci jsme mohli vidět v České republice v roce 2013, kdy Česká národní banka provedla devalvací. Automaticky se po této akci zdražily dovážené produkty a služby, což vyvíjelo tlak na pokles poptávky.

V tabulce č. 36 je uveden růst HDP v Číně. Ten klesá mezi roky 2014 a 2016. Právě Čína jakožto největší dovozce a spotřebitel ropy ovlivňuje cenu ropy více než je tomu naopak. Čínská průmyslová aktivita v roce 2014 a 2015 upadá a proto je menší zájem o spotřebu ropy ze strany veřejnosti. Nízké ceny ropy mají samozřejmě vliv na ekonomický stav v Číně. Tento vliv je však velice minimální a jeho dopady budou znát až v pozdějších letech. Uvedený růst HDP mezi lety 2016 a 2018 vychází z odhadů.

Tabulka 36: Růst HDP v Číně (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP	7,3	6,9	6,7	6,8	7

Zdroj: www.worldbank.org

Inflace je nízkými cenami ropy ovlivněna, jak můžeme vidět z tabulky č. 37. Cílová inflace, kterou Čínská lidová banka stanovila, se pohybuje na hodnotě 3 %. Můžeme vidět, že skutečná inflace dosahuje přibližně polovičních hodnot. Tato nízká míra způsobí vysoký nárůst státních i soukromých dluhů, který jednotlivé státy či obyvatelé nebudou schopny v budoucích letech splácet. Inflace v roce 2016 je stanovena na základě průměrných hodnot z prvních tří měsíců roku 2016. Právě v lednu, únoru i březnu ceny ropy zaznamenaly mírný nárůst. Tento nárůst se promítl i do růstu cen jiných produktů či služeb, což tlačí na zvýšení míry inflace.

Tabulka 37: Inflace v Číně (v %)

	2014	2015	2016
Inflace v Číně	1,9	1,4	2,4

Zdroj: www.worldbank.org

V tabulce č. 38 můžeme vidět míru inflace v Číně. Jak již bylo uvedeno, průmyslová aktivita v Číně ovlivňuje ceny ropy více než je tomu naopak. Z tabulky můžeme vidět pokles nezaměstnanosti. Příčinou je uplatňovaná měnová politika Čínské lidové banky, které tlačí na firemní investice v zemi.

Tabulka 38: Nezaměstnanost v Číně (v %)

	2014	2015	2016
Nezaměstnanost v Číně	4,1	4,2	4

Zdroj: www.cia.gov/library

Podle statistik a odhadů The Oxford Institute for Energy Studies je Čína pomalu nahrazována Indií na pozici lídra růstu světové poptávky po černém zlatu. Podle studie stoupla v roce 2015 poptávka Indie po ropě v průměru o 300 000 barelů denně. Poptávka Číny po ropě loni poklesla na 300 000 bd oproti průměru poslední dekády na úrovni 500 000 bd. Statistickí nahrazení Číny Indií přisuzují růstu domácí poptávky a celkovou se zvyšující životní úrovni. Indická poptávka po benzínu rostla v roce 2015 o 14 %. Poptávka po naftě o 6,4 % a prodej automobilů stoupl o 11,8 %.¹³⁸

7.2.4 Bolívarovská republika Venezuela

Venezuela je jedním ze států, kterých se propad cen ropy dotkl nejvíce. Světová banka odhaduje v celém regionu propad ekonomického růstu minimálně o 1 % pro rok 2016. Ve Venezuele by tento propad měl být daleko větší. Na propad ekonomického růstu má vliv mnoho faktorů. Jedním je snížení globálních cen ropy, ze kterých je tvořena velká část státního rozpočtu. Faktorem je také snížený objem příjmů z daní, který poklesl z důvodu snižujícího se vývozu ropy. K těmto faktorům se také přidalo omezení ze strany Centrální banky, která se rozhodla k monetárním úsporám. Stejně reagovala i vláda ohledně fiskální politiky. Negativní ekonomický stav má vliv také na inflaci ve Venezuele. Ceny zemědělských výrobků klesly od roku 2014 o 13 %, kovy o 21 %, drahé kovy o 11 % a ropa o více než 50 %. Venezuela je vývozcem těchto surovin a proto nižší prodejní ceny vyvíjí tlak na nižší odvod daně do státního rozpočtu. Venezuela je však specifický příklad, kde snižování cen komodit nemá vliv na snížení inflace v zemi z důvodu státní politiky.¹³⁹ Levicová politika prezidenta Nicláse Madura uplatňovala systém státem dotovaných potravin, které jsou samozřejmě pro obyvatelstvo velice levné. Z důvodu omezeného státního rozpočtu, který byl snížen nízkými cenami ropy a nízkými příjmy z daní, se však systém dotovaných potravin zrušil. To mělo vliv na razantní zvýšení cen veškerých potravin a to i přes to, že v regionu ceny komodit klesaly. Výnosy z ropy činí 96 % devizových příjmů země. Od roku 1999 však produkce ropy klesla o 25 % a cena také. Vláda pomocí ropných příjmů vždy dotovala potřeby veřejnosti. To vedlo až k situaci, kdy

¹³⁸ URBÁNEK, V. (2016): *Poptávka Indie po ropě rostla loni o 300 000 bd. Země nahradí Čínu na pozici světového poptávkového lídra*, www.kurzy.cz

¹³⁹ A WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 101-108

deficit dosahuje 14 % HDP. Tento deficit může vláda vyplnit monetární politikou, kdy Centrální banka začne vydávat větší objem peněz. Toto vydávání ale přispívá k dalšímu růstu inflace spolu s razantním zvyšováním cen potravin. Před tímto systémem varuje i Bank of America, která vyjádřila, že pokud se systém nezmění, tak se inflace může dostat k blízkosti 1 000 %.¹⁴⁰

Špatný ekonomický stav ve Venezuele vytvořil tlak na vládu, která hodlá situaci řešit těmito kroky:

- Vládní taktika utajování ekonomických ukazatelů,
- Devalvace měny,
- Zvýšení cen pohonných hmot (konec vládní dotační politiky),
- Zvýšení cen potravin,
- Zahraniční cesty zejména do států Perského zálivu a Číny za cílem zisku finančních prostředků. Čína půjčila Venezuele 46 miliard dolarů již v roce 2007. V současné době se Čína stává jedním z největších věřitelů Venezuely.

V tabulce č. 39 je uveden růst HDP v letech 2014 až 2015. Roky 2016, 2017 a 2018 jsem neuvedl z důvodu nejistého výhledu vládní politiky a zatajování ekonomických ukazatelů. Stejně jsem postupoval také u inflace či nezaměstnanosti. Z tabulky 39 můžeme vidět, že růst HDP se propadl až k – 10 %. Růst HDP za rok 2013 čítá 1,3 %.¹⁴¹ Tento pokles je velice razantní a lze přepokládat, že ekonomický pokles Venezuely bude probíhat i v dalších letech.

Tabulka 39: Růst HDP ve Venezuele (v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP	-4	-10	X	X	X

Zdroj: www.worldbank.org

Inflace, jak již bylo uvedeno dříve, dosahuje extrémních hodnot z důvodu změny vládní politiky. Vysokou inflaci předpokládají světové banky i v budoucích letech, kdy se shodují na přibližné hodnotě 200 %.

¹⁴⁰O'BRIEN; M. (2015): *The economic boom is here to stay*, www.washingtonpost.com

¹⁴¹CIA, (2016): *The World Factbook*, www.cia.gov

Tabulka 40: Inflace ve Venezuele (v %)

	2014	2015	2016
Inflace	62,2	159,1	X

Zdroj: www.worldbank.org

I přes špatný stav venezuelské ekonomiky pokles nezaměstnanosti zaznamenal jen 1,1 %. Světová banka i Central Intelligence Agency však míru nezaměstnanosti odhadují na vyšší hodnoty. Uvedení nezaměstnanosti na hodnotě 8,1 % může být zkreslené a v souladu s plánovanou utajovanou vládní politikou.

Tabulka 41: Nezaměstnanost ve Venezuele (v %)

	2014	2015	2016
Nezaměstnanost	7	8,1	X

Zdroj: www.cia.gov/library

7.2.5 Blízký východ a severní Afrika

Oblast Blízkého východu a severní Afriky byla v roce 2015 charakteristická ekonomickým růstem 2,5 %. V Alžírsku, Íránu a Libyi ekonomický růst zpomalil s prudkým pádem cen ropy. Stejně tak ve státech Perského zálivu. Ve většině zemí Blízkého východu a severní Afriky však ekonomický růst oproti roku 2014 posílil. Nízké ceny ropy podpořily poptávku v regionu. Výsledkem je například zvýšená spotřeba v Egyptě po produktech a službách, silný růst zemědělského sektoru v Maroku. Rekonstrukce infrastruktury, které probíhaly od roku 2014 po konfliktech v Gaze, přidaly na ekonomickém růstu také na území Palestiny. Ekonomický růst v Tunisku byl omezen nebezpečím ze strany teroristických útoků, kvůli kterým došlo ke snížení státních příjmů z poskytovaných služeb. Špatná ekonomická situace je znát také v Jordánsku či Libanonu kvůli uprchlické krizi ze Sýrie a Iráku. Státy Perského zálivu jsou charakteristické v roce 2015 ekonomickým růstem, ovšem sníženým oproti předcházejícím rokům. Významnou událostí v regionu byla ale mezinárodní dohoda uzavřená v červenci roku 2015. Dohoda se týkala společného komplexního akčního plánu na omezení íránského jaderného programu. Díky uzavření této dohody členové Rady bezpečnosti OSN souhlasili s odstraněním finančních a obchodních sankcí. Z již dříve uvedených údajů můžu říci, že tato dohoda má negativní vliv na trh s ropou, kdy Írán plánuje navýšit produkci ropy.

Produkce ropy v Libyi klesla od roku 2010 o 75 % z průměrných 1,6 milionů barelů/den na 0,4 milionu v roce 2015. Oproti tomuto snížení se však navýšila produkce ropy v Iráku. Tamní ropná pole se nenacházejí v bezprostřední blízkosti území ovládaného Islámským státem. Průměrná produkce ropy v Iráku se zvýšila o 65 % z roku 2010 na přibližně 4 milionu barelů/den v roce 2015. Negativním faktorem působícím na ekonomický stav jednotlivých zemí jsou násilné konflikty, kvůli kterým se v jednotlivých státech podařilo snížit příjmy z ropy. Dalším faktorem jsou zvyšující se bezpečnostní výdaje státu proti těmto útokům. Spolu s nízkými cenami ropy je většina států pod úrovní fiskální hladiny rozpočtu. V Alžírsku a Iráku se fiskální deficity rozpočtu zhoršily o více než 10 % HDP mezi rokem 2013 a 2015. V Libyi o 50 %. Tyto deficity však byly financovány v roce 2015 převážně z půjček vlastněných státních bank a nikoli ze strany věřitelů v podobě cizích států.

U států dovážejících ropu byly klesající ceny ropy společně s klesajícími cenami jiných komodit (zejména potravinových) obecně prospěšné. V Maroku a v Libanonu tento stav vedl ke zvýšené spotřebě, neboť se snižují dovozní náklady. Pro některé státy jako např. Jordánsko či Maroko pomohlo období nízkých cen ke stabilizaci veřejného dluhu. Nízké ceny ropy rovněž přispívají k úpravám sald zahraničních obchodů. Zatímco všichni vývozcí ropy v regionu Blízkého východu a severní Afriky měli v roce 2013 přebytek, tak se v roce 2015 všechny státy vyvážející ropu potýkají s deficitem (kromě Íránské islámské republiky).

Další negativní zprávou pro region Blízkého východu a severní Afriky je příliv zahraničních investic. Ty vzrostly v roce 2015 o 1,6 % ovšem méně než se čekalo. Investice proudí do Egypta, Jordánska a Jemenu zejména z členských států GCC. Vysoké příjmy zahraničních investic jsou také znát v Maroku, Alžírsku a Tunisku. Světová banka předpokládá, že tyto investice povedou v roce 2016 k růstu životní úrovně obyvatel v jednotlivých zemích. Ekonomický růst regionu Světová banka očekává na úrovni 5,1 % v roce 2016 a 5,8 % v roce 2017. Hlavním důvodem je zlepšení ekonomického růstu v Íránské islámské republice po zrušení ekonomických sankcí. Ekonomický růst Íránu by se měl zvýšit ze svých hodnot 1,9 % v roce 2015 na 5,8 v roce 2016 a 6,7 v roce 2017. Státy dovážející ropu by měly růst na hodnotách 3,5 % v roce 2015 a 4 % v roce 2016-

2018. Tyto prognózy Světové banky jsou však závislé na stabilizaci cen ropy a stabilní bezpečnostní situaci v zemích. V Tunisku se předpokládá ekonomický růst na hodnotě 2,5 % v roce 2016 na základě zlepšujícího se bezpečnostního prostředí. V Jordánsku by měl dosahovat 3,5 % po zavedení desetiletého hospodářsko-sociálního rozvojového plánu. V Maroku bude růst představovat 2,7 % v roce 2016, což zhruba odpovídá hodnotám z roku 2014. Tato stagnace je způsobena poklesem zemědělské produkce, která dosahovala vysokých hodnot v roce 2015. Růst v Egyptě se předpokládá na hodnotě 3,8 % pro rok 2016. Pokles ekonomického růstu je znát zejména v odvětví cestovního ruchu, které oslabilo po říjnovém leteckém neštěstí na Sinaji. Růst v jednotlivých státech Blízkého východu se očekává také po obchodní spolupráci s Íránskou islámskou republikou. Největší příležitost v této oblasti může být pro Libanon. Libanonské banky podle Světové banky již projeví zájem na obchodní spolupráci s Íránem.

Negativním faktorem ekonomického růstu v oblasti je zejména snížení ekonomického růstu ve státech produkujících ropu a to zejména v oblasti Perského zálivu (kromě Íránu). U těchto států se předpokládá pokles růst o 1-2 % HDP v závislosti příjmů z ropy na státním rozpočtu. Pokles růstu HDP v případě Saúdské Arábie se předpokládá ve vyšších hodnotách. Vládní deficit v Iráku dohnal vládu k rozpočtovým škrtům, kdy vláda slučovala některá ministerstva, snižovala počet zaměstnaneckých míst a snižovala stavební výdaje. Stejně jako irácká vláda reagují i jiné státy např. Alžírsko, které hodlá snížit výdaje o 9 % v roce 2016. Úpravy rozpočtů jednotlivých států však Světová banka nepovažuje za dostačující. Státy Perského zálivu se poté snaží hromadně zavést daň z přidané hodnoty a daň z příjmu. Hodlají ale také snižovat mzdy státních zaměstnanců.¹⁴²

¹⁴² A WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 123-132

8 Závěr

Ropa hraje na Blízkém východě od počátku 20. století významnou roli a to zejména na Arabském poloostrově. Příjmy z ní financují státní sociální programy, konflikty a veškerou politiku ropných států. V době 21. století však ropa pomalu ztrácí svoji moc, které dosahovala nejvíce ve 2. pol. 20. stol. S využitím ropné moci jsme se v diplomové práci mohli setkat v počátcích 70. let, kdy proběhl první významný ropný zásah v podobě embarga. Další ropné zásahy následovaly v 80. letech a během války v Kuvajtu. I přes mírný pokles moci ropy, který se objevuje z důvodu snižující se poptávky v 21. století, však ropné státy dokázaly roku 2014 znovu využít ropnou zbraň. Ve 21. století stejně jako v 20. století ropa stále dokazuje, že dokáže ovlivnit ekonomický stav jednotlivých států, společností i samotných obyvatel.

Cílem diplomové práce bylo přiblížit problematiku ropy a jejího vlivu na globální ekonomiku. Časový interval byl stanoven na rok 1973, kdy proběhl první významný ropný šok. Dalším časovým intervalem byly 80. léta a rok 1990 a 1991. Obsahem diplomové práce také byly současné roky 2014 až 2016. Ekonomické dopady ropy byly dokládány na vybraných společnostech, státech a regionech. Dopady byly uváděny v tabulkách či obrázcích a byly reflektovány na primárních ekonomických ukazatelích.

Ekonomické dopady použití ropné zbraně jsou závislé na produkci ropy ze strany států OPEC ale i non-OPEC. Zvyšující se úroveň ekonomického růstu, nízká inflace, snižující se provozní náklady, snižující se nezaměstnanost ale i zvyšující se dluh. Tyto charakteristiky jsou typické pro státy dovážející ropu a pro některé společnosti v těchto státech (kromě firem produkující ropu či společností poskytující servis těmto společnostem) v případě zvyšující se nabídky ropy a poklesu prodejních cen ropy. Pro státy vyvážející ropu je poté znakem vysoká inflace, růst nezaměstnanosti, pokles HDP, snížení příjmů z ropy i daní, zvýšení výdajů. V případě poklesu nabídky ropy a zvýšení cen ropy jsou však ekonomické důsledky u států opačné. V případě států dovážejících ropu a společností je to růst nezaměstnanosti, pokles HDP, vysoká míra inflace, nízké příjmy do státních rozpočtů, zvyšující se provozní náklady. Ze strany států vyvážejících ropu je to růst HDP, pokles nezaměstnanosti, stabilní inflace, zvýšené příjmy do státního rozpočtu atd. Vše ovšem záleží na přesném načasování trhu a rozhodnutí, kdy ropnou zbraň použít.

Z diplomové práce jsem si vzal mnoho ponaučení i vědomostí. Pokles cen ropy není vždy prospěšný pro vývozce ropy či dovozce. Ve stručnosti lze říci, že v případě vývozců klesají příjmy a ze strany dovozců roste inflace, která má vliv na růst dluhu. Dalším poznatkem jsou rozhodnutí Saúdské Arábie, která se týkala ropy. Saúdská Arábie je často prezentována jako tradicionalistický náboženský stát, který omezuje lidská práva, používá cenzuru a pro to je často zavrhován. Ve světle ropy se ale jedná o stát, který rozumně využívá svoji ropnou politiku a snaží se vyhnout radikálním změnám. V roce 1973 byl do použití ropného embarga spíše donucen jinými státy. V 80. letech a v roce 1990 a 1991 se snažil dodržovat těžební kvóty na rozdíl od jiných států a vyrovnával pokles či růst poptávky po ropě zvýšenou nebo naopak sníženou produkcí ropy. V roce 2014 až 2016 se rozhodl pro zvýšenou produkci ropy ovšem za cílem udržení dosavadní pozice na trhu. Saúdská Arábie nehodlala svoji pozici na trhu s ropou zvýšit ale pouze udržet tu stávající. Z mého pohledu se tedy jedná o stát, který ropnou zbraň používá, ale nezneužívá.

9 Seznam použité literatury a zdrojů

9.1 Literatura

BÁRTA, Z. (2014): *Finanční gramotnost – Výpočty v Excelu*, Praha: Wolters Kluwer, ISBN: 978-80-7478-483-5.

BOUGHTON, J. M. (2001): *Silent revolution: The International Monetary Fund 1979 – 1989*, D.C.: International Monetary Fund, ISBN: 1-55775-971-5.

BOUČEK, J. (2005): *Stručná historie států Saúdská Arábie*, Praha: Libri, ISBN: 80-7277-218-X.

COPAKEN, R. (2003): *The Arab oil weapon of 1973–74 as a double-edged sword: its implications for future energy security*. Sir William Luce Fellowship Paper, No. 4, Middle East and Islamic Studies. University of Durham, 2003, <http://eprints.dur.ac.uk/archive/00000137/>.

ČERNOCH, F (2007): *Ropná zbraň: strašák nebo reálná hrozba*, Praha: Mezinárodní vztahy, ÚMV. <https://mv.iir.cz/article/view/267/300>.

- ČERNOCH F. a spol. (2014): *Ropná politika USA: historie a výzvy*, Masarykova univerzita, ISBN: 978-80-210-6649-6.
- DONNA, Rothstein S. (2013): *Beyond the Numbers – Employment and Unemployment*, U.S. BUREAU OF LABOR STATISTICS. <http://www.bls.gov/opub/btn/volume-2/pdf/long-term-unemployment-over-mens-careers.pdf>.
- FISHER, I. (1911): *The Purchasing Power of Money: Its Determination and Relation to Credit, Interest, and Crises*, Macmillan, ISBN-10: 1596056134, https://fraser.stlouisfed.org/scribd/?title_id=3610&filepath=/docs/meltzer/fisnur20.pdf#scribd-open.
- HRONOVÁ, S. a spol. (2009): *Národní účetnictví, nástroj popisu globální ekonomiky*, C.H.Beck, ISBN: 978-80-7400-153-6.
- HURST, S. (2009): *The United States and Iraq Since 1979: Hegemony, Oil and War*, Edinburgh University Press, ISBN: 9780748627677.
- CHALABI, F. J. (2000): *Oil Price Volatility in the World Market: Causes and Impact on the Economies of the Oil producing Countries in the ESCWA Area*, London. <http://www.cges.co.uk/pdf-lib/confpresentations30Oilpricevolatility.pdf>.
- JOHNSON, Paul (1991): *Dějiny 20. století*, Praha: Rozmluvy, ISBN: 978-80-7335-145-8.
- JUREČKA, V. a kolektiv (2010): *Makroekonomie*, Grada Publishing a.s. ISBN: 978-80-247-4386-8.
- KISSINGER, H. (2004), *Bouřlivé roky*, Praha: BB/art, ISBN: 80-7341-206-3.
- LICKLIDER, R (1988): *Political Power and the Arab Oil Weapon. The Experience of Five Industrialized Nations*, Berkeley – Los Angeles – London: University of California Press, ISBN: 0-520-06243-4.
- POLLUTION, P. (2005), *Greenhouse Gas Emissions and Vehicle Fuel Efficiency Standards for Canada*, Pollution Probe. <https://www.greenbiz.com/sites/default/files/document/CustomO16C45F62799.pdf>.

SEYMOUR, L. (1981): *OPEC Instrument of Change*, St. Martin's Press, ISBN-10:0312586051.

VAŠENDOVÁ, M. (2005): Diplomová práce na téma: *Příčiny, průběh a dopady ropných šoků v 70. letech*, Masarykova univerzita v Brně, vedoucí práce Mgr. Oldřich Vondruška.

ŽÍDEK, L. (2003): *Dějiny světového hospodářství*, Aleš Čeněk, s.r.o., ISSN: 1801-1438.

9.2 Internetové zdroje

ABU-NASR, D. (2016): *Saudi Clash With Iran, Worst Since 1980s, Risks Deeper Conflict*, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-03/saudis-cut-diplomatic-ties-with-iran-foreign-minister-says-iiyzvsw5>, citováno dne 28.3.2016.

AKTUALNĚ, (2015): *V Saúdské Arábii popravili 47 lidí včetně šíitského duchovního. Zločin, vzkázal sousední Írán*, citováno z ČTK, <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-saudske-arabii-popravili-47-teroristu-mezi-mrtvymi-je-i-si/r~89651554b12311e5979c0025900fea04/>, citováno dne 28.3.2016.

BUREAU OF LABOR STATISTICS, (2016): *Labor Force Statistics from the Current Population Survey*, <http://www.bls.gov/cps/tables.htm>, citováno dne 30.3.2016.

CIA, (2016): *The World Factbook*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ve.html>, citováno dne 30.3.2016.

CONCA, J. (2015): *U.S. Winning Oil War Against Saudi Arabia*, <http://www.forbes.com/sites/jamesconca/2015/07/22/u-s-winning-oil-war-against-saudi-arabia/#5e5ad6697876>, citováno dne 28.3.2016.

ČTK, (2010): *Saddámův vpád do Kuvajtu předznamenal válku v Perském zálivu*, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1446088-saddamuv-vpad-do-kuvajtu-predznamenal-valku-v-perskem-zalivu>, citováno dne 23.3.2016.

ČTK, (2015): *Spojené státy ruší zákaz vývozu ropy, trval 40 let*, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1638878-spojene-staty-rusi-zakaz-vyvozu-ropy-trval-40-let>, citováno dne 24.3.2016.

ČTK, (2016): *Ženy v Saúdské Arabii vůbec Poprvé šly k volbám*, <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zeny-v-saudske-arabii-vubec-poprve-sly-k-volbam/1291921>, citováno dne 24.3.2016.

DOHNAL, M. (2016): *Saúdové kvůli levné ropě utahují opasky. Poprvé tak zavedou DPH*, http://www.denik.cz/ze_sвета/sejkove-kvuli-levne-rope-utahuji-opasky-20160107.html, citováno dne 24.3.2016.

EGAN, M. (2015): *Oil fallout: U.S. companies kill over 51,000 jobs*, <http://money.cnn.com/2015/04/07/news/economy/oil-prices-jobs-unemployment/>, citováno dne 30.3.2016.

EIA, (2002): *Consolidation, Concentration and Restructuring 1995 – 2000*, http://www.eia.gov/pub/oil_gas/petroleum/analysis_publications/chronology/petroleumchronology2000.htm, citováno dne 23.3.2016.

EIA, (2016): *International Energy Statistics*, <https://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=53&aid=1&cid=CG8.&syid=1980&eyid=2014&unit=TBDP>, citováno dne 23.3.2016.

EIA, (2016): *U.S. Field Production of Crude Oil*, <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=MCRFPUS2&f=M>, citováno dne 28.3.2016.

EIA, (2016): *Weekly U.S. Field Production of Crude Oil*, <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=WCRFPUS2&f=W>, citováno dne 28.3.2016.

EVANS-PRITCHARD, A, (2016): *Zbankrotují dříve američtí těžaři, nebo Saúdská Arabie*, <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2982381/zbankrotuji-drive-americti-tezari-nebo-saudska-arabie.html>, citováno dne 29.3.2016.

FANACK, (2016): *Ekonomický stav Iráku*, <https://chronicle.fanack.com/iraq/economy/#;> citováno dne 23.3.2016.

Finanční stav společnosti Air Canada,

<https://www.google.com/finance?q=TSE%3AAC&ei=3Hz7VrmTK8y7sQHwmoCwAQ>,

citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti Continental Airlines,

<https://www.google.com/finance?q=OTCMKTS%3ACIRFP&ei=0Xz7VpCXPnjsgG0q5qICg>,

citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti Delta Air Lines,

<https://www.google.com/finance?q=NYSE%3ADAL&ei=dHz7VpGqDNLHsAGAnoeQCw>,

citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti E.ON SE,

https://www.google.com/finance?q=OTCMKTS%3AEONGY&ei=33v7VtD3B8jEsAGWiLn_oCA, citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti

NiSource, <https://www.google.com/finance?q=NYSE%3ANI&ei=VXv7VoHuBdjsgG0q5qICg>, citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti RWE AG,

https://www.google.com/finance?q=OTCMKTS%3ARWEOY&ei=2Hv7VomjK9bAsAHCp5_oAg, citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti Southwest Airlines,

https://www.google.com/finance?q=NYSE%3ALUV&ei=_nv7VsipFM3fsgGygbTOCw,

citováno dne 30.3.2016.

Finanční stav společnosti WestarEnergy,

<https://www.google.com/finance?q=westar%20energy&ei=UXv7VrHFN4nssAGf4b6YBg>,

citováno dne 30.3.2016.

FINWEB, (2016): *Saudi a Rusi zmrazia ťažbu, ďalší giganti sú otázní. Ropa však padá,*

s odvoláním na ČTK, <http://finweb.hnonline.sk/spravy-zo-sveta-financii/579640-saudi-a-rusi-zmrazia-tazbu-dalsi-giganti-su-otazni-ropa-vsak-pada>, citováno dne 29.3.2016.

FOCUSECONOMIES, (2015): *Saudi Arabia – GDP per capita (U.S. Dollars)*, <http://www.focus-economics.com/country-indicator/saudi-arabia/gdp-per-capita-USD>, citováno dne 24.3.2016.

GLOBALFIREPOWER, (2016): *Current military capabilities and available firepower for 2016*, http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=united-states-of-america, citováno dne 30.3.2016.

CHAUDHRY, Aziz K. (2012): *Kingdom of the terrified*, <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2012/02/2012227164648156470.html>, citováno dne 23.3.2016.

CHIEN, L. (2015): *Why is the cost of oil extraction so much cheaper in Saudi Arabia than the rest of the world?*, <https://www.quora.com/Why-is-the-cost-of-oil-extraction-so-much-cheaper-in-Saudi-Arabia-than-the-rest-of-the-world>, citováno dne 28.3.2016.

Indicators, <http://data.worldbank.org/indicator#topic-3>, citováno dne 24.3.2016.

INVESTICNIWEB, (2016): *Čtyři ropné velmoci se dohodly na zmrazení produkce na lednových úrovních. Trh ale čekal více*, s odvoláním na ČTK a CNBC, <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2016/2/16/ctyri-producenti-ropy-se-dohodli-na-tom-ze-zmrazi-produkci-na-lednove-urovni/>, citováno dne 29.3.2016.

INVESTICNIWEB, (2016): *ROPA BRENT (USD)*, <http://www.investicniweb.cz/kurzy/detail/deutsche-bank-ag-in-frankfurt/ropa-brent/usd/158/>, citováno dne 28.3.2016.

INVESTIČNÍWEB, (2016): *Těžba ropy a plynu v Británii loni poprvé za 15 let stoupla*, <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2016/1/4/tezba-ropy-a-plynu-v-britanii-loni-poprve-za-15-let-stoupla/>, s odvoláním na ČTK, citováno dne 24.3.2016.

INVESTICNIWEB, (2016): *Zklamání, nebo očekávaný výsledek? Producentům zemím se v Dauhá nepodařilo dohodnout na zmrazení těžby ropy*, <http://www.investicniweb.cz/zpravy-z-trhu/2016/4/17/tezarskym-zemim-se-nepodarilo-dohodnout-na-zmrazeni-tezby-ropy/>, citováno dne 18.4.2016.

- KINGDOM OF SAUDI ARABIA – MINISTRY OF FINANCE, (2015): *Press Release – Recent Economic Developments and Highlights*, str. 2, <https://www.mof.gov.sa/English/DownloadsCenter/Budget/Ministry's%20of%20Finance%20statement%20about%20the%20national%20budget%20for%202016.pdf>, citováno dne 24.3.2016.
- KURZY, (2016): *Elektrina – aktuální a historické ceny elektřiny – měna EUR*, <http://www.kurzy.cz/komodity/cena-elektřiny-graf-vyvoje-ceny/>, citováno dne 30.3.2016.
- KURZY, (2016): *Kip, Laoský kip LAK, kurzy měn, přepočítáno dne 24.3.2016*, <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/nejlepsi-kurzy/LAK-laosky-kip/>.
- KURZY, (2016): *Uhlí US index – aktuální a historické ceny uhlí – měna USD*, http://www.kurzy.cz/komodity/uhli-us-index-graf-vyvoje-ceny/nr_index.asp?A=5&idk=116&od=9.3.2013&curr=&default_curr=&unit=&lg=1, citováno dne 30.3.2016.
- LAVIČKA, V. (2016): *Saúdové chystají prodej století. Vláda nabídne na burze balík akcií ropného koncernu Aramco*, <http://archiv.ihned.cz/c1-65075160-saudove-chystaji-prodej-stoleti>, citováno dne 24.3.2016.
- LEYLAND, A. (2015): *Saudi Arabia could be bankrupt within five years, IMF predicts*, <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/saudi-arabia-could-be-bankrupt-within-five-years-imf-predicts-a6706821.html>, citováno dne 29.3.2016.
- LEVY, J. W. (2014): *Oil: An Agenda for the 1980s*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/1981-06-01/oil-agenda-1980s>, citováno dne 23.3.2016.
- MEES, (1970): *OPEC Adopts Unified Price Strategy*, <https://mees.com/opec-history/1970/12/18/opec-adopts-unified-price-strategy/>, dne 23.3.2016.
- MEES, (1973): *Faisal Warns Us On Mideast Policy*, <https://mees.com/opec-history/1973/07/13/faisal-warns-us-on-mideast-policy/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1973): *Prince Sa'ud Spells Out Saudi Guidelines On Use Of Oil As A Weapon*, <https://mees.com/opec-history/1973/08/31/prince-saud-spells-out-saudi-guidelines-on-use-of-oil-as-a-weapon/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1973): *The Oil Weapon*, <https://mees.com/opec-history/1973/10/13/the-oil-weapon/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1973): *Yamani Warns Against Formation Of Consumer Bloc*, <https://mees.com/opec-history/1973/02/23/yamani-warns-against-formation-of-consumer-bloc/>, dne 23.3.2016.

MEES, (1980): *OPEC Agrees On \$ 32-36/B Marker Price Spread*, <https://mees.com/opec-history/1980/12/22/opec-the-bali-resolutions/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1981): *Gulf Producers Raise Official Prices By \$ 4/B To Reach \$ 36/B Ceiling*, <https://mees.com/opec-history/1981/01/12/gulf-producers-raise-official-prices-by-4b-to-reach-36b-ceiling/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1981): *No Output Cut Before Price Unification Says Yamani*, <https://mees.com/opec-history/1981/04/27/no-output-cut-before-price-unification-says-yamani/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1982): *Market Weakness Intensifies Pressure On Official Prices*, <https://mees.com/opec-history/1982/02/22/market-weakness-intensifies-pressure-on-official-prices/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1989): *After Near Miss In Geneva: OPEC To Pursue Quota Redistribution Agreement*, <https://mees.com/opec-history/1989/10/02/after-near-miss-in-geneva-opec-will-pursue-efforts-to-reach-quota-redistribution-agreement/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1989): *Iraqi Oil Minister Opposes Abolition of OPEC Quota System*, <https://mees.com/opec-history/1990/04/23/iraqi-oil-minister-opposes-abolition-of-opec-quota-system/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1990): *OPEC Keeps Cool In Face Of Market Downturn*, <https://mees.com/opec-history/1990/05/28/opec-keeps-cool-in-face-of-market-downturn/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1990): *OPEC President Calls Upon Non-OPEC Exporters to Restrain Output*, <https://mees.com/opec-history/1990/05/28/opec-president-calls-upon-non-opec-exporters-to-restrain-output/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (1990): *OPEC's Vienna Agreement Should Go Far To Defuse Oil Supply Crisis*, <https://mees.com/opec-history/1990/09/03/opecs-vienna-agreement-should-go-far-to-defuse-oil-supply-crisis/>, citováno dne 23.3.2016.

MEES, (2014): *After The Hype, OPEC Meeting Ends With A Whimper*, <https://mees.com/opec-history/2014/11/28/after-the-hype-opec-meeting-ends-with-a-whimper/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2014): *Demand For OPEC Crude Revised Down Again*, <https://mees.com/opec-history/2014/09/12/demand-for-opec-crude-revised-down-again/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2014): *MEES Interview With Saudi Oil Minister Ali Naimi*, <https://mees.com/opec-history/2014/12/22/interview-with-ali-naimi-opec-will-never-plan-to-cut-2/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2014): *OPEC To Bring Down The Ceiling?*, <https://mees.com/opec-history/2014/09/19/opec-to-bring-down-the-ceiling/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2014): *OPEC'S Choice: Low Prices Now, Or Low Prices & Low Output Later - Naimi*, <https://mees.com/opec-history/2014/12/19/opecs-choice-low-prices-now-or-low-prices-low-output-later-naimi/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2014): *Saudi Arabia Sees No Need For OPEC Output Hike*, <https://mees.com/opec-history/2014/05/16/saudi-arabia-sees-no-need-for-opec-output-hike/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2015): *Glimmer Of Hope For Oil Markets As Russia-Saudi Ink St Petersburg Deal*, <https://mees.com/opec-history/2015/06/26/glimmer-of-hope-for-oil-markets-as-russia-saudi-ink-st-petersburg-deal/>, citováno dne 28.3.2016.

MEES, (2015): *OPEC Vs Non-OPEC: It's Just The Beginning...*, <https://mees.com/opec-history/2015/05/15/opec-vs-non-opec-its-just-the-beginning/>, citováno dne 28.3.2016.

- MEES, (2015): *Saudi Arabia Takes Lesson From History*, <https://mees.com/opec-history/2015/03/06/saudi-arabia-takes-lesson-from-history/>, citováno dne 28.3.2016.
- MEES, (2015): *US, Saudi In Energy Talks As Oil Prices Plunge*, <https://mees.com/opec-history/2015/01/16/us-saudi-in-energy-talks-as-oil-prices-plunge/>, citováno dne 28.3.2016.
- MICKLETHWAIT, J. (2016): *Saudi Arabia Plans \$ 2 Trillion Megafund for Post-Oil Era: Debut Crown Prince*, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-04-01/saudi-arabia-plans-2-trillion-megafund-to-dwarf-all-its-rivals>, citováno dne 4.4.2016.
- MICKLETHWAIT, J. (2016): *Saudi Arabia Will Only Freeze Oil Production If Iran Joins*, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-04-01/saudi-arabia-will-only-freeze-oil-production-if-iran-joins-plan>, citováno dne 4.4.2016.
- NEREIM, V. (2016): *Saudi Prince Says Kingdom Working to Soften Blow of Subsidy Cuts*, <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-04-18/saudi-prince-says-kingdom-working-to-soften-blow-of-subsidy-cuts-in-scopes>, citováno dne 28.4.2016.
- NOVINKY, (2015): *Rozpočet Saúdské Arábie je kvůli nízkým cenám ropy v rekordním deficitu*, s odvoláním na Reuters, <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/390397-rozporcet-saudske-arabie-je-kvuli-nizkym-cenam-ropy-v-rekordnim-deficitu.html>, citováno dne 28.3.2016.
- NOVINKY, (2016): *Těžba ropy překonala v Rusku další rekord*, s odvoláním na ČTK, <http://www.novinky.cz/ekonomika/390696-tezba-ropy-prekonala-v-rusku-dalsi-rekord.html>, citováno dne 24.3.2016.
- OAPEC, (2012): *Annual Statistical Report OAPEC 2012*, str. 110, <http://www.oapecorg.org/Home/Publications/Reports/Annual-Statistical-report>, citováno dne 24.3.2016.
- OAPEC, (2015): *Annual Statistical Report OAPEC 2015*, str. 28, 110, 8, 94, 9, <http://www.oapecorg.org/Home/Publications/Reports/Annual-Statistical-report>, citováno dne 24.3.2016.

- OAPEC, (2016): *Statistická databáze*, zpřístupněno na <http://oapecdbsys.oapecorg.org:8090/ords/f?p=104:13:::NO:RP::>, citováno 23.3.2016.
- O'BRIEN; M. (2015): *The economic boom is here to stay*, <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/02/02/the-economy-boom-is-here-to-stay/>, citováno dne 30.3.2016.
- OPEC, (2015): *OPEC 168th Meeting concludes*, http://www.opec.org/opec_web/en/press_room/3193.htm, citováno dne 28.3.2016.
- OPEC (2016): *Monthly Oil Market Report 10 February 2016*, str. 57, http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/MOMR%20February%202016.pdf, citováno dne 24.3.2016.
- OPEC: (2016): *OPEC Basket Price*, http://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm, citováno dne 24.3.2016.
- OPEC, (2016): *Outlook for Global Oil Markets*, http://www.opec.org/opec_web/en/press_room/3410.htm, citováno dne 29.3.2016.
- PATRIA, (2016): *Aramco, nova akciová hvězda na trzích?*, s odvoláním na Economist a Reuters, <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/3095837/aramco-nova-akciov-a-hvezda-na-trzich.html>, citováno dne 29.3.2016.
- PATRIA, (2016): *Černá hvězda pada, Írán a přesycený trh tlačí ropu do dalších ztrát*, <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/3079499/cerna-hvezda-pada-iran-a-presyceny-trh-tlaci-ropu-do-dalsich-ztrat.html>, s odvoláním na BBG, RTRS, CNBC, citováno dne 24.3.2016.
- Přepočtení saúdskoarabského rijálu na usd*, www.xe.com, dne 23.2.2016
- RESERVE BANK OF AUSTRALIA, (2014): *Figure 1: Unemployment Rates*, <http://www.rba.gov.au/publications/confs/1998/images/jackman-figure-1.gif>, citováno dne 24.3.2016.
- REUTERS (2015): *OPEC fails to agree production ceiling after Iran pledges output boost*, <http://www.reuters.com/article/us-opec-meeting-idUSKBN0TM30B20151204>, citováno dne 28.3.2016.

STATISTA, (2016): *Average annual OPEC crude oil price from 1960 to 2016 (in U.S. dollars per barrel)*, <http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>, dne 23.2.2016.

STATISTA, (2016): *Egypt: Unemployment rate from 2010 to 2020*, <http://www.statista.com/statistics/377343/unemployment-rate-in-egypt/>, citováno dne 24.3.2016.

STATISTA, (2016): *Greece: Unemployment rate from 2010 to 2020*, <http://www.statista.com/statistics/263698/unemployment-rate-in-greece/>, citováno dne 24.3.2016.

THE WORLD BANK, (2015): *GDP growth (annual %)*, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries?display=graph>, citováno dne 24.3.2016.

THE WORLD BANK, (2015): *Inflation, GDP deflator (annual %)*, <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG/countries?display=graph>, citováno dne 24.3.2016.

URBÁNEK, V. (2016): *Poptávka Indie po ropě rostla loni o 300 000 bd. Země nahradí Čínu na pozici světového poptávkového lídra*, <http://www.kurzy.cz/zpravy/396602-poptavka-indie-po-rope-rostla-loni-o-300-000-bd-zeme-nahradi-cinu-na-pozici-svetoveho-poptavkoveho/>, citováno dne 30.3.2016.

US INFLATION CALCULATOR, (2016): *Current US Inflation Rates: 2006-2016*, <http://www.usinflationcalculator.com/inflation/current-inflation-rates/>, citováno dne 24.3.2016.

VOLEK, S. (2002); *Ropná krize v roce 1973*; <http://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>, dne 23.2.2016.

VYKOUKAL, P. (2006), *Ropná krize aneb příliš velká závislost na černém zlatu*, <http://www.penize.cz/nezamestnanost/17987-ropna-krize-aneb-prilis-velka-zavislost-na-cernem-zlatu>, dne 23.2.2016.

WATTSA, W. (2016): *Saudi making a 'trillion-dollar mistake,' says U.S. oil billionaire*, http://www.marketwatch.com/story/saudis-making-a-trillion-dollar-mistake-says-us-oil-billionaire-2016-01-12?link=sfmw_fb, citováno dne 29.3.2016.

WORLD BANK GROUP FLAGSHIP REPORT (2016): *January 2016 Global Economic Prospects – Spillovers amid Weak Growth*; str. 7, 8, 9, 63-66, 101-108, 123-132, <https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2016a/Global-Economic-Prospects-January-2016-Spillovers-amid-weak-growth.pdf>.

9.3 Zdroje obrázků a tabulek

Obrázek č. 1, *Ropná produkce některých států OPEC (září-listopad) roku 1973*, SEYMOUR, L. (1981): *OPEC Instrument of Change*, St. Martin's Press.

Obrázek č. 2, *Podíl iráckého dluhu k GDP (HDP)*, <https://chronicle.fanack.com/iraq/economy/>, citováno dne 30.3.2016.

Obrázek č. 3, *Iranian Total Oil Production and Consumption, 1977 – 2010*, www.eia.gov, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 4, *OPEC and Non-OPEC Oil Production, Consumption and Oil Price*, <http://www.zerohedge.com/news/2015-07-01/current-oil-price-slump-far-over>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 5, *OIL PRICE SHOCKS SINCE THE 1973 CRISIS*, <http://www.theaustralian.com.au/news/inquirer/worst-oil-crisis-could-lie-just-ahead/story-e6frg6z6-1226288751710>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 6, *Historie ropné produkce Saúdské Arábie*, <http://www.energyinsights.net/cgi-script/csArticles/articles/000000/000085.htm>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 7, *Historie Inflace v USA*, www.inflationdata.com/inflation/Inflation_Rate/HistoricalInflation.aspx, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 8, *Historie inflace v Německu*, <http://www.inflation.eu/inflation-rates/germany/historic-inflation/cpi-inflation-germany.aspx>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 9, MMF, (2004): *Míra inflace ve vyspělých a rozvojových zemích v roce 1970 až 2000*, převzato z VAŠENDOVÁ, M. (2005): *Příčiny, průběh a dopady ropných šoků v 70. letech*, str. 68.

Obrázek č. 10, ŽÍDEK, L. (2003): *Dějiny světového hospodářství*, Aleš Čeněk, s.r.o., str. 17-23.

Obrázek č. 11, ŽÍDEK, L. (2003): *Dějiny světového hospodářství*, Aleš Čeněk, s.r.o., str. 17-23.

Obrázek č. 12, *Míra nezaměstnanosti v USA a Evropě (v %)*, Vašíček, O (2004): *Makroekonomická analýza*, sylaby k přednáškám předmětu Makroekonomická analýza, Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita v Brně.

Obrázek č. 13, *Historický vývoj akciového indexu DAX*,
<http://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 14, *Historický vývoj akciového indexu Dow Jones*,
<http://www.penize.cz/nezamestnanost/15178-ropna-krize-v-roce-1973>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 15, *Akciový vývoj společnosti General Motors*,
<http://www.bloomberg.com/quote/GM:US>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 16, *Akciový vývoj společnosti Ford Motors*,
<http://businessforecastblog.com/further-research-into-predicting-daily-and-other-period-high-and-low-stock-prices/>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 17, *Spotřeba energie vyjádřena jako podíl na celkové spotřebě energie (v %)*, CHALABI, F. J. (2000): *Oil Price Volatility in the World Market: Causes and Impact on the Economies of the Oil producing Countries in the ESCWA Area*, London, str. 27.

Obrázek č. 18, *Produkce surové ropy Saúdské Arábie od ledna 2015 do ledna 2016*,
<http://www.tradingeconomics.com/saudi-arabia/crude-oil-production>, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 19, *Měsíční prodejní cena ropy S. Arabia-A. Light (v USD)*, http://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm, citováno dne 24.3.2016.

Obrázek č. 20, *Ropné ztráty, zisky států a regionů*, INVESTICNIWEB, (2015): *Dvojsečná zbraň v podobě nižších cen ropy*, <http://www.investicniweb.cz/2015/5/13/vitezove-porazeni-volneho-padu-cen-ropy/#prettyPhoto>, citováno dne 30.3.2016.

Obrázek č. 21, *Procentuální změna celkové zaměstnanosti v reakci na 50 % pokles cen ropy*, INVESTICNIWEB (2015): INVESTICNIWEB, (2015): *Dvojsečná zbraň v podobě nižších cen ropy*, <http://www.investicniweb.cz/2015/5/13/vitezove-porazeni-volneho-padu-cen-ropy/#prettyPhoto>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 1, *Export obchodu s ropnými produkty Saúdské Arábie a SAE v letech 1980 až 1990 v tisících barelů/den*, www.oapecdbsys.oapecorg.org, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 2, *Cena surové ropy v letech 1989 až 1991 a příjem zemí z exportu surové ropy Íránu, Iráku a SA*, <https://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=53&aid=1&cid=CG8,&syid=1980&eyid=2014&unit=TBPD>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 3, *Export Crude Oil v letech 1988 až 1994 států Iráku, Íránu a Saúdské Arábie (v tis. barelů denně)*, <https://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/iedindex3.cfm?tid=5&pid=53&aid=1&cid=CG8,&syid=1980&eyid=2014&unit=TBPD>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 4, *Annual OPEC crude oil price from 1960 to 2016 (in U.S. dollars per barrel)*, <http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 5, *Průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel v roce 1981 až 1990*, <http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 6, *Prodejní průměrná cena surové ropy států OPEC (v USD/barel)*, <http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 7, *Prodejní průměrná cena surové ropy Europe Brent (v USD/barel)*, <http://www.statista.com/statistics/209641/average-annual-spot-price-of-wti-and-brent-crude-oil/>, <http://www.statista.com/statistics/409404/forecast-for-uk-brent-crude-oil-prices/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 8, *Prodejní průměrná cena surové ropy West Texas Intermediate (v USD/barel)*, <http://www.statista.com/statistics/209641/average-annual-spot-price-of-wti-and-brent-crude-oil/>, <http://www.statista.com/statistics/279941/west-texas-intermediate-wti-crude-oil-price/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 9, *Prodejní cena Brent, států OPEC a West Texas Intermediate za leden, únor a březen 2016 (v USD/barel)*, <http://www.statista.com/statistics/279941/west-texas-intermediate-wti-crude-oil-price/>, <http://www.statista.com/statistics/262861/uk-brent-crude-oil-monthly-price-development/>, <http://www.statista.com/statistics/277914/monthly-average-prices-of-the-opec-crude-oil-basket/>.

Tabulka č. 10, *Vývoj obyvatelstva Saúdské Arábie od roku 2010 do roku 2016 (v mil. obyvatel)*, <http://www.statista.com/statistics/262467/total-population-of-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 11, *Plánovaný vývoj populace do roku 2020*, <http://www.statista.com/statistics/262467/total-population-of-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 12, *Průměrný věk obyvatelstva Saúdské Arábie*, <http://www.statista.com/statistics/262482/median-age-of-the-population-in-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 13, *HDP na obyvatele Saúdské Arábie v (v USD)*, <http://www.focus-economics.com/country-indicator/saudi-arabia/gdp-per-capita-USD>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 14, *Růst reálného HDP Saúdské Arábie (v %)*, <http://www.statista.com/statistics/262502/growth-of-the-real-gross-domestic-product-in-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 15, *Poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2010 až 2015*, <http://www.statista.com/statistics/262529/national-debt-in-relation-to-gross-domestic-product-in-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 16, *Plánovaný poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2016 až 2020*, <http://www.statista.com/statistics/262529/national-debt-in-relation-to-gross-domestic-product-in-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 17, *Míra nezaměstnanosti v Saúdské Arábii*, <http://www.statista.com/statistics/262524/unemployment-rate-in-saudi-arabia/>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 18, *Produkce surové ropy Saúdské Arábie, organizace OAPEC a celý svět v tisících barelů/den*, OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 28, <http://www.oapecorg.org/Home/Publications/Reports/Annual-Statistical-report>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 19, *Export ropných produktů Saúdské Arábie a organizace OAPEC v tisících barelů/den*, OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 94, <http://www.oapecorg.org/Home/Publications/Reports/Annual-Statistical-report>, citováno dne 24.3.2016

Tabulka č. 20, *Rezervy surové ropy Saúdské Arábie a organizace OAPEC v bilionech barelů*, OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 8, <http://www.oapecorg.org/Home/Publications/Reports/Annual-Statistical-report>, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 21, *Průměrná prodejní cena surové ropy/barel Saúdské Arábie (v USD)*, OAPEC, (2015): Annual Statistical Report OAPEC 2015, str. 110; OAPEC, (2012): Annual Statistical Report OAPEC 2012, str. 110; rok 2015 - http://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm, citováno dne 24.3.2016.

Tabulka č. 22, PETROFF, A., YELLIN, T. (2016): *What it costs to produce oil*, <http://money.cnn.com/interactive/economy/the-cost-to-produce-a-barrel-of-oil/index.html?iid=EL>, citováno dne 28.3.2016.

Tabulka č. 23, *Průměrná produkce surové ropy Saúdské Arábie a OPEC v listopadu 2015 až únoru 2016 (v barelech/den)*, OPEC (2016): *Monthly Oil Market Report 14 March 2016*, str. 56,

http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/MOMR%20March%202016.pdf, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 24, *Provozní zisk ropných společností (v tis. USD)*, www.google.com/finance, www.nasdaq.com - jednotlivé společnosti jsou zadávány do vyhledávače, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 25, *Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červenci-prosinec 2014)*, <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=MCRFPUS2&f=M>, citováno dne 28.3.2016.

Tabulka č. 26, *Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v leden-červen 2015*, <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=MCRFPUS2&f=M>, citováno dne 28.3.2016.

Tabulka č. 27, *Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červeneci-prosinec 2015*, <https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=PET&s=MCRFPUS2&f=M>, citováno dne 28.3.2016.

Tabulka č. 28, *Provozní zisk a celkové provozní náklady energetických společností (v mil. USD)*, www.google.com/finance - jednotlivé společnosti jsou zadávány do vyhledávače, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 29, *Provozní zisk a celkové provozní náklady leteckých společností (v milionech USD)*, www.google.com/finance - jednotlivé společnosti jsou zadávány do vyhledávače, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 30, *Růst HDP v USA (v %)*, <http://data.worldbank.org/country/united-states>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 31, *Inflace v USA (v %)*, <http://www.usinflationcalculator.com/>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 32, *Nezaměstnanost v USA (v %)*, www.bls.gov/data/, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 33, *Růst HDP ve státech Evropské unie (v %)*,
<http://data.worldbank.org/region/EUU>, www.eiu.com, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 34, *Míra inflace ve státech Evropské unie (v %)*,
<http://data.worldbank.org/region/EUU>, www.eiu.com, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 35, *Míra nezaměstnanosti ve státech Evropské unie (v %)*,
<http://data.worldbank.org/region/EUU>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 36, *Růst HDP v Číně (v %)*, <http://data.worldbank.org/country/china>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 37, *Inflace v Číně (v %)*, <http://data.worldbank.org/country/china>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 38, *Nezaměstnanost v Číně (v %)*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 39, *Růst HDP ve Venezuele (v %)*, <http://data.worldbank.org/country/venezuela-rb>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 40, *Inflace ve Venezuele (v %)*, <http://data.worldbank.org/country/venezuela-rb>, citováno dne 30.3.2016.

Tabulka č. 41, *Nezaměstnanost ve Venezuele (v %)*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ve.html>, citováno dne 30.3.2016.

9.4 Ostatní zdroje

IŽIP, R. (2014): *Přednáška na téma: Dluhová krize*, Vyšehradské fórum.

10 Seznam tabulek a obrázků

<i>Obrázku 1: Ropná produkce vybraných států OPEC (září– listopad) roku 1973</i>	9
<i>Obrázek 2: Podíl iráckého dluhu k GDP (HDP)</i>	16
<i>Obrázek 3: Historie ropné produkce Íránu</i>	21
<i>Obrázek 4: Produkce států OPEC, NON-OPEC, cena ropy Brent, spotřeba</i>	22
<i>Obrázek 5: Oil price shocks since the 1973 crisis*</i>	23
<i>Obrázek 6: Historie ropné produkce Saúdské Arábie</i>	25
<i>Obrázek 7: Historie inflace v USA</i>	26
<i>Obrázek 8: Historie inflace v Německu</i>	27
<i>Obrázek 9: Míra inflace ve vyspělých a rozvojových zemí v roce 1970 až 2000</i>	27
<i>Obrázek 10: Růst HDP v tržních cenách v období 1972 – 1978 (v %)</i>	28
<i>Obrázek 11: Růst reálného HDP v období 1979 až 1983 (v %)</i>	28
<i>Obrázek 12: Míra nezaměstnanosti v USA a Evropě (v %)</i>	29
<i>Obrázek 13: Historický vývoj akciového indexu DAX</i>	30
<i>Obrázek 14: Historický vývoj akciového indexu Dow Jones</i>	31
<i>Obrázek 15: Akciový vývoj společnosti General Motors</i>	32
<i>Obrázek 16: Akciový vývoj společnosti Ford Motors</i>	33
<i>Obrázek 17: Spotřeba energie vyjádřena jako podíl na celkové spotřebě energie (v %)</i>	34
<i>Obrázek 18: Produkce surové ropy Saúdské Arábie od ledna 2015 do ledna 2016</i>	40
<i>Obrázek 19: Měsíční prodejní cena ropy S. Arabia-A. Light (v USD)</i>	42
<i>Obrázek 20: Ropné ztráty, zisky států a regionů</i>	70
<i>Obrázek 21: Procentuální změna celkové zaměstnanosti v reakci na 50 % pokles cen ropy</i>	72
<i>Tabulka 1: Export obchodu s ropnými produkty Saúdské Arábie a SAE v letech 1980 až 1990 v tisících barelech/den</i>	12
<i>Tabulka 2: Cena surové ropy v letech 1989 až 1991 a příjem zemí z exportu surové ropy Íránu, Iráku a SA</i>	18
<i>Tabulka 3: Export Crude Oil v letech 1988 až 1994 států Iráku, Íránu a Saúdské Arábie (v tis. barelů denně)</i>	18
<i>Tabulka 4: Průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel v roce 1971 až 1980</i> ... 24	24
<i>Tabulka 5: Průměrná prodejní cena surové ropy států OPEC v USD/barel v roce 1981 až 1990</i> ... 25	25
<i>Tabulka 6: Prodejní průměrná cena surové ropy států OPEC (v USD/barel)</i>	35
<i>Tabulka 7: Prodejní průměrná cena surové ropy Europe Brent (v USD/barel)</i>	35
<i>Tabulka 8: Prodejní průměrná cena surové ropy West Texas Intermediate (v USD/barel)</i>	35
<i>Tabulka 9: Prodejní cena Brent, států OPEC a West Texas Intermediate za leden, únor a březen 2016 (v USD/barel)</i>	36
<i>Tabulka 10: Vývoj obyvatelstva Saúdské Arábie od roku 2010 do roku 2016 (v mil. obyvatel)</i>	37
<i>Tabulka 11: Plánovaný vývoj populace do roku 2020</i>	37
<i>Tabulka 12: Průměrný věk obyvatelstva Saúdské Arábie</i>	37
<i>Tabulka 13: HDP na obyvatele Saúdské Arábie (v USD)</i>	38
<i>Tabulka 14: Růst reálného HDP Saúdské Arábie (v %)</i>	38
<i>Tabulka 15: Poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2010 až 2015</i>	38
<i>Tabulka 16: Plánovaný poměr státního dluhu k hrubému domácímu produktu za rok 2016 až 2020</i>	38
<i>Tabulka 17: Míra nezaměstnanosti v Saúdské Arábii</i>	39
<i>Tabulka 18: Produkce surové ropy Saúdské Arábie, organizace OAPEC a celý svět v tisících barelů/den</i>	40

<i>Tabulka 19: Export ropných produktů Saúdské Arábie a organizace OAPEC v tisících barelů/den</i>	41
<i>Tabulka 20: Rezervy surové ropy Saúdské Arábie a organizace OAPEC v bilionech barelů</i>	41
<i>Tabulka 21: Průměrná prodejní cena surové ropy/barel Saúdské Arábie (v USD)</i>	42
<i>Tabulka 22: Náklady v jednotlivých státech na těžbu jednoho barelu ropy (v USD)</i>	48
<i>Tabulka 23: Průměrná produkce surové ropy Saúdské Arábie a OPEC v listopadu 2015 až únor 2016 (v barelech/den)</i>	59
<i>Tabulka 24: Provozní zisk ropných společností (v tis. USD)</i>	66
<i>Tabulka 25: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červenci-prosinec 2014</i>	66
<i>Tabulka 26: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v leden-červen 2015</i>	67
<i>Tabulka 27: Produkce ropy v USA (v tis. barelech/den) v červenci-prosinec 2015</i>	67
<i>Tabulka 28: Provozní zisk a celkové provozní náklady energetických společností (v mil. USD)</i>	68
<i>Tabulka 29: Provozní zisk a provozní náklady leteckých společností (v milionech USD)</i>	68
<i>Tabulka 30: Růst HDP v USA (v %)</i>	71
<i>Tabulka 31: Inflace v USA (v %)</i>	71
<i>Tabulka 32: Nezaměstnanost v USA (v %)</i>	72
<i>Tabulka 33: Růst HDP ve státech Evropské unie (v %)</i>	74
<i>Tabulka 34: Míra inflace ve státech Evropské unie (v %)</i>	74
<i>Tabulka 35: Míra nezaměstnanosti ve státech Evropské unie (v %)</i>	74
<i>Tabulka 36: Růst HDP v Číně (v %)</i>	76
<i>Tabulka 37: Inflace v Číně (v %)</i>	76
<i>Tabulka 38: Nezaměstnanost v Číně (v %)</i>	76
<i>Tabulka 39: Růst HDP ve Venezuele (v %)</i>	78
<i>Tabulka 40: Inflace ve Venezuele (v %)</i>	79
<i>Tabulka 41: Nezaměstnanost ve Venezuele (v %)</i>	79

11 Resumé

The magister thesis deals with Saudi Arabia oil influence on the global economics, and is divided in to several parts. The first part includes the history of the petroleum policy in 1973. In the content is the historical background of the conflict, oil embargo and Saudi Arabia's oil policy. The second part includes the history of the petroleum policy between 1980-1988. In the content is the historical background of the conflict, oil influence, oil policy of Saudi Arabia and own views on the oil issue in the 80s. The third part includes the history of the petroleum policy in beginning 90s. In the content is the historical background of the conflict, oil influence and Saudi Arabia's oil policy in the beginning 90s. Another point is the evidence of the oil influence in the 70s, 80s and 90s. Evidence about GDP, inflation, stockshare, stock index, oil price etc. The last section is divided in to several smaller segments and deals with the influence of oil between 2014 – 2016. In the smaller segments is economic condition of Saudi Arabia since 2010, oil price developments, economic indicators, debt as a major problem in the 21st century, the current situation on the commodity market, oil policy of Saudi Arabia between 2010 and 2016. At the end of this work are summarized impacts of oil policy to selected world regions or states.